f 5047

MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
Központi Könyvtára
Telefon: 176–827 Telex: 224186 mkke h
1828 Budapest 5. Pf.: 489

fol

MKKE

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXX. ÉVFOLYAM, 10. SZÁM | ÁRA: 6 FORINT | 1938. MÁJUS 19.

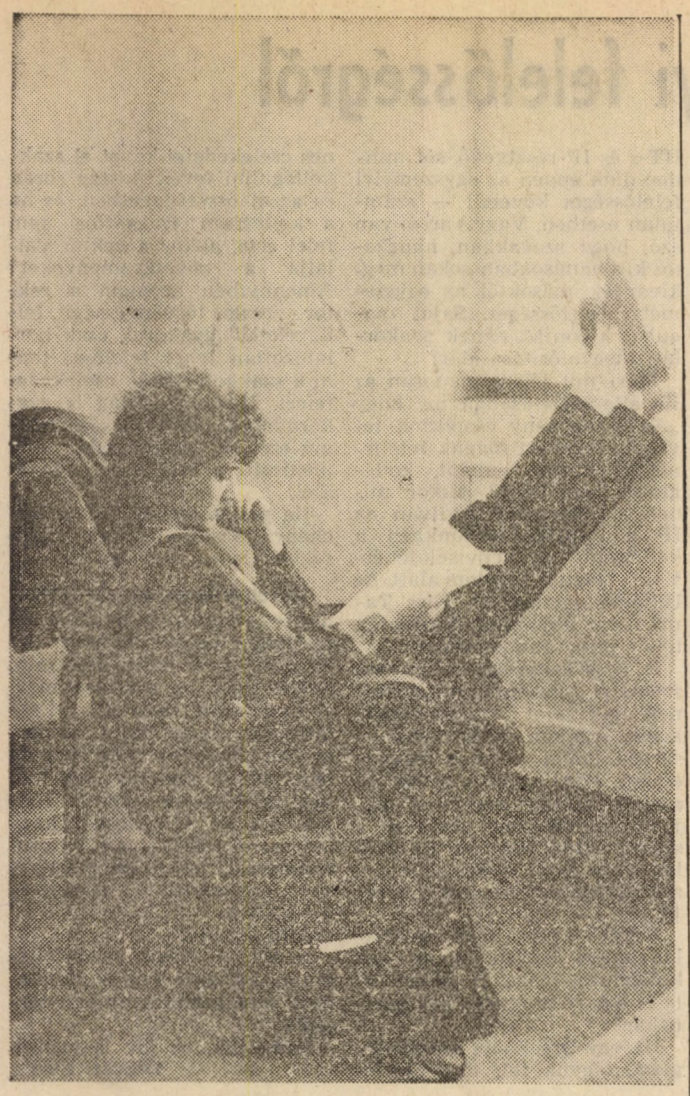

Vizsgaidőszak (Fotó: Rózsa Gábor)

Megkérdeztük:

Ki mit vár a pártértekezlettől?

Személyi változásokat. (IV. éves fiú.)

Újfajta szocializmuskép kialakítását. (III. éves fiú.)

A helyzet hasonlatos az 1956 nyarán kialakult szituációhoz. A nemzet sorsát döntően befolyásoló értekezleten az országunk jövője miatt érzett felelősséggel meg kellene birkózni minden múltbeli és jövőbeli problémával. Ebben viszont most nem bízom. (II. éves fiú.)

Már nem várok tőle semmit. (II. éves fiú.)

Éles konfliktusokat, de semmilyen előrelépést. Utána legfeljebb fölháborodást, zavarodottságot. (III. éves fiú.)

Mindig optimista vagyok: tehát azt remélem, hogy felgyorsulnak az események a haladás érdekében. Reformot. (Egy végzős diák.)

Azt, hogy legalább felvillan az értelem. Többet nem merek remélni. (II. éves lány.)

Mérsékelt változásokat, de nem azokat, amelyekre szükség volna. Korlátozott személycseréket. (Szervezet-kutató.)

Semmi jót! Némi felbolydulást, izgalmat és semmi eredményt. Hasonló kinyilatkoztatásokat, mint eddig. (II. éves lány.)

Van egy pesszimista variánsom: semmi sem fog történni. És van egy optimista: Az értekezlet eldönti, hogy melyek azok a kérdések, amelyekben előre kell lépni, például előrehozzák a pártkongresszust, és eldöntik, kik, milyen módon készítsék elő ezek megoldását. A konzervatív centrum kikerülését a hatalomból. (Egyetemi dolgozó.)

A pártértekezlet általános síkon fog lezajlani. A tévéből, rádióból, újságokból hallottak alapján sok konkrét dolgot nem várhatunk. Nem tartom valószínűnek, hogy ilyen jól elő lenne készítve a pártértekezlet. Mindenesetre valamiféle minimális utalást remélhetünk a személyi változásokkal kapcsolatban. Egy tervezet felvázolása is szükséges lenne a kibontakozás miként jére; a párt jövőbeni szerepére az ország politikai vezetését illetően. (Egy matematikus.)

Radikális személycseréket, elvi állásfoglalást amellett, hogy lehessen direkt ifjúsági politikai szervezeteket alakítani. (II. éves fiú.)

Annyit várok, hogy kiderül: a következő 2-3 évben milyen irányú és mértékű változások lesznek. (III. éves fiú.)

Olyan új politikusokat, akik személyükben biztosítanák a reformok hitelét. Hogy kiket? Nem ismerem eléggé a szóbajöhető embereket. Mindegyikük túlságosan kimondolgokat és ez nem jó. Azon sem csodálkoznék, ha nem történne semmi. (II. éves műszakis.)

Elsősorban azt, hogy utána nem lesz pártértekezlet előtti időszak, amikor mindenki mindennel totojázik. Azt, hogy végre vége lesz ennek. (Statisztikus.)

Arra számítok, hogy a politikai bizottság személyileg megújul. Azt várom, hogy a személyi változások lehetővé teszik a holtpontról való elmozdulást; vagyis hogy a reformfolyamat végre valósággá válik, s nem történik újra visszarendeződés. (Pg-tanszék oktatója.)

Az MSZMP-nek olyan a szerveződési elve — és itt nemcsak a demokratikus centralizmusra gondolok, hanem arra is, hogyan történnek az egyes választások különböző szinteken, milyen a választótestületek összetétele, illetve, hogy a PB a KB fölött áll stb. —, hogy egy pártértekezlet a legradikálisabb személycserékkel egyetemben sem hozhat érdemi változásokat, amíg e működési elv létezik. Minőségileg más politizálásra van szükség; hiába látnak napvilágot jobb állásfoglalások, hiába cserélődik ki a KB, ha kezdődik minden elölről, immár más nevekkel. Egyébként teljesen szkeptikus vagyok. (Egy filozófus.)

R. I. — K. S.

Egy csendes óriás

Új HT-elnök

A hallgatói tagozat *Bihari Edmond* III. évfolyam nemzetközi szakos diákot választotta elnökéül.

— *Többek szerint borzasztó kínos veled társalogni, nem azért, mintha a viselkedésedben volna valami megalázó, hanem mert legalább két fejjel magasabb vagy mindenkinél.*

— Tisztában vagyok ezzel a helyzettel, igyekszem feloldani, s a legtöbb esetben az első 3-4 mondat után sikerül is ez. Ugyanakkor azt is vállalom, hogy néha hasznát veszem ennek a helyzeti előnynek, időnként nem árt, ha az embernek már a megjelenésében van valami, ami „fölényt biztosít" egyesekkel szemben.

— *Előödöd, Bajnai Gordon lelépő nyilatkozatában azt mondta, hogy a HT életében lezárult egy innovatív, a szervezetet létrehozó, a diáksággal és az egyetem vezetésével elfogadtató szakasz. Ezek szerint te egy tisztviselőtípus vagy, aki az ügyek rendes menetét képes jól biztosítani.*

— Új szakasz is kezdődik a vezetőcserével a testület életében, meg nem is. Gyökeres változásra, úgy gondolom, nincs szükség, ugyanakkor a vezetésem alatt a HT belső munkamegosztása jelentősen bővülni fog. A szervezet bevezetése az egyetem közéletébe, ami jelentős mértékben Gordon érdeme, olyan vezetőt igényelt, akinek minden kérdésre rálátása van, aki az egyetem közéletének minden ügyéről átfogóan informált. Én nem rendelkezem annyi információval, olyan rálátással a részproblémákra, mint Gordon, így az én megválasztásom sokkal jobb csapatmunkát feltételez a testület részéről, mint amit az elmúlt egy évben produkált. Közismert az erre kialakított rendszerünk. Az egy-egy részterület, hallgatói szociális ügyek, oktatási problémák stb. HT-n belüli felelőseit-menedzsereit úgy tekintem, mint olyan szakértőket, akik vagy önállóan képviselik az adott részterületen a HT álláspontját például az illetékes döntéshozó testületek ülésein; vagy felkészítenek engem, illetve helyettesemet egy-egy hozzájuk tartozó kérdésben a képviseletre.

— *Apropó helyettes. Új dolog, hogy a hallgatói tagozat elnökének helyettese van, mégpedig Kutassy Jenő III. évfolyam pénzügy szakos diák személyében.*

— Igen, e tisztség létrehozására szükség volt, hogy a HT elnöke mentesüljön a szervezet mindennapi munkáját érintő operatív feladatoktól. A helyettesnek nagy szerepe lesz a külső és belső információk kezelésében, összegyűjtésében, a szervezeten belül a megfelelő helyre való eljuttatásban is. Még újabb dolog, hogy a testület május 12-i ülésén Kutassy Jenőt szeptember végéig megbízott elnöki címmel ruházta fel, mivel elutazom és az ügyeket addig is vinni kell.

— *Az eddigiek alapján nem egészen világos számomra, hogy inkább pártszerű, a hallgatókat és érdekeiket összefoglalóan kifejező szervezetnek vagy szakszervezetszerű, alapvetően hallgatói érdekvédelmi szervezetnek tartod a hallgatói tagozatot.*

— Bár a testület nem mentes a politizálástól, esetenként politikai állásfoglalásokat hozhat, tekintettel kell lennie a hallgatók direkt politikai törekvéseire; mégis úgy gondolom, alapvető feladatunk az érdekvédelem.

— *Visszatérve megválasztásodra: több fordulóban lettél elnök, ami akár szoros versenyt is tükrözhet. Mindig ambicionáltad e poszt megszerzését vagy a helyzet hozta úgy, hogy végül elvállaltad?*

— Sem a kezdet kezdetén, amikor HT-tag lettem, sem azóta, de még az utóbbi hónapok során sem akartam a HT vezetője lenni. A Gordon lemondása utáni találgatások során felmerült az én nevem is, de mindig elutasítottam magamtól az ötletet, mert úgy gondolom, sem én sem senki más a testületben nem tudja ezt a funkciót úgy ellátni, ahogy azt Gordon tette. Amikor elérkezett a választás napja, két ok miatt döntöttem úgy, hogy ha felmerül a nevem, mégis elvállalom az elnökséget. Egyrészt, mert úgy látom, nagyon káros lenne, ha egy ilyen fiatal szervezet, mint a HT vezetőválságra pazarolná idejét és energiáját. Másrészt, mert — amint az előbb elmondtam — hosszas gondolkodás után arra a következtetésre jutottam, hogy másként is lehet vezetni ezt a testületet, mint ahogy azt Gordon csinálta.

A választás kétfordulós volt. Az elsőben nem voltak jelöltek, mindenki annak a nevét írta a papírra, akiét akarta. Ennek eredményeként a második fordulóra négyen maradtunk, itt már csak ránk lehetett szavazni. Ebben a fordulóban abszolút többséget kaptam.

— *Ez egyértelmű siker. Kicsit ellentmond viszont annak, hogy sokan felhívták a figyelmemet arra, kérdezzek finoman tőled, mert te egy „szende fiú" vagy.*

— E poszton valóban nem lenne szerencsés, ha „szende" lennék. Én inkább úgy fogalmaznék, hogy mindig mérlegelni igyekszem a világból engem érő impulzusokat, igyekszem szelektálni mibe fogjak bele, és mi az, amiből ne csináljak problémát magamnak. Volt amibe aktívan belefolytam, volt amibe nem. Tudomásul vettem, hogy elnökként sok mindenbe kénytelen leszek belemenni, amitől magánemberként távolságot tartanék.

— *Párttag és nemzetközi szakos vagy. Gondoltál arra, hogy mit teszel, ha az ifjúság köreiben érezhetően „fokozódó politikai helyzet" olyan viselkedést követel meg tőled, ami ütközik a pártból érkező intenciókkal és (vagy) karrierésélyeiddel?*

— Ez valóban igen nehéz helyzet lenne. Azt hiszem az, hogy a HT-t elfogadták a hallgatók és az egyetem vezetése a diákság képviselőjeként, hogy kollektív döntéseket hozó testület, lehetővé teszik, hogy a normálisan adódó konfliktusok az ügyek, és ne a HT-elnök személye körül folyjanak. A HT-t létében csak egy a jelenlegi jogi kereteket kikezdő politikai válság fenyegethetné.

— *Egy év múlva lejár a mandátumod, akkorra fél év híján egyetemi éveid is véget érnek.*

— Biztos, hogy egy évnél tovább nem vállalom a HT-elnöki tisztséget. Jövő tavasztól alapvetően a szakmai munkára, az egyetem sikeres befejezésére szeretném fordítani figyelmemet.

K. S.

„Bizonyítványosztás"

„Bizonyítványosztás" volt a Magyar Újságírók Országos Szövetsége által indított egyéves újságíró-előkészítő tanfolyamon az egyetemen, amelynek szervezését *dr. Berki Éva*, a pedagógiai tanszék adjunktusa vállalta el.

A tanfolyam meghirdetésére azért került sor, mert *kevés a közgazdasági végzettségű újságíró* (hiába no, hiánygazdaság), és ezúton próbálták meg felkelteni az érdeklődést a pálya iránt. Tegyük hozzá: *sikerrel*, ugyanis mintegy *negyvenen jelentkeztünk*, és *voltak áthallgatók* más egyetemekről is (ELTE, SOTE). Az is igaz viszont, hogy a végére jó néhányan lemorzsolódtak, de akik megmaradtak, még vihetik valamire. A sikerhez *kitűnő előadók* járultak hozzá, köztük *Szegő Tamás*, aki a tömegkommunikációról és a műfajelméletekről beszélt. Meglátogattuk a Magyar Távirati Irodát és jártunk a Közgazdász szerkesztőségében is. A legnagyobb hatást *Cserhalmi Imre*, a Népszabadság belpolitikai rovatvezetője tette ránk, aki a műfajelemzés oktatását vállalta. Az ő órái nagyon tanulságosak maradnak mindannyiunk számára.

Lévén ez volt az első ilyen jellegű tanfolyam, nincsenek még kialakult keretei a képzésnek, mindenesetre jó esélyünk van arra, hogy *ősztől speciálisabb képzés keretében folytathatjuk* úgy, hogy egy-egy újság, egy-egy rovatvezetője venne bennünket védőszárnyai alá, attól függően, hogy kit, milyen téma érdekel elsősorban — közgazdaságtudomány, belpolitika vagy külpolitika.

Ennek a pályának — csakúgy, mint bármelyik másiknak — megvannak a maga buktatói, hátrányai, ezért közülünk *nem mindenki akarja ezt választani fő hivatásának*. Mégsem volt felesleges ez az év, hiszen az itt tanultakat a későbbiek során feltétlenül fogjuk tudni alkalmazni. *Stefkovics Valéria* (III. kg-szociológia): „Főfoglalkozású újságíró azért nem lennék, de szeretem összekapcsolni a szociológiából szerzett ismereteimmel, és ha lehetőségem lesz, publikálni";

Bartha Lajos (I. évf.) „Érdekel az újságírás, szívesen foglalkoznék vele, bár talán nem főállásban".

Dobák István (IV. ipar.): „Nincsenek távlati terveim az újságírással, viszont szeretek újságokat olvasni és érdekel, hogyan állítják azokat össze."

Eke Ibolya (V. tanár B): „Konkrét célom nincs az újságírással, de abban reménykedem, hogy később, a munkám során hasznát tudom venni."

Minthogy az első próbálkozás sikerrel zárult, ígéretet kaptunk arra is, hogy a MUOSZ újabb kezdő tanfolyamot is fog indítani ősszel.

Bartha Emese

„Keresztűzben" a tanterv

Úgy tűnt, egy pillanatra meghűlt a vér *Zalai Ernő* ereiben, amikor az új tanterv egy pontjával kapcsolatban a hallgatói tagozat a vétó lehetőségét vetette fel a május 3-i, egyetemi tanácsülésen. Végül sikerült kompromisszumra jutni: a reformképzésben ugyan lesz egy „extra" feltétele az államvizsgára bocsátásnak, nevezetesen a szak, illetve szakirány(ok) törzstárgyaiból elérendő legalább 3,00-es átlag (ez több mint amit az egyetemi SZMSZ megkövetel), de nem lesz feltétel ezzel egyidejűleg legalább 3,00-es általános tanulmányi átlag elérése (A diákok érvelése szerint elfogadható, hogy ki-ki legalább 3,00-t teljesítsen azokból a tárgyakból, amelyeket választott, s így vélhetően érdeklik.)

Szintén a HT javaslatára marad érvényben az a szabály, hogy az első két évben maximum 10 uv-ja lehet egy-egy diáknak. Ugyancsak diákakarat nyomán lehet külön elbírálás alapján 3 hónap helyett, 3 évig halasztani az államvizsga letételét az abszolutórium megszerzése után, és a HT kívánságát elfogadva marad ki a tanterv tervezetének az a megfogalmazása, miszerint az egyes tárgyak újrahallgatásának költségei a hallgatót terhelik. (Ehelyett szerepel az a megoldás, hogy az újrahallgatás idején az érintett diákokat nem illetik meg a hallgatói jogon járó előnyök.) A védelemgazdaságtan tanszék kérésének megfelelően, a védelemgazdasági szakirány a gazdálkodási mellett, a közgazdasági szakról is választható lesz, fő szakirányként.

Egyéb apróbb módosítások mellett a testületben hosszabb vita bontakozott ki, a főiskolai ágon való továbbtanulás feltételeként szabott 2,5-es átlag kérdéséről. Tartalmi szempontból felvetődött, hogy nem biztos, hogy ez értelmes követelmény, hiszen ha alacsonynak bizonyul, akkor eleve felesleges; ha pedig túl magas lesz, akkor olyan követelményeket állít a főiskolai ágra kerülőkkel szemben, amelyekkel versenytársaiknak a közgazdasági főiskolákon nem kell megbirkózniuk.) Mint kiderült lehetséges, hogy jogszabályba ütközik ez a megkötés. Végül úgy döntött a testület, hogy marad az eredeti megfogalmazás, ám ha ez jogszabályt sért, akkor módosítják.

A tanács e napirendi ponton túl módosította a mérnök-közgazdász képzés tantervét, és elfogadta az 1988/89-es tanév II—IV. évfolyamának operatív tantervét. Támogatták a geológus-közgazdász, szakközgazdász-képzés beindítását, amely — ha a Művelődési Minisztérium jóváhagyja — az itt végzők számára közgazdász szakoklevél megszerzését teszi majd lehetővé.

K. S.

Pártértekezlet után

Szabad pártnap lesz az egyetemen az országos pártértekezletet követően, május 25-én 14.15 órakor az I. előadóban. A fórumon egyetemünk pártértekezleti küldöttei, Csáki Csaba, Jenei Csilla és Szarvas László tartanak élménybeszámolót.

Mindenkit szeretettel várunk!

Régi-új klub?

Hosszú hónapokig tartó szünet után, május 12-én ült össze a közművelődési bizottság. Elsőként az egyetem fennállásának 40. évfordulója alkalmából kiírandó művészeti pályázat szövegét fogadták el a jelenlevők. (A pályázati kiírást a 2. oldalon közöljük.) Ezután a közművelődési pénzek 1988-as felosztásáról volt szó, illetve gyakorlatilag vita és változtatás nélkül az előző felosztás érvényesült. Csupán a feloszlott képkör 5 ezer forintja szállt vissza a számlára, és a tánckar szeretett volna a neki szánt 4500 forintnál többet kapni, de hiába. Továbbra is függőben van a közművelődési szabályzat pénzügyi melléklete, ahhoz, hogy elkészülhessen, tisztázni kellene a KDC és a Ráday klub pénzügyi hovatartozását, és be is kellene őket számoltatni.

Ismételten fölmerült, hogy a közművelődési titkárság vezetőposztra pályázatot volna szerencsés kiírni. Ezzel a bizottság megint egyetértett, de tudomásul vette, hogy a felvetés pillanatnyilag nem aktuális. Most folyik ugyanis az egész egyetem szervezeti rendszerének felülvizsgálata, s ebbe az ifjúsággal kapcsolatos státuszok újbóli átgondolása is beletartozik. Előfordulhat tehát, hogy a közművelődés más módon szerveződik meg a jövőben. Foltányi Árpád, Kollarik Amália és Bajnai Gordon részvételével bizottság alakult, hogy az átszervezésben a közművelődés érdekeit képviselje, és ennek megfelelő javaslatokat tegyen.

A bizottság egyetértett azzal, hogy a következő ülésen a Mikor klub számoljon be tevékenységéről, valamint azzal, hogy a közművelődési szabályzatot tegye az egyetem nyilvánossá.

Elfogadta még a bizottság, hogy Lenger Csaba helyett az 1988—89-es tanév végéig Foltányi Árpád, a Széchenyi Szakkollégium képviselője legyen a közművelődési bizottság társelnöke,

Ezután vita bontakozott ki a szombat esti „Közgáz klub" megalakulásáról. Az ülésen nem sikerült tisztázni a klub megalakulásának körülményeit és a KDC-hez való viszonyát. A közművelődési titkárság hangsúlyozta, hogy az új klub támogatását felvállalja, mivel az új klub elfogadja a titkárság pénzügyi szabályzatát és nyeresége előre rögzítetten támogatja az egyetem közművelődését. A cél továbbra is a szűken értelmezett kultúra támogatása, amihez pénzre van szükség megfelelő garanciákkal.

Végül a közművelődési bizottság kérte a szerkesztőséget, hogy az új klubbal kapcsolatos témát következő számában járja körül.

Pályázati felhívás!

Irodalmi, művészeti alkotásokra

A szakszervezeti bizottság kezdeményezésére az egyetem fennállásának 40. évfordulója alkalmából az egyetem vezetése, a szakszervezeti bizottság, a közművelődési bizottság, a KISZ-bizottság és a HT pályázatot hirdet.

A pályázaton az egyetem valamennyi hallgatója, oktatója és egyéb dolgozója részt vehet.

Pályázni az alábbi kategóriákban lehet:

1. **Vers**
2. **Próza (szociográfia, humor is)**
3. **Képzőművészet, karikatúra**
4. **Fotó**
5. **Film, videó**

A pályázat jeligés. A pályázaton máshol még díjat nem nyert alkotásokkal lehet részt venni.

A pályaműveket 1988. szeptember 20-ig lehet bedani a közművelődési titkárságon. (Főépület I. em. 154. szoba.)

Kategóriánként 2000-2000 Ft-os első díjat, 1000-1000 Ft-os második díjat és 500-500 Ft-os harmadik díjat osztunk ki, valamint a további sikeres pályázók könyvutalványt kapnak. Az szb és a KISZ-bizottság további különdíjakat ad ki.

A színvonalas irodalmi alkotásokat egy őszi Közgazdász különszámban szeretnénk bemutatni, a képzőművészeti és fotóalkotásokból kiállítást, a filmekből bemutatót rendezünk.

Szeptember második felére egyetemi oktatók, dolgozók és diákok részére vers- és prózamondó versenyt hirdetünk.

Pontos helyéről és időpontjáról az 1988—89. tanév első Közgazdász számában adunk tájékoztatást.

A legjobbak pénzjutalomban részesülnek, valamint felkérjük őket a pályázatra beérkezett nívós irodalmi alkotások előadására a 40. évforduló tiszteletére rendezendő ünnepi műsor keretében.

A pályázat nyertesei is itt vehetik át nyilvánosan díjaikat.

Az MKKE Közművelődési Bizottsága

Herbert A. Simon a Rajkban

Herbert A. Simon Nobel-díjas tudós lesz a Rajk László Szakkollégium vendége június 10-én délelőtt. A nemzetközi hírű kutató, aki egy döntéselméleti konferencia meghívottjaként tartózkodik Magyarországon, egyszemélyben közgazdász, pszichológus, szociológus, filozófus, politológus, valamint számítógéptudós; a tekintélyes szakmai folyóiratok szerint „olyan ember, aki a legközelebb került az arisztotelészi vagy a reneszánsz ember ideáljához", századunk polihisztora. Ennek megfelelően mostani előadása is egy komplexebb témával foglalkozik, címe: A tudományos felfedezések összetevői.

Reméljük, hogy a vizsgák forgatagában tudsz egy kis időt szakítani rá! Várunk!

Egyetemi és főiskolai színjátszó tábor

Budapest, 1988. július 18—29.

A KISZ KB Egyetemi és Főiskolai Tanácsa, a Művelődési Minisztérium, az Országos Közművelődési Központ és a Fővárosi Művelődési Ház színjátszó tábort szervez egyetemeken és főiskolákon működő színjátszó csoportok, irodalmi színpadok tagjai részére.

A tábor:

— egyrészt színházi szakemberek közreműködésével megvalósítandó csoportmunkával hozzá akar járulni a felsőoktatásban működő együttesek fejlődéséhez, egymás törekvéseinek megismeréséhez;

— másrészt, — igény szerint egy csoportban — C kategóriás rendezői tanfolyam első részeként hozzá akar járulni az amatőr rendezői képzés megvalósításához a felsőoktatáson belül.

A táborban működő vagy most alakuló egyetemi, főiskolai színjátszó csoportokból, irodalmi színpadokból, körökből két-három fő jelentkezését várják a szervezők.

Részvételi díj: 1000 Ft.

Jelentkezni a KISZ KB Egyetemi és Főiskolai Tanácsa Titkárságán lehet (Bp. 1388 Pf. 72. Tel.: 203-610).

Jelentkezési határidő: 1988. május 31.

A levélben nevetek, címetek mellett kérjük írjátok meg felsőoktatási intézményetek nevét, valamint színjátszó csoportotok, irodalmi színpadotok nevét is.

Aki a C kategóriás rendezői képzésre jelentkezik, azt kérjük, hogy a levélben külön tüntesse fel.

Az egyszemélyi felelősségről

Az ifjúsági parlament (a továbbiakban IP) egyhangúlag elfogadta „a közgázos diákok elvi álláspontját kifejező dokumentumot", amelyet a „Közgazdász" 1988. április 7-i száma (XXXI. évfolyam, 7. szám) tett közzé. A második oldalon többek között a következő szöveget olvashatjuk:

„II/3. A szabadon alakítható öntevékeny csoportok felett a rektor (főigazgató) csak törvényességi felügyeletet gyakoroljon! Az öntevékeny csoportok tevékenységükért maguk feleljenek!"

Demokratikus érzelmű, sőt demokrata szívet gyönyörködtető ez az önállóságra serkentő és

szabadságot óvó megfogalmazás.

De mire jutunk, ha a „Közgazdász" ugyanezen számának hatodik oldalán megjelent *B. Kiss Tamás nyilatkozatot* és a fentebb idézett követelést egybevetjük?

Halay Edit, az újság felelős szerkesztője kérdezi B. Kiss Tamást, aki az egyik öntevékeny csoport, nevezetesen a Széchenyi István Szakkollégium igazgatója:

„— A kollégiumban milyen a vezetési koncepciód? Milyen vezetőnek tartod magad?"

B. Kiss Tamás válasza:

„— Meg kell mondanom, hogy a mi szakkollégiumunkban az igazgató a legkevésbé sem egyszemélyes vezető, nem is feltétlenül hangadó. Több különböző, a kollégiumi gyűlésnek alárendelt testület működik, amelyek egymással egyenrangúak. Tehát még a diákbizottság sem vezető, az igazgatónak más szakkollégiumokhoz képest nálunk van a legkevesebb jogköre. Azt képviseltem végig, hogy ne is jogköre révén érvényesüljön az igazgató véleménye, hanem meggyőzés, a vitában való részvétel, saját felkészültsége révén. Ez a szakkollégiumi igazgatóság tehát nem teljesen értelmezhető vezetőként." — (Kiemelés tőlem: V. E.) Az idézet eléggé hosszú ahhoz, hogy önállóan kiemelhessük a szövegkörnyezetből.

Nem értem. Az IP és a Széchenyi Szakkollégium — ez következik a két szöveg összevetéséből —.

„bizottságosdi mögé bújna?"

Minek köszönhető ez a kollektív felelősségvállalási vágy? Miért nem vállalja az igazgató egy személyben a felelősséget? Mert B. Kiss Tamás előre deklarálta, hogy a legkevésbé sem egyszemélyi vezető! Mire való ez? A felelősség elpalástolására?

Manapság pedig minden HT-s és IP-résztvevő, sőt minden diák éppen az egyszemélyi felelősséget követeli — számtalan esetben. Vagyis arról van szó, hogy szavakban, hangzatos kirohanásokban sokan megkívánják másoktól az egyszemélyi felelősséget. Saját magukat kivonják ennek gyakorlati megvalósítása alól?

Mert mit jelent pontosan az IP állásfoglalásában az, hogy „Az öntevékeny csoportok tevékenységükért maguk feleljenek!"? Személyenként, kollégiumi tagonként? Akkor mire az igazgató? Nyilván az IP a testület, esetünkben a kollégium jogi képviselőjét érti a „maguk" fogalom alatt. Az IP állásfoglalása B. Kiss Tamásra az elmondottak alapján tehát nem vonatkoztatható.

B. Kiss Tamás szerint az egyszemélyi felelősség mindenkinek csak saját magára vonatkozik. Amikor valaki törvénysértést követ el mint magánember, ezzel egyet is értek. De amikor azt egy szervezet tagjának minőségében követi el, a szervezet működéséből kifolyólag, vagy azzal összefüggésben, akkor már elvetem ezt a nézetet.

Kérdés az is, hogy egyáltalán miért legyen felelős egy kollégiumi igazgató. Miért felelős egy rektor vagy egy párttitkár?

Ha egy Széchenyi szakkollégista, tegyük fel, törvényellenes cselekedetet követ el szakkollégiumi tevékenysége során és azzal összefüggésben, és ha a kollégium igazgatója nem felel érte, akkor a rektor vállalja a következményeket? Amennyiben azonban a rektor „csak törvényességi felügyeletet" gyakorol, csak korlátozottan lehet felelőssé tenni a szakkollégisták cselekedeteiért. Ugyanis utólag is gyakorolhatja törvényességi felügyeletét a valóságban, ami mentesíti a felelősségre vonás alól.

Ha pedig, tegyük fel, a Széchenyi Szakkollégium közösségben is elkövet egy

törvényellenes cselekedetet

akkor 40—60 személyt kell felelősségre vonni? Az nem felelős, aki nem fejti ki — mint felelős vezető — a hatását meggyőződésükre, politikai világlátásukra vagy csak „kismértékben" teszi azt? És hogyan lehet 40—60 személyt egy időben felelősségre vonni? Tudják azt az illetékesek, hogy „monstre politikai per" kiprovokálása is lehetségessé válhat az egyszemélyi felelősség hiányában.

Ami biztató:

H. E.: „— Mégis, mint kollégiumi igazgató felelsz mindenért, ami a kollégiumban történik."

Reméljük, ez így is marad.

Végvári Elza

„Mintha buzgómócsingok lennének"

VÉLEMÉNYEK A HT-RŐL

Volt egy feltevésem. Úgy gondoltam, érdemes utánajárni, hogy igaz-e? Azt képzeltem, sőt, most méginkább úgy képzelem, hogy az egyetemen a diákok annál kevésbé érdeklődnek a HT munkája iránt, illetve annál kevesebbet tudnak róla, minél idősebbek.

Teljesen véletlenszerűen odamentem az emberekhez, akiknek döntő többségét előtte mégcsak nem is láttam. Többé-kevésbé ugyanazokat a kérdéseket tettem fel mindenkinek: *tudják-e, hogy mikor alakult a HT, kik a tagjai, hogy lettek tagok, milyen céljaik vannak? Mit gondolnak arról, hogy milyen szükséglet hozta létre, milyen eddigi eredményeikről tudnak és vajon mit terveznek a közeljövőre?*

Olyannal nem találkoztam, aki ne tudta volna az alakulás nagyjából időpontját, a többi kérdésről azonban nagyon megosztottak voltak a vélemények. Több negyedévestől hallottam például azt, hogy szerintük ugyan *klassz, jó dolog a HT, ők lélekben támogatják is* őket, de valójában kicsit *mintha buzgómócsingok lennének*. Ezt nem kell azonban rossz értelemben venni, sőt, *örülni kell, hogy van, aki csinálja. Mi lenne nélkülük? Jó az, hogy vannak még emberek, akik hisznek valamiben, tudnak még hinni abban, hogy alapvetően meg tudnak valamit változtatni.* — A felsőbbéveseket az „élet" már kiábrándította volna?

Elég általános a felsőbbévesek között az a nézet is, hogy a tény, *hogy a HT megalakult, inkább csak formális dolog*, egy látszatlépcső, ahova fordulni lehet, *de akik érdemi döntést úgy se hozhatnak.*

Egy harmadéves lánynak ezzel ellentétes volt a véleménye, szerinte ez egy olyan szervezet, amely *hiányt pótol, olyan szükségletet elégít ki, aminek se a KISZ, se az egyetemi tanács nem tudott eleget tenni.*

Természetesen *mindenki hallott a nagy port felvert menzabojkottról, és úgy vélik*, hogy *már ez az akciójuk is bizonyítja, hogy van erejük*, adott esetben maguk mellé tudják állítani az egész diáksereget, sőt, a tanárokat is. Mások azonban ugyanerről azt mondják, hogy rendben van, *ez „összejött" nekik, de itt ki is fújt a dolog. A távolabbi tervekről nagyon keveseknek volt halvány elképzelése.*

Több emberrel egész egyszerűen *elfulladt a beszélgetés, mert túl sok volt a „nem tudom", a „halvány gőzöm sincs róla"* válasz.

Igen jóleső volt hallgatni azt a másodikos áruforgalmis lányt, aki, miután elmondtam neki a kérdéseimet, időnként le kellett állítani, hogy le tudjam írni, amit mondott. Részletesen elmesélte azt, hogy hogyan alakult a HT, hogyan szavaztak az emberekre, eddig miket csináltak.

Megjegyzendő különben, hogy *sokak érdeklődését elvonta az a tény, hogy egyszerűen azt se tudták, kik a jelöltek*, kik ezek az emberek, akkor meg úgyis mindegy, kire szavaznak, illetve, hogy szavaznak-e egyáltalán. Esetleg nem volt türelmük végignézetgetni a faliújságot annak idején.

Végül is, azt hiszem, nem tettem túl nagy felfedezést azzal, hogy saját véleményemet megerősítettem. Az az életben is állandóan érvényesülő szabály vált be, miszerint *a fiatalok egy új munkában kezdetben lelkesek*, érdeklődnek utána, hisznek benne, nyíltak, *majd pedig elveszik a kedvüket a „hajtástól"*, *és ez által fásultak, pesszimisták* lesznek. Csak remélni lehet, hogy *mindig lesznek olyan lelkes emberek, mint a HT-sek, azt is reméljük, hogy mindig lesz, aki szimpatizál velük*, mégha jelentős százalék teljesen passzív is a munkájuk iránt. Végül is, azt is egyfajta sikernek lehet elkönyvelni, hogy — legalábbis a diákok között — nincs, aki a kudarcukat, a bukásukat kívánná. És sokkal könnyebb közömbös embereket megnyerni egy ügynek, akik azért alapvetően egyetértenek velük, mint azokat, akik akadályozni szeretnék őket a munkájukban.

Bartha Emese

Magányosan **Fotó: Rózsa**

UNIVERSITAS – Nyár – Munkalehetőség

Az UNIVERSITAS Diákszövetkezeti Csoport tagfelvételt hirdet! Várjuk mindazon hallgatók jelentkezését, akik a nyári hónapokban nálunk szeretnék a nyaraláshoz, utazáshoz, öltözködéshez stb. szükséges pénzt megkeresni!

Az UNIVERSITAS jó kereseti lehetőséget biztosít, hiszen 46-50 Ft-ot nettó órabéren felül, eredményes gazdálkodás esetén, évvégi részesedést is fizetünk, amelynek tervezett mértéke 10 százalékos. A diákszövetkezeti csoport munkája különösen a nyári hónapokban dinamikus, hiszen a tagok ilyenkor rendelkeznek minden korlátozás nélkül idejükkel, s a vállalatok részéről is ilyenkor a legnagyobb az igény munkánkra. A mostani nyáron is számos munkalehetőséget tudunk biztosítani. A nyári munkavállalás esetén nemcsak a budapesti diákokra számítunk, hiszen a vidékiek számára kollégiumi elhelyezést igyekszünk biztosítani egyetemünk kollégiumaiban, minimális térítés ellenében.

Az UNIVERSITAS várja témavezetők, piackutatók jelentkezését is! Olyan talpraesett hallgatók jelentkezzenek, akik az egyes konkrét munkákat menedzselnék.

Az UNIVERSITAS nemcsak pénzszerzési forrás a hallgatók számára, hanem lehetőséget ad tapasztalatszerzésre az üzleti élet terén, s segítséget nyújt szakmai tanulmányokhoz is. Az egyetem befejezése után a többéves UNIVERSITAS-tagság az elhelyezkedésben is segítséget jelent. Ha felkeltettük érdeklődésedet, bővebb információért fordulj hozzánk! Várjuk jelentkezésedet!

A nálunk végezhető munkák: közgazdasági jellegű (részben adminisztratív, részben szaktudást igénylő); gépelési, könyvelési, ügyviteli, adatfeldolgozási; számviteli, számítástechnikai; piackutatói, reklám- és propaganda-; esetenként nyelvtudást igénylő, valamint mindenféle fizikai munka (pl. bolti-raktári), s egyéb betanított könnyű fizikai munkák.

Címünk: Bp. IX., Kinizsi u. 1—7. 1093. I. em. 160-as szoba. Telefon: 176-426 vagy 170-233/150-es mellék.

az UNIVERSITAS intéző bizottsága nevében
Szucsányi László
IB-tag

„Szabad maradtam”

Öntörvényűnek, szabadnak, nyugodtnak látlak — kezdem, s ő fölfirkantja ezt egy fecnire.

— *Hogy csinálod?* — szeretném kérdezni Bánfi Tamástól, ám szavamba vág: — De mögötte ott az állandó zaklatottság, feszültség. Az egész életem konfliktusok folytonos sorozata...

Majdnem véletlenül születtem, kései gyerekként, 17 évvel a nővérem után. Szülőfalumban hat hónapot éltem csupán, s majd' negyven év után, tavaly tértem oda vissza először. Két Somogy megyei faluban éltünk 13 éves koromig, akkor, apám halála után Kaposvárra költöztünk. Ettől kezdve csupa véletlen minden, a közgazdasági szakközépiskola, a közgazdasági egyetem, a pénzügy szak, a pénzügy tanszék.

Hallgatóként voltam jeles és egyszer még közepes is, nemigen lehetne mondani, hogy rendkívül megerőltettem volna magam a tanulással. Nem tudnék elszámolni az egyetemi éveimmel. A Veres Pálné utcai kollégiumban laktam 8-9 ágyas szobában. Volt rá példa, hogy az egyetemi KISZ-bizottságon bejelentették, hogy a kollégiumban éjjel-nappal kártyázunk. Ulti, tarokk, hazárd ment, pénzre is, nem nagy tétre, de azért izgalmat adott. Ekkor egyáltalán nem volt nekem fontos a pénz, ötven forintból laktam és éltem naponta. Negyedik év második félévéig eszembe sem jutott a tanszék, nem volt tudomásom az ittmaradás lehetőségéről. Hagelmayer István, a tanszék vezetője '68 tavaszán egy kiránduláson ismert meg, az tűnt föl neki, hogy dupla brassóit rendeltem. Szerencsém volt, ekkor kezdődött a fiatalítási hullám. Jellemző, hogy a Pénzügyminisztériumban, ahova szakmai gyakorlatra mentem, Antal, Borbély, Kollarik, Lukács, Medgyessy voltak „a” fiatalok, amúgy ötven fölött volt az átlagéletkor. Véletlenül, valaki kiküldetése miatt kerültem a tanszékre, és véletlenül maradtam itt. Egészen a tavalyi költözködésig dolgoztam annál az asztalnál, amihez 1969. szeptember elsején leültem.

Nem lezárult, hanem elkezdődött ekkor valami az életemben. Kollégiumi nevelőtanár lettem a Veres Pálnéban, úgy, hogy beköltöztem tizediknek a negyedéves pénzügyesek közé. Ez akkor kifejezetten kellemesnek tűnt, de ma már egy idegent se tudnék elviselni lakótársnak. Utána négy volt évfolyamtársammal laktam albérletben, külön szobám még ekkor sem volt. Aztán a Rádayban voltam nevelőtanár, akkor egy kollégával, Szegvári Ivánnal osztoztam a szobán. Aztán világos lett, hogy lakás nélkül nem lehet konfliktusok nélküli családot alapítani. Nagy szerencsémre 1973-ban igen kedvező feltételek mellett vettem lakást, s ezzel a legnagyobb problémám megoldódott. Nem, a költözések nem viseltek meg túlzottan, a könyveim és a fontosabb dolgok úgyis anyámnál voltak Kaposváron. A fizetésem kezdetben 1500, majd 1800 forint volt, túl sokat nem kellett gondolkodnom, hogy mire költsem, de ez nem nagyon érdekelt. Sokáig anyám vett ruhát nekem, én választottam, ő fizetett. Ma már nem tudnám elképzelni, hogy bárki befolyásoljon, döntsön, vagy fizessen helyettem. Magam választok, tetszik, nem tetszik alapon. Habozó vagyok, ez biztos amiatt van, hogy szegények voltunk.

Az első nagyobb pénzt egy OTDK első díj 2000 forintja és a felszabadulás 25. évfordulójára kiírt pénzügyi pályázat első díja hozta. Nem, nem vettem rajta semmit, mind a 17 000 forintot hazavittem anyámnak.

Akkor kerültem a tanszékre, amikor Hagelmayer István vezetésével a pénzügy szak a szürkeségből a fényre lépett. Ebben benne van 1968 hatása is. Nagy szerencsém volt abban — mások szerint ez súlyos hiba —, hogy kezdettől fogva mindent saját elhatározásom és véleményem alapján dönthettem, csinálhattam, csak a legfőbb vonásokban voltam valamelyest befolyásolható. A mostani énem alapvetően abból következik, hogy már akkor is, s azóta is a megengedettnél lényegesen nagyobb szabadsággal éltem. Az izgágaságomból kisebb-nagyobb, néha fölfújt konfliktusok adódtak. Az alapprobléma az velem, hogy olyankor is mondok nemet, amikor nem illik, hogy a modorom nyers és faragatlan, ha megszólalok, az már eleve sértő. Én ezt nem érzékelem, bár tény, hogy az átlagnál hangosabban,

gyorsabban beszélek, s képes vagyok közbevágni, főleg, ha túl hosszan beszél valaki. Az is tény, hogy elég könnyen indulatos leszek. Régebben különösen erős volt bennem a hév, most már kicsit rafináltabb, cinikusabb vagyok, tudom, mikor mit szabad és megtanultam hallgatni is. Hagelmayer István egyértelműen meghatározó volt az indulásomnál, később Riesz Miklós is, de szakmailag a legnagyobb befolyása Erdős Péternek volt rám, noha semmilyen személyes kapcsolatunk nem volt. Ma már nem tudnék semmilyen egyirányú kapcsolatból eredő hatást elviselni, csak a kölcsönösségen alapuló viszonyok hatnak rám.

Igen, az időbeosztásomat mindig a munka határozta meg. A kezdeti tanszéki években ez egyértelműen tanulást jelentett, utána az írni, írni, írni igénye volt meghatározó. Az utóbbi tíz-tizenkét évben rengeteget tanítottam: előadást tartok nappalisoknak, esti levelezősöknek, kiegészítő tagozatosoknak, szakszemináriumot vezetek, tanítok Pécsett, Zalaegerszegen, Békéscsabán, Salgótarjánban és Budapesten négy helyen. Szerencsémre az óráim 90 százaléka az őszi félévben van, szeptembertől januárig szinte csak tanítok. Az elmúlt 10 évben a vizsgaidőszak első napjától az utolsóig egyfolytában vizsgáztattam. Szigorú vagyok és talán egyedül a vizsgáztatásban lassú, a vizsgázók száma alig fogy. A második félévem általában szabad, kizárólag ekkor tudok írni. Írtam egy egyetemi doktorit, '76-ban a valutaárfolyam-elméletről és politikáról a kandidátusit, két éve kész az akadémiai doktori értekezésem egy pénzelmélet alapvonalairól, írtam egy könyvet, társszerzőként még hármat és részeket két külföldi tanulmánykötetbe. Elég hosszú ideig volt nagyon fontos, hogy sokat tanítsak, amiből sok minden mára is megmaradt, de ez az igényem a tűrőképességem kopásával együtt csökkent.

A munkán kívül? Nagyon kíváncsi vagyok, minden érdekel. Szeretnék minden újságot, folyóiratot elolvasni, ami a jelenhez és az elmúlt negyven év történetéhez kapcsolódik. Mániákus könyvgyűjtő voltam és lennék ma is. Vonzanak a régi könyvek, de az antikváriumok árait nem az egyetemi oktatók zsebéhez mérik. Már hallgató koromban is nagyon erősen kötődtem a tárgyakhoz. Volt egy időszak, amikor, ha régi kocsögöt, festett cserépedényt láttam, megvettem. Most a régi értékpapírokat gyűjtöm, ha bárhol régi kötvényt, részvényt látok, megveszem. Túl sok értelme nincs, de ha már írtunk róluk egy könyvet, talán megengedhető — ez az ideológiám hozzá.

De igen, a fizikai kopás teljesen egyértelmű. A tűrőképességem, az idegrendszerem, az idegi terhelhetőségem már nem a régi, ez a lelki és ehhez kapcsolható dolgokban is érzékelhető. Az évek múlásával szükségszerűen másképp gondolkodik az ember, taktikusabb, megfontoltabb, nem megy fejjel a falnak, cinikus lesz a szó jó értelmében. Egy bizonyos életkoron túl nem lehet létezni valami olyan átalakulás nélkül, aminek eleme a belenyugvás. Kiderül, hogy vannak olyan masszív falak, amiket adottságnak kell tekinteni, és ehhez részben alkalmazkodni kell. Az ember elaprózódik, mert hiányoznak a nyugodt alkotás feltételei, nincs lehetőség megfontolt, hosszú gondolkodásra és írásra, sokszor a kapkodás, a rutinmegoldások győzedelmeskednek. Mindig megfogadom, hogy még egy fél év, s aztán megpróbálok változtatni, de sajnos az adottságokat figyelembe kell venni. Nem, anyagi nehézségeim pillanatnyilag nincsenek, de ezt nem az alapfizetésemnek köszönhetem. A családi pótlék meg sem közelíti két tinédzser fiú igényeinek valós költségeit, s semmi garancia arra, hogy akár még több túlmunka árán is a jelenlegi helyzet fönntartható marad.

— *A következő száz évedet mire szánod?*

— Szeretnék a jelenlegi átmenetinek ítélt periódusomon túllenni. Ebbe beletartoznak az egyetemi reformból a tanszékre háruló feladatok, a már évek óta vajúdó akadémiai doktori értekezésem vitája, két e félévre szóló könyvszerződés teljesítése, s az is, hogy a tizenöt éve teljesen ideálisnak tetsző lakásmegoldásból sikerüljön valahogy továbblépni.

Száz év helyett én már csak húszat tervezek, mert a belső elhasználódásom alapján legföljebb hatvanéves koromig élhetek. A feladatok már évekre és hónapokra programozhatók...

Molnár Gabriella

Kelet—Nyugat tudományos konferencia

Bizonyára kevesen emlékeznek már a két évvel ezelőtti TDK-konferencia matematika szekciójára, ahol a kiadott összes (2 első és egy harmadik) díjat *Dobos Imre* vihette haza. Az idei TDK-n már kevésbé látványos szerepe volt, *a TDK-titkár teendőit látta el.* Most, a konferencia befejeződésével is meglehetősen sokat és sokáig tartózkodik a HT-HTT irodában.

— Az egyetemi TDK-konferencia után szeretnénk egy nemzetközi tudományos konferenciát szervezni szeptember 4. és 10 között. Az alkalmat egyetemünk 40 éves fennállása szolgáltatta, de reméljük, sikerül valamilyen hagyományt teremtenünk ezzel. Talán valamelyik részt vevő küldöttség jövőre átveszi tőlünk a stafétát.

— *Honnan érkeznek a küldöttségek?*

— 6-7 egyetemi küldöttséget várunk a szocialista országokból (Pozsony, Varsó, Berlin, Leningrád, Moszkva esetleg Prága és Vilniusz egyeteméről), és körülbelül ugyanennyit a nyugat-európai egyetemekről (Oxford, Köln, Bernberg. Uppsala, Stockholm, Helsinki, esetleg Bécs, Amsterdam). A magyar diákokkal együtt kb. 100-120 főnyi résztvevővel számolunk.

— *Milyen témákról terveztek tanácskozást?*

— A konferenciára gazdasági és társadalomtudományi kérdésekben írott dolgozattal lehet pályázni. Egy tucat témát hirdettünk meg, például lesz szekcióülés a kelet—nyugati vállalati kapcsolatokról, a nemzetgazdaságokon belüli és a nemzetközi tőkeáramlási formákról, valamint az állami szociálpolitikáról, ifjúságszociológiai kérdésekről és még néhány témáról.

— *Jelenleg hol tart a szervezés?*

— Az ötlet a KISZ-bizottságtól származott és konkrétan a KISZ nemzetközi szakbizottságának kapcsolataira kezdtünk építeni. Az előkészítő munkába gyorsan bekapcsolódtak a Széchenyi és a Rajk Szakkollégiumok képviselői is és további kapcsolatokat próbálunk még felvenni. A meghívólevelek kiküldése most folyik, az első visszajelzéseket május végére, a pályázati dolgozatokat augusztus 1-jéig várjuk.

A konferencia összes költségét 200 ezer forintra becsüljük. Az egyetemvezetés biztosított minket támogatásáról, ez a Ráday utcai kollégiumi elhelyezést, a nyomdai kapacitások és az egyetemi termek igénybevételét foglalja magában. A fennmaradó költségeket az egyetemi KISZ-szervezet vállalta magára.

— *Miben vártok segítséget? Ha valaki szeretne beszállni, mit tudna csinálni?*

— Elsősorban a nyelvet tudókat várjuk. A konferencia hivatalos nyelve az angol lesz, tehát az egyetemekről azok a TDK-zók pályázhatnak, akik az angol előadást vállalják

A szervező gárdába (40 –50) fősre tervezzük) azonban nemcsak az angolul, hanem a németül, oroszul, svédül, lengyelül, finnül tudókat is várjuk. A küldöttségekkel való kapcsolattartás során gyakorolhatnák ezt a nyelvet, és emellett barátokat, értékeket, gondolatokat szerezhetnek Európa más régióiból. A jelentkezőket a HT-HTT irodába várjuk.

Fazakas Gergely

Hűvösvölgyi túra

A szakszervezeti bizottság május hetedikei túráján 18-an vettek részt. A következő kirándulás május 21-én lesz Hűvösvölgybe, Nagykovácsiba, Zsíroshegyre, Solymárra és vissza. A 4-5 órás gyalogtúra távja 6 kilométer. Találkozás reggel 9-kor, a Moszkva téren, az óra alatt.

Más, mint a többi

A hétfőtől hivatalosan is megkezdődő vizsgaidőszak előszele már legalább egy hónapja borzolja a szorgalmi időszak nyugodt vizét. Az oktatók közül többek szerint ennyire még soha nem lazult fel az oktatási fegyelem az utolsó tanítási hetekben. Valóban vannak olyan hallgatók, akiknek lassan már véget is ért a nehéz időszak, mert minden kötelezettségüknek eleget tesznek, de azért akadnak olyanok is, akiknek hátra van néhány megmérettetés. Ilyenkor röpködnek a kérdések, cserélnek gazdát az értékes információk az oktatókról:

Mit kérdez? Mi a kedvence? Milyen hangulatban van? Akadt olyan ismerősöm, aki nem bízott a szájhagyomány útján terjedő hírekben és tudományokra helyezte az anyaggyűjtést. Kikölcsönözte a könyvtárból az oktatóink tudományos munkásságát dokumentáló bibliográfiát. Az adott oktató által írt cikkek, értekezések tartalma már sokat elárul szerzőjükről. Én is hozzá szeretnék járulni a hasznosítható információkhoz egyik oktatónk bemutatásával. A diákok kicsit tartanak tőle, mert tudják, az ő vizsgája egy kicsit más. Szakács Sándorról a gazdaságtörténet tanszék tanáráról van szó. Véleményem szerint nála tölti be a kollokvium igazán a feladatát. De mi is a módszere Szakács tanár úrnak?

Egyszerre általában hárman vizsgáznak nála. Önálló feladatokat kapnak a hallgatók. Ezek az anyag elmélyült ismeretével megoldhatók. A tanár úr nem fogad el semmiféle kijelentést tekintélyelv, hivatkozás alapján, csak amit a hallgató saját tudása, megfelelő kreatív és kombinatív készsége alapján alá tud támasztani. Nem az adatokra, évszámokra helyezi a hangsúlyt, hiszen ezek csak szolgák, a miért megismerése a döntő. Szakács tanár úr érvelni, vitatkozni tanítja meg az embert, sokszor új nézőpontból mutatva be a problémát. A hallgatók többsége élvezi az együttgondolkodást, a kérdések új rendszerének megismerését. A tanár úr szerint a „mi — miért” kérdése csak az első szint, ezt követi a mélyebb elemzés, a szinte már automatikusan használt fogalmak, kategóriák felülvizsgálata; akár igényes kritikája is, ha ez szükséges. A vizsga végén mindenki saját feleletét értékeli. Igaz, a gyakran egy óránál is tovább tartó felelet végén elfárad az ember, de sokan mondják, hogy érdemes, mert nemcsak számot adnak tudásukról, közben tanulnak is.

— *Hogyan alakult ki ez a gyakorlat? — kérdeztem a tanár urat.*

— Gondolom úgy, ahogy az értékek újratermelődnek. Hallgatókoromban nem szerettem — ki szeretett? — vizsgázni, és (noha kitüntetéses diplomát szereztem) sok rossz ízű kollokviumot, szigorlatot és más hasonlót éltem később is át. Mindazonáltal már hallgatóként is szereztem nem egy útnyitó élményt. De fontosak voltak rossz emlékeim is. Ha jót s rosszat összevetnénk, nem mondhatom, hogy valami igazán eredeti volna vizsgáztatói módszeremben. Harmincegynéhány esztendő után is él bennem a diák. És diákkoromban is élt bennem bizonyos szellemi méltóság. E kettőből áll, ahogy partnerként beszélgetek — a klasszikus kollokviumi elv szerint — szakszerűen egy-egy megadott (vagy választott) kérdésről. Jobb volna talán mégis azt mondani: beszélgetünk — a szakszerűség elveit szem előtt tartva —, némi természetszerű egyoldalúsággal.

Nem az a fontos, hogy ki mit mond, hanem, hogy mondanivalóját mint indokolja, támasztja alá; bizonyítva, hogy nem „leckét” mond, hanem szakmai, értelmiségi képességével (ez nekem itt a méltóság fogalma) mennyire tiszteli meg az eszmecserét folytató kis kollokviumi közösséget.

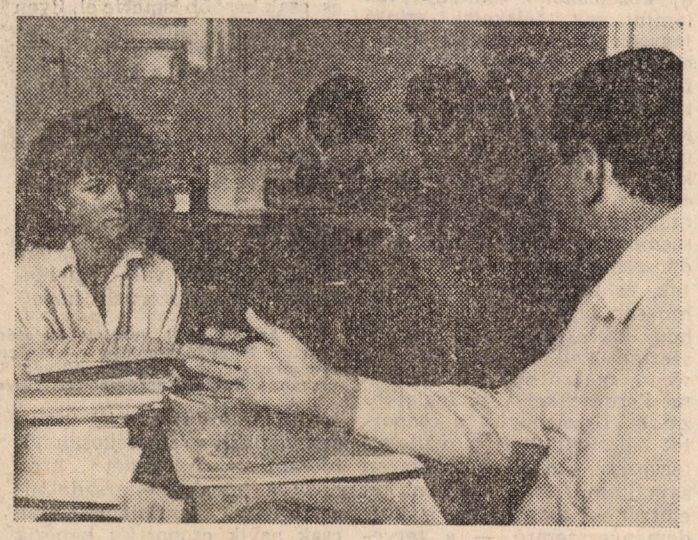

Ki mit tud Magyarország történetéről?

— *Mennyire tartja igazságosnak a jegyeket a tanár úr?*

— Az ítéletben — még a nyilvánosban is — lehet esetlegesség, abban azonban nem, hogy előrevisz vagy vissza. Pais Dezső tanár úr vizsgálata volt talán az első felrázó élményem. Jó órán keresztül lapozta végig a könyvet és kérdezett, kérdezett. De nem a könyvet kérdezte. Témákat vetett, feladványokat adott fel, s a bennük való jártasságot, problémaérzékenységet vette szemügyre: a témák és eljárások közötti kapcsolati rendet vagy idegenséget. Vizsgaként szörnyűnek látszott .De nem volt soha felemelőbb élményem, mint a sikeres vizsga után. Másoktól mást tanultam, így hallgatóimtól is, annak rendje szerint, ahogy értékek újratermelődnek és annak értelmében, hogy nagy, ünnepélyes értéknyilvánítás, s vele értéknyilvánosság a vizsga, a szakszerű elbeszélgetés. Tanár és diák különös és közös inspirációja. Több, összegzőbb, mint az előadás vagy bármi más egyetemi forma, mert ilyenkor nemcsak az „vizsgázik”, aki „kalkulust” kap, de az is, aki adja, a mód is, ahogy azt odanyújtja. Mert két helyre jegyeznek fel megítélést. Az egyiket az indexbe, a másikat egy nagyobb értékrendbe. És valahol a kettőnek azonos irányba kell vinnie.

— *Miért van erre szükség?* — kérdeztem a tanár urat.

— A legfontosabb a folyamatok és összefüggések ismerete. Csak akkor van esélyünk cselekvő részeseivé válni a történelemnek, ha sikerül feltárnunk, hogyan készül — válaszolta.

Én is azt hiszem, hogy ma minden eddiginél nagyobb szükség van arra, hogy ne csak részesei, alakítói is legyünk világunknak!

—ssy

Könyvtár nyáron

A könyvtár nyári nyitva tartása 1988. június 27.— szeptember 3. között: hétfő: zárva; kedd: 9—20 óráig; szerda: 12—20 óráig; csütörtök: 9—20 óráig; péntek: zárva; szombat: zárva.

A kölcsönzés a nyitva tartási napokon egész nyáron üzemel Az első emeleti olvasóterem augusztus 1. és szeptember 3., a második emeletiek június 27. és július 30. közt tartanak zárva.

„Nehogy háttal menjünk a jövőnek!"

Születésnapi beszélgetés Kovács Géza jövőkutatóval

— Ön végig aktív egyetemi közéleti tevékenységet fejtett ki. Volt dékánhelyettes, majd dékán az általános közgazdasági karon, pb-tag, szb-elnök. Ez a láncolat eléggé régen megszakadt. Mi az oka? Rossz tapasztalatok? Tudatosan tartja magát távol a közéletiségtől?

Ez a láncolat nem szakadt meg. Tagja vagyok az egyetemi reform csúcsbizottságnak, az egyetemi tudományos tanácsnak, az általános közgazdasági kar tudományos tanácsának. Második ciklusban elnöke vagyok az MTA Jövőkutatási Bizottságának, tagja vagyok az MTA Interdiszciplináris Tudományos Bizottságának, a Művelődési Minisztérium tudományos tanácsának, az MTESZ, valamint a TIT környezetvédelmi tanácsának, az Állami Ifjúsági és Sporthivatal elnöke mellett működő sporttanácsnak, a Tervgazdasági Fórum szerkesztőbizottságának. Éveken keresztül elnöke voltam a KGST Prognosztikai Munkabizottság magyar tagozatának és az utóbbi három évben magának a tagozatnak voltam soros elnöke. Így tehát a közéleti tevékenység nem szakadt meg, csak más területekre irányult. Az említetteken túl most is rendszeresen részt veszek alkalmi munkabizottságokban, hol annak vezetőjeként, hol tagjaként.

Egyébként a fentiekben felsorolt tisztségeimhez egészében kellemes emlékek fűznek, ezek jelentősen hozzájárultak fejlődésemhez általában is és a NÉKOSZ-ban alapozott közösségekért való felelősségem elmélyítéséhez is. Ugyanakkor már ebben az időben felismertem, hogy ha a tisztségekkel szemben támasztott követelményeket komolyan vesszük, nem szabad a funkciókat halmozni és tartósan megmaradni az egyetemen felső szintű vezető tisztségekben, mert ez sem az egyéni fejlődés, sem a közösség szempontjából nem jó. Az egyén szempontjából azért nem, mert ha a tisztségek tartósan elvonják az energiát az alaptevékenységtől, oktató- és tudományos munka végzésétől, egyre inkább megszűnnek a feltételei a szakmai alkotó munkába való visszavonulásnak és óhatatlanul kialakulhat az egyénben a tisztségekhez való ragaszkodás. A közösségnek pedig azért nem jó, mert bizonyos tisztségekkel járó munkák megismerése egy idő után ösztönözhet a feladatok rutinszerű elvégzésére és az előbb említett személyi tényezővel összekapcsolva, fennáll a veszélye, hogy a közösség szolgálata esetleg hatalomgyakorlássá alakul át. Én abból a szempontból szerencsés voltam, hogy a közéleti tisztségek vállalásának jól körvonalazható ritmusa érvényesült és érvényesül nálam napjainkban is. Meggyőződésem, ha a káderpolitika színvonalát emelni akarjuk az egyetemen, fokozott figyelmet kellene fordítani arra, hogy a közéleti munkába megfelelő rotációt biztosítva, nagyobb tervszerűséggel vonjunk be embereket különböző tisztségekbe és biztosítsuk számukra az egyéni tudományos fejlődést is.

— Népgazdaság tervezési tanszéken volt tanszékvezető, amikor a diákok sztrájkba léptek egy bizonyos tárgy vizsgája miatt. Mi volt ez, hogyan látja az akkor eléggé súlyosan megítélt sztrájkot?

— Ha jól emlékszem, erre a bizonyos eseményre 1970-ben került sor. Énnekem az volt a véleményem akkor, hogy célszerű lenne az eléggé terjedelemes Népgazdaságtervezés és -irányítás c. tananyag részeiből és a hozzá kapcsolódó előadások anyagából félév közben 1-2 előzetes dolgozatot íratni annak érdekében, hogy ösztönözzük a hallgatókat a tananyaggal való folyamatos foglalkozásra és ezzel egyidejűleg a terjedelmesebb tananyagot magába foglaló szigorlaton mellőzni lehetne a részletek számonkérését. Úgy véltem, hogy a szigorlatokat célszerűbb lenne az intellektuális eszmecserék irányába elmozdítani. Ezt a gyakorlatot nem az évfolyam egészében, hanem csak a tervgazdasági szakon kívántam megvalósítani. E szakos hallgatók ezzel nem értettek egyet és gyakorlatilag — ha jól emlékszem, talán 1-2 fő kivételével — megtagadták a dolgozat megírását. Ahogy annak idején a Közgazdászban ennek hangot adtak, az egyetem nem járóka, ahol csecsemők tanulnak felállni és lépegetni, hanem felnőttek intézménye és a hallgatókra kell bízni, hogyan osszák be évközi munkájukat. Ennek valóban nagy visszhangja volt; az egyetemen belül és egyetemen kívül is foglalkoztak vele. A kép teljességéhez hozzátartozik, hogy megoszlóak voltak a vélemények a helyzet megítélésében. Ezeket az eseményeket változatos módon értékelték különböző helyeken, valószínűleg jelentőségét meghaladóan foglalkoztak vele, amibe belejátszhatott egyebek között az is, hogy két évvel voltunk

a párizsi és a nyugatnémet diáklázadások után.

A fentiekhez hozzátartozik, hogy sem a hallgatókat, sem engem semmilyen hátrányos megkülönböztetés, elmarasztalás nem ért, a szigorlaton sem voltak ennek konzekvenciái. Ennek ellenére különbözőképpen éltük át az eseményeket.

Ami engem illet, jelentősen megviseltek ezek az események, annál is inkább, mert beleágyazódtak egyéb gondjaimba. 1967-ben vettem át a tanszék vezetését, 1968-ban indult a mechanizmusreform, amely radikálisan érintette a tervezés és irányítás problémakörét is. 1969-ben már a hallgatók rendelkezésére állt egy 550 oldalas — a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadónál megjelent — tananyag, amely irányításommal készült és amelynek megírásában és szerkesztésében, lektorálásában összesen 22-en vettek részt. Ez nyilván nehezítette tanulhatóságát. A szerzők között szerepeltek a tanszék idősebb és fiatalabb munkatársai, más tanszék vezetője, akadémiai és más intézeti munkatársak és az Országos Tervhivatal, Központi Statisztikai Hivatal vezető tisztségviselői. Igyekeztem tehát nyitni a tanszéki kapcsolatokat más tanszékek, kutatóintézetek, gyakorlati szervek felé. Az egyetemi tananyagírással párhuzamosan, ugyancsak irányításommal elkészült egy új középiskolai tankönyv, valamint egy főiskolai szintű jegyzet. Ez az „együtt állás" először és egyben utoljára fordult elő a tanszék történetében. Nagyon kemény munka volt. Abban az időben a népgazdaság tervezési tanszéken működött a szociológiai csoport, amelynek elkészült tananyagáról a tárgy oktatási szempontjait messze meghaladó szenvedélyes vitát szerveztek, és meggyőződésem, hogy hibásan olyan döntést hoztak, hogy üzemszociológiát és módszertant kell oktatni, lemondva a makro szintű társadalmi kérdésekkel való foglalkozásról. Ezzel együtt a csoportot áttelepítették a vállalati tervezési tanszékre. Nagyon sajnáltam. Mi kezdtünk el először — ugyancsak a kezdeményezésemre — a tervezés és irányítás információs rendszere kapcsán átfogóbban informatikai rendszerek alkalmazási kérdéseivel és oktatásával önálló spec. kollégium keretében foglalkozni. Kezdeményezésemre nálunk készült el a Gazdasági demográfia c. egyetemi jegyzet is, amelyet felkérésemre a tárgy külső előadója írt meg. A tanszékre főfoglalkozásúakként ebben az időben — értékváltozásokat és némi polarizációt is eredményezve — tapasztaltabb oktatók is kerültek. Emellett szinte ugrásszerűen kibővült a tanszék külső szakértői köre, jelentősen bővült a címzetes egyetemi professzorok és docensek száma is. Ez a folyamat is erősen megviselte a tanszéki közösséget. Megoszlottak a vélemények ebbeli törekvésemről. A rektor ki is küldött egy bizottságot munkám megvizsgálására. Jellemző volt az akkori hangulatra, hogy attól függően, ki mit

„Javasoltam Európa nagy távlatú jövőképének nemzetközi konferenciáján való megvitatását."

várt a bizottságtól — akkori USA-analógiák alapján —, azt MacCharty, illetve Warren Bizottságnak nevezte. Jóllehet a tanszékről minden időszakban mentek el oktatók magasabb beosztásokba, lényegesen nagyobb fizetésekért, ennek az időszaknak az elmeneteli hullámába ezek a tényezők is nyilván belejátszottak, persze, nem egyedüli okként. Pl. a docensi felterjesztést következetesen kandidátusi fokozathoz kötöttem. Így tehát a tanszékvezetés számomra küzdelmes éveket jelentett. Mai szemmel nézve úgy látom, nyilván én is követtem el hibákat! Lehettem volna a követelmények támasztásában liberálisabb is — nemcsak a hallgatók felé! De ugyanakkor olyan folyamatokat is elindítottam, amelyek azóta általánosabbá váltak egyetemünkön, vagy legalábbis elvben elfogadottakká.

— A jövőkutatással olyan témát vállalt fel a 60-as évek végén, amelyeknek az elfogadásáért is harcolnia kellett. Ma milyen a jövőkutatás elismertsége tudományos körökben és a gyakorlati életben?

— Új tudományterületek, új diszciplínák elfogadtatása valószínű minden időszakban harcok és erőfeszítések kérdése volt. A jövőkutatás sem volt mentes a hazai és kelet-európai több évtizedes tudományfejlődés ama vonulatától, amely az új törekvéseket először nem tekintette tudománynak, utána

burzsoá tudománynak minősítette

és csak később ismerte el. Ilyen fejlődési folyamatokon sajnálatosan átestek a biológia modern irányzatai, a kibernetika, a szociológia, a pszichológia, hogy ne csak a futurológia vagy magyar megjelöléssel, a jövőkutatás körében maradjunk. A nemzetközi és hazai teljesítmények alapján létjogosultságát ma már nem kérdőjelezik meg, de a nagyobb távlatú jövővel való foglalkozásból szükségszerűen következő más típusú hipotézisek és állítások azért ma is nehezen fogadhatók el, mint mondjuk a múlt és jelen egyes részterületeinek a vizsgálatából adódó következtetések. A jövőkutatásnak azonban ma már nemzetközi szervezete van (Jövőkutatási Világszövetség és annak európai tagozata). Magyarországon is működik Jövőkutatási Bizottság a Magyar Tudományos Akadémia keretében, az MTESZ-nek is van vállalati prognosztikai szakosztálya és különböző helyeken, egyetemi tanszékeken, intézetekben hivatásszerűen is foglalkoznak jövőkutatással. A prognosztikai tevékenység és a jövőképalkotás is beépült a hosszú távú tervezés gyakorlati rendszerébe és emellett a legkülönbözőbb gyakorlati szervek is igénylik a különböző prognózisok elkészítését és hasznosítják is a prognózisokban lévő információkat.

— Az ön által vezetett kutatócsoport több jelentős jövőkutatást végzett. Hogyan fogadja e válságos gazdasági helyzetben a kutatás eredményeit a gazdaságpolitika? Van-e egyáltalán mód ilyen helyzetben a kutatás eredményeit figyelembe venni?

— Már korábban írt tanulmányomban nyomatékosan felhívtam a figyelmet arra, hogy a jelenlegi társadalmi-gazdasági problémáinknak csak egyik csoportját képezik az egyensúlyi problémák. Másik csoportját mélyebb strukturális problémák jelentik és ez utóbbiak kiváltképp távlatos gondolkodást és távlati megfontolásokat is fokozottan mérlegelő döntéseket kívánnak. Nem vonva kétségbe a rövid távú és a középtávú problémakezelés fontosságát, és azt sem, hogy a „távolabbi jövőt meg is kell érni", éppen ez utóbbi érdekében elengedhetetlen a hosszú távú és nagy távlatú kérdésekkel való foglalkozás. Nekünk ez utóbbi a funkciónk, ilyen irányba próbálunk befolyást gyakorolni a döntést hozókra. Meggyőződésem, hogy munkásságunknak is szerepe volt abban, hogy a távlati kérdésekkel való foglalkozás fontosságát fokozottabb mértékben felismerik.

— Jövőkutatásuk milyen időintervallumot ölel fel? Mit mutat ez a jövőkép, nagy tendenciákban lehangoló-e, vagy lelkesítő-e a kutatás eredménye a tudósra?

— Mi a nagy távlatú jövőkutatással foglalkozunk, ami hosszabb időszakot jelent, mint a hosszú távú tervbe foglalt időtartam. Korábban, amikor az 1970—1985, illetve 1990-ig terjedő időszakra terveztek — igazodva a nemzetközi irányzatokhoz is — az ezredfordulóig előretekintve kutattuk a jövőt. Miután a tervezés átlépte az ezredfordulóra határát — persze változatos időintervallumokban gondolkodva —, integratív formában a 2000-ig terjedő időszak képezi vizsgálódásunk tárgyát. A mai és jövőbeni fejlődésünkben egyaránt megfigyelhetőek lesznek pozitív és negatív fejlődéstendenciák. Minthogy mi normatív jövőképben gondolkodunk — mérlegelve a következmény jellegű jövő prognosztikus lehetőségeit és korlátait is — értelemszerűen a jövő egy számunkra kívánatos, de lehetséges jövőképként jelenik meg és lelkesítő feladatnak tartjuk egy ilyen jövő valóra váltásán való munkálkodásunkat. Mindez nem zárja ki, hogy a jövőt feltáró kutatómunka folyamatában negatív és pozitív fejlődéstendenciák tanulmányozása érzelmi-hangulati elemeket is felszínre hozzon. Mint ahogy óvakodnunk kell

az egyoldalú vágykommunizmus-képek

technokratikus vagy ökológiacentrikus jövőképek felvázolásától, ugyanúgy úrrá kell lennünk ezeken a különböző hangulatokon is, védekezve a nálunk igen gyakran jellemző „hurrá-optimizmus" és nemzetsirató" pesszimisztikus hangulati hullámok ellen.

— Milyennek szeretné látni a jövőt?

Az a véleményem, hogy a 80-as években és a 90-es évek első részében ténylegesen kimerülnek azok a hajtóerők, amelyek az elmúlt 40 év társadalmi-gazdasági struktúráihoz és értékválasztási szempontjaihoz kapcsolódnak. Szükségszerű tehát új növekedési és társadalomfejlődési pályákra átállni. Ennek sikerétől vagy sikertelenségétől függ az is, hogy történelmi léptékkel mérve közelebb kerülünk-e a nemzetközi élvonalhoz vagy távolodunk-e attól, és meg tudjuk-e oldani az előttünk álló társadalmi feladatokat. Én a nagy távlatú jövőt illetően egy új fejlődésiformációs szakaszban gondolkodom. Olyanban, amelyben szükségszerűen új szintézise alakul ki az ökológiai környezetünk, műszaki-gazdasági-társadalmi és tudati fejlettségünk kapcsolatrendszerének.

— Melyek azok a sorsdöntő kérdések manapság, amelyek megoldásával lehet csak jövőnk? Mint magánember, mit tud tenni ennek érdekében?

— Mindenekelőtt alaposabban át kell gondolnunk a jövőbeni helyünket a világban. Megkülönböztetett figyelmet fordítva európai és ezen belül kelet-közép-európai létünkre. Miközben természetesnek kell tartanunk, hogy hazánk ökológiai kérdései, műszaki-gazdasági problémái nem függetleníthetők a világ globális kérdéseitől és kapcsolatrendszerétől, mégis jobban kell tudatosítanunk európai és kelet-közép-európai létünket. Sokoldalú és szélesebb körű viták vannak

kibontakozóban Európa jövőjéről,

benne a mi térségünk jövőjéről is. E vitákhoz is kapcsolódva szükséges saját álláspontunk kialakítása. Ezért is javasoltam Európa nagy távlatú jövőképének nemzetközi konferencián való megvitatását és benne aktív magyar közreműködést. Minthogy az utóbbi időben a világpolitikai, világgazdasági, ökológiai globális kérdések megkülönböztetett figyelmet kaptak, ennek a kelet-közép-európai létnek a problémaköre bizonyos fokig háttérbe szorult. Ezen mindenképpen változtatni kell, újragondolva nemzetközi kapcsolati rendszerünkben a szomszédsági viszonyokból adódó kapcsolatokat is.

Megjegyzem, hogy az ezredfordulóig terjedő időszakban több évforduló — hazánk felszabadulásának félévszázados évfordulója 1995-ben; a magyarok bejövetelének 1100. évfordulója és a millenáris ünnepségek, építkezések egy évszázados évfordulója 1996-ban; az államalapítás 1000 éves évfordulója 2000-ben — kínál visszatekintési lehetőséget történelmi múltunkra, és arra is, hogy még sokoldalúbban, még gazdagabb információ alapján vonjunk le ebből következtetéseket jövőbeni problémáink megoldására. Óvakodni kell azonban attól, hogy népünk érdeklődését, a tudományos és politikai szféra figyelmét túlzott mértékben és egyoldalúan a múltunkra összpontosítsuk és esetleg indokolatlanul háttérbe szoruljon a jövő problémáinak a megoldása. Ugyanis a jövőben csak részben él tovább múltunk és jelenünk, a jövő ezektől nagymértékben el fog térni és ezekkel az új típusú kihívásokkal fokozott mértékben szembe kell néznünk, nehogy „háttal menjünk a jövőnek".

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítanunk természeti környezetünk várható alakulására; a természeti erőforrásokkal való sokkal ésszerűbb gazdálkodásra, ideértve a generációs tartalékokkal való felelősségteljes foglalkozást is; a környezetszennyezés megállítására és a kis valószínűségi érték mellett bekövetkező természeti és művi katasztrófákat megelőző és elhárító forgatókönyvek kidolgozására is.

Nagyon fontosnak tartom a társadalom humán-biológiai vagyona romlásának megállítását és a fejlesztésébe való átmenetet; a társadalom szellemi potenciáljának nagymértékű fejlesztése is feltétele az ezredforduló utáni létünk jobbá tételének. A szellemi potenciálfejlesztés — amelyben az oktatásnak megkülönböztetett jövőt formáló szerepe van — a jövőben majd lényegesen jobban befolyásolja a munka és szabadidő világának, az életmód- és értékválasztási szempontoknak az alakulását. E kérdéskörök talán nagyobb kihatású követelményeket foglalnak magukba, mint a napjainkban kiemelkedő fontosságú műszaki-gazdasági kérdések. Nem vitatva ez utóbbiak jelentőségét, az előbb említettek esetében olyan fejlődési folyamatokról van szó, amelyekben a helyzetromlások nagyon nehezen állíthatók meg és csak hosszú idő után vihetők át pozitív irányba. Ezért különösen jelentős e területeken — persze más olyan területeken is, mint pl. a településhálózat-fejlesztés — a nagytávlatos gondolkodás.

Magánemberként is elsősorban azt tudom tenni, hogy a magam módján tudományos meggyőződéstől és a jövő iránti felelősségtől vezetve próbálom feltárni a jövőt és felvetni azokat a kritikus elágazási pontokat, amelyeknek különösen nagy hatása lesz jövőnk alakulására. Függetlenül attól, hogy e felvetések, ajánlások mennyire kerülnek egy-egy adott időben elfogadásra vagy elvetésre.

— Immár 61. évébe lépett. Hogyan telnek napjai, van-e hobbija, mivel tölti szabadidejét?

— Az évforduló életemben minőségi változást nem hozott. Meggyőződéssel ma is sokat dolgozom és ezt tovább kívánom folytatni a jövőben is azzal, hogy törekszem tovább csökkenteni munkámban az operatív szervezői tevékenységet, még nagyobb időt fordítva a távolabbi jövő és a hozzá vezető utak és feltételek kapcsolatának kutatására. Pedagógiai hitvallásomnak tekintem a fiatalabb generációhoz tartozók támogatását abban, hogy ne csak a nyomomba lépjenek, hanem meg is haladjanak engem, minthogy a jövő velük szemben nagyobb és más jellegű követelményeket támaszt. A munkaidő- és szabadidő-tevékenység nálam mereven nem különül el. A jövővel foglalkozó irodalom, amit olvasnom kell, annyira sokoldalú és színes, hogy a munka- és hobbitevékenység jövőkutató munkámban összefonódik. Emellett amikor lehet a szabad levegőn ápolom nagymarosi kertem fáit és telepített növényeit. Szívesen vagyok együtt családom tagjaival, köztük 7, illetve 2 éves unokámmal.

— Továbbra is jó egészséget és sok sikert kívánunk önnek!

Halay Edit

Tárgyilagos platformvitát!

Ha már nem vagyunk elvtársak néhány kardinális kérdésben a politikában — mint ezt *Valcsicsák Imre* deklarálta álláspontunkhoz fűzött reflexióiban (Közgazdász '88/8. sz.) — azért a normális vita bizonyos követelményeihez ragaszkodnia kellene. Nem kellene például olyasmit tulajdonítania nekünk

amit nem állítottunk:

— nem írtuk, nem is gondoltuk, hogy az ellenzék, a „bibóisták", a politikai pluralizmust igénylők tették olyanná állapotainkat, amilyenek. Ezeknek

az áramlatoknak a megjelenéséért inkább a szocialista konzervativizmust okoltuk, így értelemszerűen az utóbbi irányzat felelős nem utolsósorban a kialakult helyzetért — annyiban, amennyiben ideológiai, politikai irányzatok felelőssé tehetők egy „helyzetért":

(V. I.-nek azonban el kellett tekintenie attól, amit a szocialista konzervativizmusról írtunk, mert különben nem írhatta volna meg reflexióit úgy, ahogy megírta!);

— nem képviseljük az „ellenzék-nélküliség" követelését, ellenkezőleg, s ezt cikkünk minden, csak egy kicsit is tárgyilagos olvasója megállapíthatja;

— nem azt írtuk, hogy ha a szocializmus napirenden lévő reformját a „civil" szervezetek és mozgalmak nem úgy fogják fel és valósítják meg, ahogy azt mi gondoljuk, akkor a „katonai megoldás" következik.

Mindezt V. I. kitalálta, ránkfogta, feltételezte. Reméljük, hogy *ezért* csakugyan rossz kedve lesz.

Hasonló önkényességgel

következtet az SZKP és közvetlenül Gorbacsov álláspontjából arra, hogy ellentétben áll egymással a társadalom globalizálódásának tendenciája, a földi lét biztosításának elsődleges (világpolitikai, erkölcsi stb.) feladata és a munkáshatalom demokratikus formájának kiépítése a szocialista országok belpolitikájában. Ilyesmit még Sevardnadzének az ENSZ 1986. évi őszi ülésszakán elmondott beszédéből sem lehet kiolvasni.

Megalapozatlan fölénnyel

tehát fölényeskedve kijelenti, hogy a „nagyformátumú" Lenin számos társadalmi tényező mozgástendenciáinak a megítélésében tévedett és a „periféria-törvény" sivár gondolati konstrukció.

V. I. tévesen tulajdonítja Leninnek a félosztály, elhaló osztály fogalmát. A „periféria—törvény" (több mint) hipotézise pedig a lenini „gyenge láncszem" gondolatának történelemfilozófiai kiterjesztése, amely a világtörténelem szemlélete alapján kétségbevonhatatlan. Elméletileg V. I. semmiféle ellenvetést nem „közölt", így továbbra is megmaradunk e tekintetben azok társaságában, akik ezt a törvényt megfogalmazták.

Csak akkor vitatkozhatunk vele arról az általa csak ismét megismételt leegyszerűsítésről is, mely szerint a munkásosztály hatalmának diktatórikus formája — antidemokratikus. V. I. nem bajlódik a demokrácia, diktatúra, demokratizmus, önigazgatás, önkormányzat viszonyával. Úgy tesz, mintha mi erről egy szót sem szóltunk volna. Hasonló nemtörődömséggel mellőzve mindezt, amit a párt és az állam viszonyáról, a hatalomképzés — gyakorlás — ellenőrzés egykor domináló, alulról felfelé történő mechanizmusához magasabb fokon történő visszatérés lehetőségéről, szükségességéről körvonalaztuk — lejáratói humorizálásba kezd a „párt kormánynak" „árnyékkormányáról", amelybe „belebújva" a párt „árnyékbokszolva" eljátssza önmaga ellenzékének szerepét. V. I. itt ostobaságot tulajdonít nekünk és azon próbálja elverni a port. Ki az, aki itt „árnyékbokszol"?

V. I.-nek „szinte fizikai fájdalmat okozott" szövegünk olvasása, mert alaptételeink konzisztens rendszert alkotnak ugyan, de a valóságtól tejútnyi távolságban vannak, amit mi fogalmi-logikai zsonglőrködéssel igyekszünk eltüntetni. Kritikusunk szerencsére gyógyírt talál az általunk okozott fájdalomra Pozsgay Imre minden korábbinál világosabb feladatmeghatározásában. Minket pedig valahogy nem taglózott le kritikájának többi eleme... Inkább

arra voltunk kíváncsiak, hogyan is áll V. I. alaptételeinek és a valóságnak a viszonya? Erről azonban csak azt a felvilágosítást kaptuk, hogy az ő paradigmái (a mieinknek pontosan az ellentétei) társadalomtudományosan igazolhatók ugyan, de jelenleg még a pártfegyelmi kockázatával.

Így hát kénytelenek vagyunk megvárni, amíg a párt szervezeti szabályzata lehetővé teszi ezt a tudományos műveletet? Nem egészen, mert V. I. kérdések sorával jelzi vagy inkább kérdések formájában megfogalmazott állításokkal igyekszik demonstrálni a valóságot „képzelgéseinkkel" szemben.

Mi tehát a valóság:

V. I. szerint szocializmus van, de munkáshatalom nélkül. Párt, munkásosztály, hatalom nem áll össze szocializmussá a kelet- és kelet-közép-európai régióban. Szocializmus a munkások köztulajdona, a munkásosztály államhatalma és pártjának államirányító tevékenysége nélkül? Ez a szocializmus V. I. fantáziájában létezik, de nem a valóságban.

Ami a munkáshatalmat illeti: V. I. nem úgy gondolja, hogy volt, de már nincs; nem úgy beszél, hogy nem volt, de lesz; sem úgy, hogy volt, de már túlhaladott. Politikai hatalomról beszél, de nem mondja meg, melyik osztályé a hatalom, mert még a „félosztályok" létét is tagadja (higgyük el neki, hogy van politika, államhatalom osztályok nélkül?), de radikális politikai rendszer-reformot követel — nyilván „valakik" ellen. Állítja, hogy nálunk a nem munkás-állami tulajdonnak vannak tulajdonosi kedvezményezettjei, de szintén nem árulja el, hogy kik ezek. Tompa Mihály: A madár fiaihoz c. verse direkt agitáció ehhez a V. I.-féle „nyílt vita bujócskázva, homályos célzásokkal, sejtetésekkel" jellegű polémiához, valóságábrázoláshoz képest.

Mi úgy látjuk, hogy a kifejlődőben lévő szocializmus szerves részeként a munkáshatalom sem készen, kifejletten jött a világra a proletárforradalom eredményeképpen, szövetségesei támogatásával. Fejlődése során különbözőképpen eltorzult, veszélybe került, helyenként majdnem megbukott.

Ez a munkásosztály eddig elsősorban a szén, a vas, az olaj, a mechanikai szövőszék, a föld munkásosztálya volt, a kialakulóban levő szerves értelmiségével együtt. Most át kell alakulnia a modern ipar „ékszerévé" (elektronika), az automatizált termelés sokoldalú gépbeállítójává, javítójává, a mezőgazdasági termelési rendszerek szakemberévé stb. Radikális reformer közgazdászok — bár dühöngve, de — nem vonják kétségbe, hogy állami köztulajdonának tulajdonosi „kedvezményezettjei" elsősorban bányász és nehézipari csoportjai voltak, akik kormányzati „lobbyjaik" révén elérték, hogy nem rentábilis termelési ágazatuk dotációjával elvonják a gazdasági erőforrások jelentős részét az égetően szükséges ipari szerkezetátalakítástól. (Ez a „konzervatív munkásosztály" — mondja Ágh Attila. A reform „munkásellenzékét" a munkásságnak azok a csoportjai alkotják, amelyek nem tudtak bekapcsolódni a „második gazdaságba" — szögezi le Hegedűs András.) Ha V. I. azt mondaná: ez „ragyogó" (!) példa arra, hogy a hatalomra került munkásosztály még mennyire nincs bebiztosítva az ellen, hogy „napi" érdekeiért feláldozza a távlatit, s hogy ez a „távlatvesztés" „fentiek" és „lentiek" közös műve, magától értetődően a „fentiek" sokkal nagyobb felelősségével —, nem volna vita köztünk ezen a ponton. Ehelyett azonban ő hatásvadász módjára teszi fel a kérdést: a munkásosztály „megkérdezésével", érdekében történt a hagyományos iparszerkezet kialakítása, az ország eladósítása stb.?

A tőke és a feudális nagybirtok munkásállami és paraszti kisajátítása (amit V. I. „deklaráltnak", nem valóságosnak minősít) után egyik évtizedről a másikra a két osztály tömegméretekben kifejleszthette magában a népgazdasági vagy akár vállalati, szövetkezeti szintű köztulajdonosi tervgazdálkodási döntési képességeket? Nem gondolkozik V. I. teljesen történelmietlenül, amikor ezen osztályok valóságos köztulajdonának létét azért tagadja, mert nem tömegeikben, hanem hatalmuk megszemélyesítői révén érvényesítik tulajdonosi minőségüket, érdekeiket? (A közvetlen és képviseleti demokrácia analógiája használható itt.) De hát nem természetes útja ez a szocialista köztulajdonosi gyakorlat, a köztulajdonosi hajtóerők fejlődésének? A dolog normális menete ez, tehát telve ellentmondásokkal is.

A dolgozó osztályok hatalmának megszemélyesítői, megbízójuk nevében és érdekében döntenek eleinte, aztán nevében és vélt érdekében, végül előfordult, hogy bizonyos kérdésekben csak saját érdekükben. Az osztály tömegei az első esetben ünneplik hatalmuk megszemélyesítőit, azután bizalmi válság alakul ki közöttük, s végül szakadás, ami — akár sztrájk, tömegtüntetés stb. következtében is —, a megbízottak bukásához vezet. Megbízók és megbízottak közös tanulásáról van itt szó, amelynek során szembekerülhetnek egymással egyikük, másikuk vagy mindkettőjük hibájából, ami megnyilvánul intézményeik ellentétében is (állam, párt, szakszervezet stb.), intézményeik szakadásában és szembenállásában is.

V. I.-vel ellentétben nem kell képzelődnünk arról, hogy ilyesmi bekövetkezhet — akár politikai bizottsági tagok hathatós közreműködésével is. V. I. nem tudja — vagy úgy tesz, mintha nem tudná —, hogy ilyen esetekben elkerülhetetlenné válhat a „katonai megoldás"? Ennek megállapítása miért fenyegetés? Mi köze van e ténynek és lehetősége megállapításának az érvekhez, illetve azok hiányához?

Nyílt titok, hogy pártunk vezetésében különböző csoportok küzdelme folyik az irány, a program meghatározásáért. Tagadhatja-e bárki is, hogy e csoportok sorsának alakulását alapvetően befolyásolja az, hogy a két legnagyobb csoport, az ipari munkásság és a szövetkezeti parasztság értelmiségével együtt hogyan dolgozza fel magában az agrárollót, az áremeléseket, a reálbércsökkenést, az egészségügyi szolgáltatások „háztájasításának" törvényesítését a hálapénz formájában, az állami bérlakások és bértételek megtűrt feketepiacát, vállalati részvények magánvásárlásának lehetőségét stb. Egy radikális reformista közgazdász úgy véli, hogy a társadalmi robbanás akkor következhet be, ha az erős alkupozícióval rendelkező „középosztályt" is érinteni fogják a gazdaság fokozódó nehézségei.

Reflexiónk szűkre szabott terjedelme itt és most nem teszi lehetővé, hogy V. I.-nek az árutermeléssel, a párt élcsapatjellegével, a szakszervezettel kapcsolatos „egydimenziós", történelmietlen kérdéseire hasonlóképpen kitérjünk.

Ne vezekeljük tönkre magunkat azokért a tévedésekért, hibákért, mulasztásokért, sőt akár bűnökért, amelyeket az új társadalom tapasztalatlan, „autodidakta" építői „fent" és „lent" elkövettek. V. I.-ben van valami a vezeklésnek ebből az önpusztító szenvedő szenvedélyéből. Talán ez a legfőbb szubjektív forrása a puszta tagadás szellemének, amely álláspontunkkal való polémiáját uralja, s „paradigmáinkat" muníciótlan kiélezéssel paradogmákká konstruálja. Mi nem tudunk a történelmietlen, társadalomelméletileg megalapozatlan és ismeretelméleti relativizmustól áthatott Kuhn-féle paradigma-tannal tartani, amely tehát nem ad meggyőző választ tudóstársaságok tündöklésére és letűnésére. Honnan jöttek? Vannak-e előzményeik? Miért tündököltek egy ideig s tűntek le azután? E kérdéseket Kuhn-paradigma tana alapján fel sem lehet tenni. Ha tehát őt követnénk, pusztán olyan „elitek" politikai, ideológiai csatározásába sodródnánk, ahol nem „illik" feltenni azt a kérdést, hogy ezek az „elitek" csak magukat képviselik, vagy netán osztályokat, rétegeket? Mi tehát nem *más* „paradigmában" „közeledünk", mint V. I. hiszi, de azt is állítjuk, hogy ő sem előzmények, alapok és képviselhető funkció nélküli „paradigmatikus".

GONDI JÓZSEF—MIHÁLY ALBERT

A publikus vitáknak egyik pozitív eleme, hogy a kifejtett gondolatok és érvek „visszakereshetők". Számomra roppant megnyugtató, hogy Gondi József és Mihály Albert korábbi írása, csakúgy, mint az ezzel összefüggő reflexióim bárki számára elérhetőek és olvashatók.

VALCSICSÁK IMRE

ÉRDEKVÉDELEM

Megalakult a TDDSZ

Tudományos területen dolgozó 1028 alapító tag, köztük egyetemünk oktatói, május 14-én megalakították a Tudományos Dolgozók Demokratikus Szakszervezetét. A következőkben a szervezet alapító levelét tesszük közzé.

„Az alapító tagságban megtalálhatók a társadalom-, természet- és műszaki tudományok művelői, a felsőoktatás dolgozói, laboránsok, tudományszervezők, adminisztrátorok, a közművelődési intézmények és közgyűjtemények munkatársai, továbbá szabadfoglalkozású, nyugdíjas és állástalan kutatók, és a kvalifikált szellemi munkát végzők egyéb csoportjai.

Az utóbbi évek egyre mélyülő, és a tudományos életet is sújtó társadalmi válsága, valamint a szakszervezetek működésének alapvető hiányosságai szükségessé tette a Tudományos Dolgozók Demokratikus Szakszervezetének mint a magyar szakszervezeti mozgalmon belül új elvekkel és új szervezeti formában működő szakszervezetnek a létrehozását.

Küzdeni fogunk a széles értelemben felfogott létbiztonság szavatolásáért, létfeltételeink javításáért, munkához való jogunkért. Ehhez nyilvánosságot akarunk. Ellenezzük, hogy politikai nézeteiért bárkit egzisztenciális következmények sújtsanak és kiállunk azokért, akikkel ez mégis megtörténik.

Küzdeni fogunk egy közös érdekeinket szem előtt tartó tudománypolitika következetes érvényesítéséért, a tudományt és az oktatást sújtó restrikciók megszüntetéséért, a kutató-fejlesztő munka megbecsüléséért és eredményeinek hasznosításáért, a tudományos élet tisztaságának demokratikus ellenőrzéséért.

A társadalmi szolidaritás szellemében figyelemmel kísérjük valamennyi társadalmi réteg helyzetének alakulását; igyekszünk a szociálisan rászorultak életkörülményeinek javítására hasznosítható javaslatokat kidolgozni.

Szervezeti felépítésünk biztosítja, hogy a tagság a maga érdekeit demokratikusan érvényre juttathassa. A tagság nem csak közvetlen megbízottait ellenőrzi, de testületeinek jogait és kötelezettségeit is szabályozza, döntéseiket — meghatározott esetekben — utólagosan érvénytelenítheti és megváltoztathatja.

A szakszervezet a tudomány területén dolgozók érdekeit kívánja képviselni, tagja lehet mindenki, aki elfogadja az Alapszabályt, belépési nyilatkozatot tesz és tagdíját fizeti.

A szakszervezet a képviseleti demokrácia elvei szerint működik. Az alakuló gyűlésen megjelentek — az első küldöttközgyűlés összehívásáig érvényes mandátummal — választmányt hívnak meg a szükséges teendők ellátásával.

Mi, az alakuló gyűlés résztvevői, felhatalmazzuk a választmányt, hogy folytassa a szervezőmunkát, vegye fel és tartsa fenn a kapcsolatot az állami szervekkel és a társadalmi szervezetekkel (köztük az ágazati szakszervezetekkel és a SZOT-tal); dolgozzon ki javaslatokat rövid és hosszú távú programjainkra, hozzon létre munkabizottságokat, valamint hívja össze a szakszervezet első küldöttközgyűlését.

Ugyancsak felhatalmazást kap a választmány arra, hogy kapcsolatba lépjen más országok szakszervezeteivel, s igyekezzék azok tapasztalatait hasznosítani.

Az alakuló gyűlés kinyilvánítja, hogy a Tudományos Dolgozók Demokratikus Szakszervezete a Magyar Népköztársaság Alkotmányának, valamint a szakszervezeti jogokat rögzítő nemzetközi okmányoknak szellemében kíván tevékenykedni. Egyben arra kötelezi magát, hogy elősegíti a társadalom öntevékenységének fejlesztését, a demokratikus jogok érvényesülését, az országnak a válságból való kilábalását és tartós felemelkedését.

Felhívunk mindenkit, aki törekvéseinkkel azonosítja magat, hogy csatlakozzék szakszervezetünkhöz!"

Utópiák védelmében

Úgy érzem, néhány gondolattal *feltétlenül válaszolnom kell Andor László* cikkére (Közgazdász 8. sz.), amely több mint fél oldalon keresztül taglalja az azt megelőző számban általam leírt mondatokat és ennek kapcsán saját véleményét. Már csak azért is, hogy a leírt szavak mennyisége közel kiegyenlítődjön. (Nem vagyok KISZ-tag és saját lapom sincs, így tehát kívülállóként voltam kénytelen reagálni a KISZ Bizalmas soraira.)

A rendelkezésemre álló hely korlátozottsága miatt *nem ismétlem meg és nem idézem Andor László egyik cikkének egyik mondatát sem, és nem is tartom színvonalas vitának a mondta — nem mondta, gondolta — nem gondolta stílusú élveboncolást.* Elismerem, az első indulatra megírt (és ezért utólag ki nem javított) cikkemben több alkalommal helytelenül analizáltam a KISZ Bizalmas sorait, de szeretném felhívni Andor László figyelmét arra, hogy a szövegelemzés és szövegkörnyezet értelmezése írott anyagra — adott esetben saját cikkére — is vonatkozik (ahogy ezt a cikk 3. pontja hosszan — bár fölöslegesen — tárgyalja), s ennek alapján mind *Bihari Mihály szövege, mind az arra adott reflexió egyes pontjai sem szó szerint értendők és érthetők.* Az eredeti és az esetleg átfogalmazott mondatok minden további nélkül egymással szembeállítva önmagukban semmitmondó ellentmondások felfedezésére vezethetnek.

Éppen ezért *részletesebben csak*

a párt szerepéről írottakhoz

szeretnék hozzászólni. Nem volt szándékom a demokrácia problémáját létszámkérdéssé minősíteni. De igenis állítom azt, hogy ameddig egy párt hatalmi szempontból kisebbségben van, pontosabban fel sem merülhet annak kérdése, hogy vajon kisebbség-e vagy többség, mert nincs parlament, ahol magát lemérhetné, nincs intézményes politikai kontroll felette, amelyet csak tőle független, önálló politikai szervezet és a társadalmi nyilvánosság együtt biztosíthat, addig *nem beszélhetünk semmiféle politikai szabadságról.*

Legnagyobb sajnálatomra nem egészen értem, hogy a párton belüli frakciók szabadsága *miért lenne az az eszköz, amely az egyedül reális kiindulópontot jelentené a pluralizmus irányába.* Ezeket sem az egész nép választja, tehát mindegyik illegitim a hatalom gyakorlása szempontjából (már maga az „egy párt" sem párt a szó igazi értelmében, de különösen nem az az eltérő politikai véleményekkel és aspirációkkal rendelkező frakciók által megosztott „párt"). Nem érdemes a pluralizmus vagy a demokrácia kérdésében definícióvitába belemenni, de *ha egyszer szabad platform- és frakcióalakításról van szó, s ezzel állítólag a politikai ellenőrzés is megvalósul, akkor hogyan választódik ki a kormányzó frakció, hogyan versengenek egymással ezek a csoportok, ki határozza meg a játékszabályokat, ki gyakorol törvényességi felügyeletet stb.?* (Egy példa: egy ideológiailag ateista világnézetet dekraláló párt melyik csoportja fogja a pluralizmus nevében képviselni a vélhetően **nem kevés vallásos világnézetű polgár politikai érdekeit?)**

Úgy gondolom, a frakcióelmélet még kevésbé kidolgozott, mint bármely más elképzelés a politikai rendszer reformjára vonatkozólag.

Félreértés ne essék: *nem állítom, hogy a frakciók szabadsága nem jelentene előrelépést a mai politikai viszonyokhoz képest, de véleményem szerint a demokrácia kérdéseiből az égvilágon semmit sem oldana meg.* Ráadásul semmivel sem kevésbé irreális, mint a többi reformelképzelés, amelyeket hajlamosok vagyunk utópikusnak, megvalósíthatatlannak bélyegezni. Az irrealitás, a valóságtól elrugaszkodott, felelőtlen politizálás gyakran elhangzó vád az egyetemi hallgatók egy részével szemben is. Sajnos semmiféle algoritmus nem áll tudomásom szerint rendelkezésre ahhoz, hogy apriori eldönthessük, melyik megoldás reális és melyik nem az. Őszintén szólva, *a frakcióalakítás szabadsága számomra legalább olyan utópikus, mint az önálló politikai szerveződések létrejötte.* A történelem mindenesetre nem egy olyan példát szolgáltat — s ebben vállalom a történelmietlenség vádját —, ahol realistának egyáltalán nem minősíthető „politizálás" vezetett sikerre. Gondoljunk a március 15-én fegyvertelenül elinduló tömegekre, vagy az egészen más körülmények között lezajlott csendes forradalomra a Fülöp-szigeteken. Ne próbáljuk megítélni az itt és mostot, előre múltnak tekinteni a jelent.

Mindez persze szerintem sem jelenti azt, hogy a fennálló viszonyokat teljesen figyelmen kívül szabad vagy kell hagyni. Ez természetesen felelőtlenség lenne. Ugyanakkor egy ilyennek tűnő magatartás is lehet politikailag taktikus, célravezető. Ezért — pontosítva korábbi kijelentésemet — úgy gondolom természetesen,

a pártdemokrácia mindenki ügye,

hiszen mindenkit érint, sajnos akár tetszik, akár nem, akár van közünk hozzá, akár nincs, *de hogy a politikai reformot is itt kellene kezdeni — ez szűklátókörűség és nem is feltétlenül jó ötlet.* Mindenesetre nem az egyetlen járható út. Ebben az értelemben írtam azt, hogy a pártdemokrácia ne legyen az egész társadalom ügye — ti., ne nyilvánítsuk az egyetlen lehetséges kiindulópontnak. Önálló politikai szervezetet és tömegbázist maga mögött tudva biztonságosabban és főleg több joggal állhat valaki szembe a hivatalos politikai szervezettel. *A frakciószabadság kimondása sem igényel kevesebb ideológiai fejtörést, mint az önálló politikai szervezetek elfogadása.*

Felvilágosult abszolutizmust be lehet felülről vezetni. Igazi demokráciát sohasem. Ahhoz tömegmozgalom, társadalmi igény, állampolgári aktivitás, rengeteg tanulás és gyakorlás kell. S ezt kicsinyes dolog lenne elméleti-politikai keretek közé szorítani, mégha jó szándékúan is.

Balázs Zoltán

A Hit és a Fegyverek

Kósa Ferenc: A másik ember

Sajnos, az utóbbi időben divatba jöttek az ötvenes évekről szóló filmek. Sajnos, ugyanis a történtek után több mint harminc évvel a történelemkönyvek lapjai még nem feltöltöttek, hiába élnek tanúk. A hézagokat pedig, és a sajnos mellett ez a szerencse, a filmek igyekeznek betölteni. A dokumentumfilmek (Törvénysértés nélkül, A Dunánál), és a játékfilmek (Napló I—II, Angi Vera) egyaránt személyes elemekkel, érzelmekkel próbálják bepótolni azt, amit a hivatalos történelemírás eddig elmulasztott. *A másik ember* azonban ennél többet, az ötvenes, vagy a negyvenes éveknél többet akar megmutatni.

Bojtár Antal, az apa a frontról hazakeveredve-szökve hozza a felismerést: *nem szabad a kezünkbe fegyvert fogni, hiszen akkor magunk is potenciális áldozatokká és potenciális gyilkosokká válunk,* s olyanokat ölünk csak azért, hogy életben maradhassunk, akik talán különben nálunk. Ez a hit azonban semmit sem ér a nyilasfegyverek ellen. S nem látni, csak hallani a lövéseket.

A második rész elején a Hitet útravalóul kapott kisfiú, az ifjabb Bojtár Antal éppen értelmetlennek nevezi a vérontást a nyílt színen, egyetemista társai ravatalánál. Apjától kapott örökségként hiszi, a fegyverek nem hoznak megoldást. Idealista, és még az sem téríti el hitétől, hogy valaki lelövi alig-felismert szerelmét. Párbeszédet akar azzal, aki lőtt.

Azonban lehetséges-e a párbeszéd, amikor körös-körül ropognak a fegyverek, az ember körbe van véve, mindenhonnan lőnek. A céltábla közepén állva pedig még csak nem is sejti, ki húzza meg a ravaszt. A fegyver ugyanis nem kérdezősködik. Akinél fegyver van, annál, ha egy pillanatra is, hatalom van. S ez a pillanat elég az egyéni hit örökérvényű eltörlésére. Ebben a pillanatban pedig eltűnik a racionalitás. A körbevettség állapotában a „lekötözni felesleges" egyetlen jelentése: „Meg kell várni amíg kihűlt. Aztán le kell vinni a boncterembe." A kamera pedig hiába köröz, a lövéseket ismét csak hallani, s nem tudni, melyik oldalról érkezik. De ez az áldozat számára lényegtelen.

Mit jelenthet olyan nézője számára a film, aki nem élhette át sem 1944-et, sem 1956-ot? Az embertelenség elszabadulását, a káoszt és az egyetemi aulában felgyülemlett hit szétlövését. *Kósa* és *Csoóri* magvas és elgondolkodtató dialógusokat ad a szereplők szájába, amik a történelmet teljesen személyessé teszik. Átélhetővé, átérezhetővé, átszenvedhetővé. Azt, hogy *minden tisztességes hitet, ha azok önmagukban állnak a harctéren megcsúfolnak a tisztességtelen fegyverek. A történelem nem hitek, hanem fegyverek története.*

A parasztok által a fővárosba felküldött hordó vér értelmetlen, de hittel teli cselekedet. A „hátországból" érkezett. Abból a hátországból, amely nyugalma, biztonsága ellenére sem tudja elkerülni a történelmet. Azt a történelmet, ami vér és halál alakjában dúlja szét ezt a biztonságot. Kósa és operatőre, *Baranyai László* aprólékosan de egyszerű eszközökkel építi fel azt a paraszti világot, ahol a bensőséges rezdülések, arckifejezések mindent elárulnak, s az érzések éppoly tiszták, mint az 1956-os egyetemi gyűlésen. Erre azonban sem a történelem, sem a fegyverek nincsenek tekintettel.

A szereplőgárda pedig nagyszerűen alkalmazkodik és megfelel ennek a rezdülésteli-visszafogott és szinte azt lehet mondani, halk pianóban fogalmazott rendezési módszerhez. *Bessenyei Ferenc* és *Konyorcsik János* egy-egy mordulása és hangszínváltozása a szavaknál is többet mond, s a befejező jelenet csöndes tragikuma önmagáért beszél. A két Bojtár-generációt alakító főhősök egyszerűen, sallangmentesen közvetítik a film üzenetét. *Ráckevei Anna* pedig újra az, aki a Malom a Séden-ben vagy a Tüske a köröm alatt-ban: a Vibráló Biztonság Aki Vár.

A vásznon alig esik egy-egy hangos szó, csak a fegyverek dörrenése üt át a dialógusokon. Gondolatokat mond a vértől megcsömörlött Bojtár, az egyetemisták szószólója, a Bojtár-nagyapa éppúgy, mint a hagymázas jövőről álmodó nyilas. Tulajdonképpen csöndes és töprengésre késztető film. A másik ember. Az elindított szálak pedig a történet folyamán egységes szövetté állnak össze.

Hit kerül szembe a Fegyverekkel. S a hit önmagában úgy látszik kevés, bár Kósa a nézőre bízza a döntést: *érdemesebb-e vállalni az önkéntes célponttá válást bármilyen tiszta hit szellemében is, vagy a vérgőzös zűrzavarban a körülöttünk süvítő golyók ellenére a józan észre apellálva bízni?*

S ami a filmben a legtragikusabb: *a magyar hit kerül szembe magyar fegyverekkel,* állandó testvérgyilkosságot szülve. Egy esettől eltekintve, amikor a németek lelövik az ágáló huszárfőhadnagyot, magyarok lőnek magyarokat. A zavaros fejű hadbíró habozás nélkül ítéli halálra a „gyáva katonaszökevényeket", a nyilas honfitársait löveti a barlangban a verembe, az ávósok lövik a felkelőket, s a felkelők az ávósokat, az elcsigázott frontkatona az ezredesét, valaki, valahonnan a hittel teli egyetemistákat, s az sem mentség, ha valaki fegyvertelen. Miközben ugyanazt a nyelvet beszélik. Ugyanazt a nyelvet beszélik?

Nagy Gábor

„La légalité nous tue?"

Az elmúlt 15-20 évben a szociológia és a közgazdaságtan, a szociológusok és a közgazdászok kerültek a reformok homlokterébe. Ezek hegemóniáját csak az utóbbi években törte meg a politológia, illetve a politológusok, ám az utóbbi hónapok arra mutatnak, a jog és a jogászok is a konfliktusok kereszttüzébe kerülhetnek. *Milyen konkrét kérdések emelik a reformfolyamat fősodrába a jogot* — kérdeztük *Kerekes Zsuzsát,* a tud. szoc. tanszék jogi egyetemet végzett munkatársát.

— Örvendetes jelenségként mindinkább a múltté, hogy az emberek úgymond nem élnek kellőképpen jogaikkal. Nap mint nap zajlanak olyan összejövetelek, ahol az alkotmányra, a létező, vagy éppenséggel hiányzó jogokra történik utalás. Ez önmagában a jogállamiság iránti növekvő igényt jelzi. Úton-útfélen jogászért kiáltanak *például* az egyesületet létesítők — s az ezt megakadályozni szándékozók egyaránt. A jog, a törvényesség felértékelődését hozták a 80-as évek — ha ellentétes formában is. Ellentétes formában, mert jónéhány a demokráciát szűkítő, az állampolgári jogokat korlátozó jogszabály látott napvilágot, például az 1981. évi 29. sz. törvényerejű rendelet az egyesülési jogról, aztán az Országgyűlés 1986-os ügyrendje, a büntetőeljárásról szóló törvény módosítása, az új családjogi törvény és még sorolhatnám. Mégis azt kell mondanunk, hogy a jogi szabályozás kezd közvetítő eszközzé válni, a direkt hatalmi-adminisztratív intézkedések helyére lépni.

— *A formában, eszközökben előrelépés, a tartalomban visszaesés? Miért?*

— Erre egy analógiával tudnék válaszolni, mert a helyzet bizonyos fokig hasonlít a múlt századi nyugat-európaihoz, amikor is a polgári forradalmakat követően a győztesek ijedten vették észre: La légalité nous tue, vagyis: A törvényesség megöl minket.

Hálistennek azért van előrelépés is, például az Országgyűlés törvényalkotó funkcióját erősítő múlt év végi törvény, mely az Elnöki Tanács valóságos korlátozását jelenti. Több kérdés, az államszervezetet, az állampolgári jogokat érintő elképzelés, törvénytervezet van napirenden jelenleg is, ez pedig — az állampolgári aktivitás növekedése mellett erőteljesen reflektorfénybe állítja a jogászokat, legyenek bár oktatók, törvény-előkészítők, jogvégzett parlamenti képviselők, vagy netán ügyvédek, bírák, minisztériumi tisztviselők. A jelen helyzet számukra egyfajta vizsga és nem csupán a szakmai hozzáértés tekintetében. Bizony nem minden jogász osztja *Horváth Barna* jogtudós mintegy félévszázada megfogalmazott álláspontját: „A demokrácia új technikáit keresni, ez a legszebb feladata a jog művelőinek is." Mert hiszen van még teendő a bírói függetlenség erősítése, az ügyészi törvényességi felügyelet javítása terén.

— *Az állampolgári jogok, a jogállamiság ügye speciálisan vetődik fel azok számára, akik bizonyos értelemben részesei a hatalomnak, részt vesznek legitimálásában.*

— Ha a több százezres párttagságra gondolsz, ez tényleg figyelemre méltó probléma. Mert bár előfordulhat más típusú pártoknál is, hogy tagjaik állampolgári jogait bizonyos fokig korlátozzák, például parlamenti képviselők esetében, a mérték azonban itt is fontos. Régebben úgy tűnhetett, hogy az MSZMP tagjának lenni többnyire előnyökkel jár. A legutóbbi hetek fejleményei élesen vetik fel azt a kérdést, hogy a párttagság vállalása (s ezzel a szigorú pártfegyelemé is) egyben az állampolgári jogok (egyesülési, gyülekezési, szólásszabadság) korlátozásának vállalását is jelenti-e? Meggyőződésem, hogy a párt szerepével kapcsolatos útkeresésnél ezekre a kérdésekre is választ kell találni.

K. S.

Amerika, ahogy a New England-i erdők mélyéből láttam

A New Hampshire állambeli Dartmouth College és egyetemünk közt évek óta fennálló csereprogram jóvoltából a szeptembertől márciusig tartó időszakot a college székhelyén, Hannover városkában, valamint a szomszédos Norwich nevű településen, ahol laktam, Vermont államban tölthettem el, immár negyedik oktatóként. Az igazat megvallva szinte semmit nem tudtam New Englandról, Amerika azon részéről, ahova ez a két, — ikernek tekintett — állam tartozik, s így, bár fokról fokra, de szűnni nem akaró rácsodálkozással fedeztem fel azt a vidéket és azt az életformát, amelyre az ott élő ember, — a yankee — oly nagyon büszke. Ezt a büszkeséget ugyan nem minden tekintetben éreztem megalapozottnak, de el kellett ismernem azok igazát, akik szerint az a hely, ahol volt szerencsém 6 hónapot eltölteni *„élni, dolgozni, tanulni, gyereket nevelni ideális"*. Maga Hannover (és a vele teljesen megegyező college) a Connecticut folyó mentén, kis túlzással „egy erdei tisztás"-ra települt, hatezres lakosságának csak töredéke lakik a központban, aki csak teheti erdei faházat bérel vagy épít (nem építtet, hanem épít: nagy kultusza van a csináld magad mozgalomnak. A bírkanyírástól és a gyapjú megfonásától kezdve a legbonyolultabb ács- és asztalosmunkát is képesek elvégezni. Ebbéli bizalmuk megalapozottnak tűnt, amikor tapasztaltam, hogy micsoda high tech eszközök állnak rendelkezésükre.)

Az erdőben élés, valamint a környezetet esetleg szennyező termelő tevékenységek szembetűnő hiánya következtében levegőjük tisztasága irigylésre méltó. (Olyannyira, hogy amikor hazaérkeztem, az első két hétben minden délután megfájdította a fejemet a mi jó kis pesti levegőnk. Ezt a csereprogram másik oldalaként az őszt itt töltő amerikai diákok is szóvá tették. Szerencsére csak ez volt az egyetlen negatívum, nem győztek lelkendező hangú leveleket írni Budapestről a Dartmouth nevű egyetemi újságba.)

Ez a college az *egyik legrégibb amerikai magánegyetem,* 1769-ben alapították. Kicsi és nagyon drága. Folyamatos fejlődése azonban nemcsak az évi 13 ezer dolláros tandíjra alapozódik, hanem nagymértékben az egykori diákok és mások adományaira. Dartmouthi diplomásnak lenni ugyanis valami különleges dolog, az egykori diákok visszajárnak, büszkék, hogy valaha itt tanultak. A college maximálisan ápolja ezeket a kapcsolatokat, külön központot és folyóiratot tart fenn a végzettek részére, akik közül sokan érzik úgy, hogy áldozniuk kell egykori alma materükért szeretetük, — vagy inkább anyagi tehetségük — függvényében. És a college emléktábla egyforma gondossággal őrzi az adományozó nevét, legyen az adománya csupán egy pad vagy akár egy oktatási épület. A könyvtárak is új beszerzéseik döntő részét effajta adományokból végzik, beütve a könyvbe annak az adományozónak a nevét, akinek nagylelkűsége a vásárlást lehetővé tette. Számunkra szokatlan, de remek dolog, akárcsak egy másik, nagyon jellemző darmouthi jellemvonás: a becsületre nevelés (honour program). Az a diák, aki belép ebbe a programba, vállalja, hogy tanulmányai alatt, — és később sem —, soha, még a legapróbb csalást és szabálytalanságot sem követi el. Hatásos pedagógiai alapelv, amit nemcsak az bizonyít, hogy az itt élő emberek határtalanul megbíznak egymásban, mivel sem lakást, sem autót sohasem zárnak be (bár ez csak azon a vidéken természetes), hanem az is, hogy a legtöbb — írásbeli — vizsga tanári felügyelet nélkül zajlik. És mégsem puskázik senki sem. Igaz, a hallgatók közti konkurencia is akadályozza a csalást, egyszerűen kivetik azt, aki ilyet tesz. A becsületprogram hatásosságát bizonyítja az is, hogy a gazdagon felszerelt könyvtárakban, — a jelentéktelen számú személyzet ellenére —, nincsenek megcsonkított vagy hiányzó könyvek és folyóiratok. Ennek persze az is az oka, hogy a bejáratokat rafináltan kiépített mágneses kontrollrendszerek őrzik. A könyvtári kiszolgáló személyzetet azonban nemcsak ezek teszik fölöslegessé, hanem inkább a teljeskörű számítógépes, valamint olyan szervezési apróságok, hogy a kölcsönveendő könyvekért a kölcsönzőnek kell felmenni a könyvtárakba. Bár még működik a hagyományos kartonrendszer, *mindenki a számítógépes könyvnyilvántartást preferálja.*

Minden könyvtárnak számtalan, — főként Mc Intosh — computere van és másológépek garmadája. Csak be kell dugni a hitelkártyát és azt másolsz le, amit akarsz. Irigylésre méltó könyvtári szolgáltatás csakúgy, mint pl. az, hogy a központi könyvtár „Gorvernment" részlegén, — ahol a kormányzati dokumentumokat gyűjtik —, keresztül csekély térítés ellenében *bárki* hozzájuthat mágneslemezen olyan adatokhoz, amelyeknek itthoni megfelelői nem publikáltak, nehezen hozzáférhetők, vagy gépre vitelük nagyon munkaigényes (pl. ÁKM). Akinek nálunk ilyen típusú adatokra van szüksége a munkájához, az tudja, hogy az effajta szolgáltatás „mennyit ér" (és persze mennyire demokratikus).

A college-be nem könnyű bejutni. Noha csak a standard amerikai felvételi vizsgát kell letenni, sikeressége a bejutást még nem garantálja, ehhez megfelelő ajánlólevelekkel kell rendelkezni és interjúk egész során kell keresztül menni. A 4000 jelentkezőnek csak negyedrészét veszik fel évente. Az ajánlólevél és interjúzás a továbbtanulókat a college évek után is végigkíséri, a fokozatok megszerzéséhez nélkülözhetetlen. A business schoolban, — a college kétéves managerképző iskolájában, ahova a 4. college év elvégzése után lehet bekerülni, — pénteken nincs oktatás, ez a nap a vég nélküli interjúk számára van fenntartva, amikor is az egész országból jönnek a cégek képviselői „elbeszélgetni" a leendő szakemberekkel. *A munkaadók válogatnak, nem a diákok!*

A verseny és a megfelelés kényszere miatt hatalmas a hajtás, olyannyira, hogy a business schoolban évközbeni számonkérésre csak szombat-vasárnap jut idő. Pihenésre ott a két trimesztert (mivel nem féléves, hanem harmadéves tördelése van az oktatási évnek) elválasztó három hét szünet. Az Amos Tuck — az alapító nevét viselő — business school 1904 óta működik, az első volt ebben a műfajban és ma is a legjobbak közé tartozik. Habár nagyon pici (egy évfolyam csak 160 főből áll), kisugárzása mégis számottevő, olyannyira, hogy pl. a japán kormány azt a képzési struktúrát és programot kívánja a most létesítendő business schooljaiban megvalósítani, ami a Tuck School sajátja Szembetűnő egyébként — főleg annak tükrében, hogy európai alig van, különösen kelet-európai — az ázsiai diákok magas aránya: nemcsak japánok, koreaiak és tajvaniak, de még kínaiak is nagy számban tanulnak ebben az iskolában (és Amerika-szerte mindenütt). Úgy látszik, az Amerikában megszerezhető szakértelem és az amerikai életforma belülről való megismerése is fontos tényezője a távol-keleti gazdasági csodának.

Az intenzív ázsiai részvétel nemcsak a Tuck Schoolra, hanem az egész Darmouth College-re jellemző, akárcsak a feketék feltűnő hiánya. Hiába, a privát jellegből fakadó magas tandíj „hatékonyan" szelektál. A college — kis méretei ellenére — gyakorlatilag mindenféle tudományt oktat a zeneművészettől kezdve a mérnöki kurzusokig. A hallgatóságnak az utolsó két évre kell csak választani valamilyen major-t (tárgycsoportot), de még akkor is van lehetőség a major-től homlokegyenest eltérő kurzusok felvételére. *Az oktatott tárgyak gazdag kínálata és a széles körű hallgatói választási lehetőség irigylésre méltó.* Elismeréssel adóztam továbbá az olyan majoröknek is, mint pl. az Environmental Studies (Környezeti tanulmányok), amelyek sok tanszék együttműködésén alapultak. Ez a nálunk teljességgel hiányzó képzési forma nem csupán az igen intenzíven érdeklődő diákság számára hatékony (ugyanis az Environmental Studies elvégzése kitűnő ajánlólevél jól fizetett és befolyásos munkahelyekre), hanem fontos a résztvevő oktatók számára is. Hetente összegyűlnek kellemes körülmények közepette, eszmét cserélnek. Nem véletlen és biztos, hogy a különböző tudományok képviselőinek — akik között világhírű szaktekintélyek is vannak —, rendszeres és kötetlen konzultációi is közrejátszanak abban, hogy a Dartmouth College a környezetvédelmi kutatások és publicisztika zászlóvivője és ez a szerepe világszerte méltányolt. Bevallom, nagy örömet okozott, hogy felkértek egy óra megtartására az Environmental Studies keretében, és hogy a hallgatóság őszinte érdeklődést tanúsított a magyar ipar környezetvédelmi problémái iránt.

Az élet minősége

Azt az értelmiségi, középosztálybeli réteget, amelyet Hannoverben és környékén megismertem, kényelmes jólét jellemzi. Irigylésre méltó a természettel való kapcsolatuk, mindenre van idejük, sokat és rendszeresen sportolnak és megóvják magukat az élet ártalmas dolgaitól. Bár keményen — és nem feltétlenül jobban, mint mi — élnek, napi életritmusukból hiányzik a zaklatottság, mert nagyon jól meg van szervezve minden. És telefonon szó szerint minden — sokszor még a munka is — elintézhető. Ebből kifolyólag (és mert olcsó) elképesztően sokat telefonálnak, valamint nagyon sokat utaznak. Ezek (is) teszik az életüket más minőségűvé. A mindig hosszú és kemény New England-i tél úgy egészen elviselhető, ha három hetet valahol a forró tengerparton lehet eltölteni, a többi hétvégén pedig az itthon elképzelhetetlenül jól felszerelt sípályákra lehet járni ...

Külföldre azért szeretnek sűrűn utazni, mert a dollár ereje miatt a legtöbb hely nagyon olcsó számukra. De otthon is sokat utaznak és mindennap. Tehetik, mert olyan úthálózatuk van, ami sehol máshol a világon (és például a rengeteg hó ellenére egyszer sem volt hóakadály még a legkisebb erdei úton sem) és mert a benzin nagyon olcsó. Azt hiszem, az üzemanyag azon kevés árucikk közé tartozik, amely átszámítva fele annyiba kerül, mint nálunk. De olcsó az autó is, két-három havi fizetésből már lehet venni japán vagy koreai autócsodákat. De készpénzért kevesen vásárolnak. Az autópiaci telítettség és a tökéletes túlkínálat következtében szinte úgy dobják az ember után az autót, olyan részletfizetési feltételek mellett, amelyek egy magyar számára felfoghatatlanok (havi 70 dolláros részlet, kezesség mint olyan szükségtelen, stb.). Nem véletlen ezért, hogy a legtöbb középosztálybeli családnak legalább három autója van (ezek közül az egyik feltétlenül egy kis teherautó, tüzelő szállítására, piacolásra, stb.).

KÖZ-GAZDA-alapítvány

Alapítványt hozott létre az egyetem az értelmiségivé válást segítő szakmai, tudományos és közösségi tevékenységek támogatására, szakmai kiadványok, előadás-sorozatok finanszírozására. Az alapítvány induló vagyona az egyetem 250 ezer forintos befizetése.

Az utóbbi években az egyetem évi 200 ezer forint körüli összeggel támogatta a hallgatói tudományos munkát, ám ez csak töredékét fedezte a minimális igényeknek is. Jellemző, hogy csupán az egyetemi TDK-konferencia 280 ezer forintba került, s ehhez jött még a szakkollégiumok, szakmai klubok 500-600 ezer forintnyi reális igénye. Az utóbbi években házon belül és házon kívül is intenzív kunyerálás folyt, hogy a szükséges pénz időben mindig összejöjjön. Az alapítványi forma szervezettebb keretet, kölcsönösen előnyösebb feltételeket biztosít az adakozóknak és az egyetemnek egyaránt. Jó keret ez a vállalatok és az egyetem valós kapcsolataihoz is. Az alapítvány különböző szolgáltatásokat tervez: például közvetítést a szakmai gyakorlatok szervezése terén, találkozókat, állásbörzéket rendez, ösztönzi a vállalati szakembereket az egyetemi szakmai életbe, TDK-k és szakdolgozatok bírálásába való bekapcsolódásra, előadásokra, alternatív tárgyak, szakszemináriumok vezetésére és egyéb kölcsönösen előnyös kezdeményezések iránt is nyitott.

Az alapítványt kuratórium kezeli és képviseli, az alapítvány önálló jogi személy. A kuratórium elnöke Máriás Antal, tagjai Bajnai Gordon, Bácskai Tamás, Hegedűs István, B. Kiss Tamás, Petschnig Mária Zita, Stark Antal, Zalai Ernő. Az alapítvány nyitott, ahhoz bármely magyar és külföldi magán- és jogi személy csatlakozhat, ha a vagyont bármilyen módon (pénzzel, eszközökkel, vagyoni értékű jogokkal) gyarapítja és ha az alapító okiratban foglaltakat elfogadja. Az alapítvány újabb társbérlőt jelent a HT, HTT, TDK ügyeivel amúgy is túlterhelt egyetlen helyiségnek, adminisztrációs ügyeit átmenetileg, pillanatnyilag, szintén Zsegraics Zsuzsanna intézi.

M.

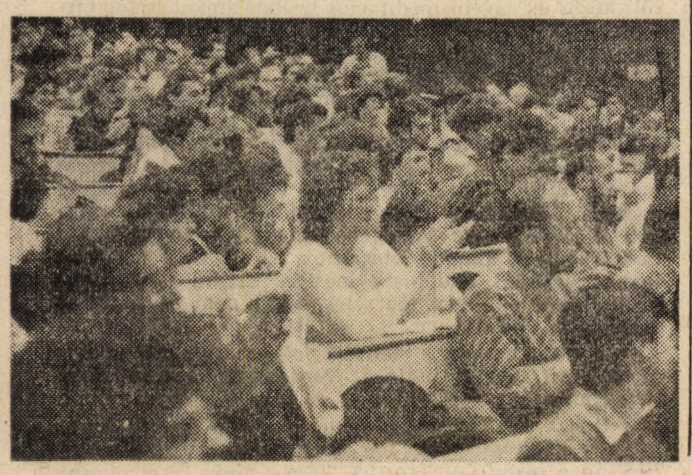

Grósz Károly, a Spiegelben

Grósz:
... Egy ideig túlságosan elégedettek voltunk a sikereinkkel, és ezért most fizetnünk kell. (...)

A lakosság természetesen türelmetlenségre hajlik. Az életemben én is egy sokkal jobban működő szocializmust szeretnék látni. Én teljesen érthetőnek tartom, ha a társadalom egy része elégedetlen. Mi mindig azt mondjuk az embereknek, hogy kételkedjenek, mert: csak, aki kételkedik, az keres új válaszokat.

Spiegel:
Ez a kijelentés valóban forradalmi; mert ez ideig kommunista vezetőktől azt hallotta az ember: az embereknek nem kételkedni, hanem hinni kell.

Grósz:
Hit nélkül nem lehet dolgozni. De hit és kétség nem zárja ki egymást. A mi rendszerünk nem dogmákból, hanem különféle gondolatokból áll. (...)

Spiegel:
Ön beszélt egy magyarországi új szegénységről. (...)

Grósz:
Természetesen van egy nagyon széles társadalmi réteg, amely számára nem volt meg és nincs meg a felemelkedés lehetősége. Ezeknek az embereknek is segítenünk kell. Egy további probléma az értelmiség helyzete, akik semmi esetre sincsenek úgy megfizetve, ahogy az képzettségüknek megfelel. Hogy ez így van, annak ideológiai vagy politikai okai is vannak. A vezető társadalmi osztályokkal összehasonlítva az értelmiség szándékosan hátrányos helyzetben van. (...)

Spiegel:
Ön beszélt az alulfizetett értelmiségről.

Grósz:
Nos, nem panaszkodom. Amit most kapok, számomra elég. Mert mit is kezdenék több pénzzel? Nem szeretek többször enni, mint egyszer napjában, több ruhára nincs szükségem. Arra, hogy kipihenjem magam, nincs időm. Barátnőt nem tarthatok. Röviden: mit csinálhatnék a pénzzel?

Spiegel:
Talán megvehetné Erdélyt?

Grósz:
Olyan sokat soha életemben nem keresnék. (...)

Spiegel:
Fordulat?

Grósz:
Ha a fordulatot a szó szoros értelmében vesszük — nem. Elindultunk egy úton, és nem fogunk visszafordulni, hanem ugyanazon az úton lépünk tovább, csak talán másképp. Én azt remélem, gyorsabban és modernebben.

Spiegel:
Nem kell az útnak szélesebbnek is lennie?

Grósz:
Ez nagyon fontos.

Spiegel:
Azt jelenti-e ez, hogy mostantól a pártban nem kell mindenkinek minden kérdésről ugyanazt vélekednie?

Grósz:
Igen. (...)

Spiegel:
Mit csinál akkor a párt?

Grósz:
Neki kell megfogalmaznia az irányt, amerre a társadalomnak mozognia kell...

Spiegel:
Miért ne határozhatnák meg az irányt párton kívüli erők is?

Grósz: Nem mondtam, hogy ők nem vezethetnek. Úgy vélem, hogy a párt nyitottabb lesz minden alulról jövő kezdeményezésre. A párt nem ezt a fehér pártházat jelenti itt Budapesten a Margit hídnál. A sok dolgozó a párt. Nekik kell a munkahelyeiken a problémákat fölvetni és megoldani. Ebben nekem mindegy, párttag-e az illető, vagy nem. Csak egy jó gondolatának kell lenni.

Spiegel:
Tehát a bázisnak aktívabbnak kell lennie. A jó gondolatokkal teli nem kommunisták meg is szervezhetik magukat? És ha igen, nem egy többpártrendszer a logikus konzekvencia?

Grósz:
Elméletileg nem kizárt egy többpártrendszer. A jelenlegi történelmi helyzetben, amihez a legutóbbi 30 év is hozzá tartozik, ez nem aktuális. Sőt 1956-ban közel voltunk ahhoz, hogy újra többpártrendszer legyen. Akkoriban több mint 70 párt képződött. Közülük csak egy akarta a szocializmust, egyedül ez maradt meg. (...)

Azt gondolom, hogy a történelmi fejlődés egy napon újra elvezethet a többpártrendszerhez. Ma még túl korán van.

Spiegel:
Lehetne egy többpártrendszernek az a konzekvenciája, hogy a kommunista párt egy napon ellenzékbe kerül?

Grósz:
Elméletileg természetesen. És erre rá is szolgálna, ha ez megtörténne. (...)

Spiegel:
És mit csinál mondjuk egy KB-titkár, ha kétszer öt év után elveszíti az állását?

Grósz:
Más munkát fog találni. Van elég munkahely, ahol az ember megkeresheti a pénzét.

Spiegel:
És ahol szükség is van KB-titkárokra?

Grósz:
A főtitkáron kívül 7 KB-titkár van. Nem hiszik, hogy tízévenként találunk nekik helyet a körülbelül 4 millió munkahely között? KB-titkáraink egyike atomfizikus és tíz év után gyaníthatóan tud majd magának megfelelő munkát találni. Az Akadémiától kap fizetést, ami sokkal magasabb, mint a pártmunkája miatti javadalmazása.

Spiegel:
De KB-titkáraik között nincs sok atomfizikus?

Grósz:
Remélem is. Mert ilyen kis országhoz képest túl sok lenne az atomszakértő. Miért, nem hiszi, hogy például Berecz János mint tanár, pedagógus ugyanolyan munkát képes lenne nyújtani, mint egy másik professzor. És Lázár György, aki kiváló tudós, közgazdász minden bizonnyal jól kibontakoztathatja majd magát, ha lesz elég ideje.

Spiegel:
És Grósz Károly végre újságíró lehetne?

Grósz:
Szívesen lennék. Korábban felajánlották, hogy legyek a magyar tévé főszerkesztője (sic.) Már igent mondtam, amikor kevéssel később átvettem egy bizottság első titkári címét (sic).

Spiegel:
Mihail Gorbacsov azt mondta reformja előtt: „Nincs visszaút". Ön hivatalba lépésekor rövid egy évvel ezelőtt azt mondta: „Egy olyan programmal, amiben az ember hisz, csak győzni vagy elsüllyedni lehet." Melyik következtetéshez érzi magát ma közelebb?

Grósz:
Közelebb kerültem a győzelemhez.

(Spiegel, 1988/17. április 25. 172—182. oldal.)

Londoni útja során is többször találkozott újságírókkal a magyar miniszterelnök. A Times és a BBC tudósítójának kérdéseire a személyi változásokkal kapcsolatban kifejtette, hogy önmagát nem tartja reális jelöltnek, hiszen csak kilenc hónapja vezeti a kormányt és szeptemberben három évre szóló megbízatást fogadott el. Hangsúlyozta, felemelt fejjel szeretne számot adni tevékenységéről 1990-ben a magyar parlamentben...".

(Magyar Nemzet, 1988. május 7., 1. oldal.)

A menekültek megsegítésére

A magyar nemzetiségű hazánkba menekült román állampolgárok megsegítésére május 16-ig 19 500 forint gyűlt össze az egyetemi Vöröskereszt-alapszervezet akciójának keretében.

Kicsit irigykedve néztem azt a fiatal baráti házaspárt, akinek a csodaszép lakását a college bérelte és már két autójuk is volt, pedig a férj tulajdonképpen csak gyakornokoskodott a közgazdasági tanszéken, a feleség pedig jobbára önkéntes munkát végzett. Persze akadt ellenpélda is. Világhírű professzor képes volt olyan ütött-kopott és piszkos autón járni, hogy nem hittem a szememnek, pedig tellett volna neki a legújabb modellekre is. Talán takarékosságból tette, mert az *amerikaiak nagyon tudnak spórolni.* Főleg a fűtésen. Ezt nemcsak azért merem kijelenteni, mert szállásomon a hőmérséklet ritkán mászott fel 16 fok fölé, de azért is, mert sok más lakásban is jártam és szinte sehol sem volt olyan meleg, amit kellemesnek éreztem volna (mondjuk 20 fok). Persze ez szokás és edzettség kérdése is. És az amerikaiak edzettek (legalábbis a betegségeket sokkal ritkábban engedik meg maguknak): döbbenten tapasztaltam, hogyha a kinti hőmérséklet csak egy-két fokkal volt nulla alatt, a diákok jó része már zokni nélkül, félcipőben vagy papucsban járt-kelt az épületek között.

Néha elképesztő igénytelenséggel is találkoztam a látszólag jól szituált értelmiségi háztartásokban. Három helyen is szükségem lett volna porszívóra, de nem tudtak adni, mert nem volt. Ez a fajta mentalitás, a túlzott lezserségre való hajlam egyébként az elzárt, családias jellegű college-ban fokozottan érezhető volt, mind az oktatók és diákok körében. Nagyon kevés olyan hölggyel találkoztam, aki adott volna az öltözködésére. A férfiak pedig... Nagy hírű professzor, akinek ősszel három hónap alatt mind a harminc előadásán ott voltam, képes volt minden alkalommal ugyanabban a sáros pucolatlan cipőben megjelenni és jórészt abban a nadrágban, amelynek jókora szakadását igencsak sebtiben varrhatták össze. Egy másik világhírű professzor egész télen ugyanazt a hihetetlenül piszkos dzsekit viselte, bár csak kényszerből, mert amikor tehette, ingujjban járt (még nulla fok alatt is.)

A diákságot ezek abszolút nem zavarták, mivel lezserségben messze túltettek oktatóikon is. Nem akarom tovább részletezni ebbéli tapasztalataimat, csak azt jegyzem meg, hogy, — ki tudja milyen megfontolásból, az oktatási termekben nem szereltek fel semmiféle fogast és mivel az asztalokon a diákok könyvei és füzetei mellett csak az elmaradhatatlan kólásdobozoknak és kávéspoharaknak jutott hely, a kabátokat és táskákat — pontosabban hátizsákokat — egyszerűen leszórták a padlóra. És természetesen nem kerülték ki őket!

A kultúra magas ázsiója

Habár félreeső és kis helyen voltam, az amerikai kultúra megízlelésére mégis az átlagosnál jobb lehetőségeim adódtak. A college székhelyén működik ugyanis a Hopkins Center, Amerika első művelődési központja, amely éppen ottlétem alatt ünnepelte 25-dik évfordulóját, fantasztikusan gazdag műsorválasztékkal. A kultúrának ez a fellegvára egy nagy színházteremmel, két a legkorszerűbb technikai berendezésekkel ellátott mozival és számtalan apróbb helyiséggel rendelkezik. Az utóbbiakban élhetik ki a diákok (és mindenki más) alkotó szenvedélyeiket, az asztalosságtól kezdve a computeres zenei kísérletezésig. A diákok alkotta színtársulat a legmenőbb broadwayi darabok előadására is képes. A filmkínálat pedig egyenesen elbűvülő, egyszerre három tematikus sorozat is ment, hetente több előadással. Igaz, magyar film nem szerepelt akkor műsoron, de most tavasszal terveztek egy összeállítást hazai avantgard animációs filmekből. A vetítések ritkán mentek telt házzal, mivel a videopiac nagy konkurenciát teremt: bámulatos választékkal rendelkezik a városka legnagyobb szinte éjjel-nappal nyitva tartó kölcsönzője (egynapos kölcsönzés 3 dollárba kerül). A Jób lázadása volt az egyetlen magyar kazetta, de az összes külföldi (nem amerikai) film nem tette ki a kínálat 5%-át sem.

A Hopkins Center nagyon rangos zenei eseményeket rendez világhírű előadókkal. Felejthetetlen élményem volt például látni és hallgatni az élő legendát Ray Charlest és zenekarát. A nagyhírű amerikai táncszínházak pedig szinte vetélkednek itt fellépni.

A művelődési központ, a vele egybe épült Hood múzeummal közösen nagyon érdekes kortárs képzőművészeti kiállításoknak is helyt ad. Nagy sikert aratott például az 1930 óta kint élő a Harvardon festészetet oktató magyar származású Peterdi Gábor igen egyéni hangú művészete. A Hood múzeum egyébként tipikusan amerikai, a Metropolitan múzeum, miniatűrben. (A művelődési központ nem, a Hopkins Center például a mi Patakinkra hasonlít, de mégis más. Hatékonyabb és sokrétűbb.) Kevés de nagyon értékes darabjai vannak az egyiptomi domborművektől kezdve a modern amerikaiakig bezárólag. Büszkélkedhet egy Rembrand-festménnyel is, valamint a legmodernebbek közül Frank Stellának egy monumentális alkotásával. Ezek nagyon sokat számítanak és így, méretei ellenére, ez a kis múzeum számon tartott Amerika szerte. Én ugyan szívesebben vettem volna egy helytörténeti vagy a tágabb helyi kultúrára építkező kiállítást, ilyet — egy indián fejdíszt leszámítva — nem találtam. Hiába, ez Amerika.

Azt, hogy nem egy tipikus, hanem *igazi kultúrhelyen éltem,* az is bizonyítja egyrészt, hogy ez a kis település képes eltartani egy New York-i méretű, egyszóval hatalmas könyvesboltot, (amely mellett a mi Rákóczi úti Könyváruházunk egy kis zúgnak tűnt), másrészt pedig az, hogy annak fantasztikus kínálatából (és videokölcsönzőjéből is) hiányoztak a pornografikus és hasonszőrű „művek". Hogy létezik egy másik, „piszkosabb" Amerika is, csak akkor döbbentem rá, amikor New York utcáin sétáltam.

Egyébként az effajta művek a nálunk inkább rossz példaként emlegetett amerikai tévéből is hiányoznak. Hát, az amerikai tévére sok mindent lehet mondani, csak egyet nem, hogy unalmas. És azt hiszem a magyar televíziózásnak azért még van mit tanulnia tőle. Kábeltévé-előfizetésem 22 csatornára szólt, amelyek közül heten, való igaz, a reklámokkal túlzsúfolt szappanoperákat preferáló, a nagy országos hálózatok (ABC, CBC, NBC) műsorait részben átvevő helyi adók sugározzák programjaikat, és bizony ezeket nem kedveltem. Bár az igazsághoz hozzátartozik, hogy még ezek híradóit is — annak ellenére, hogy csak Amerikára figyeltek —, izgalmasak, feszesek és érdekesek voltak. Nagyon tetszettek viszont a reklámoktól ugyancsak nem mentes specializált hálózatok. Volt olyan csatorna — az egyik kedvencem, a Cable News Network —, amely csak híradásokat és aktuális riportokat sugárzott éjjel-nappal, más csak sportot megint más csak rockzenét (MTV), vagy countryzenét (Nashville). A Lifetime csatorna egész nap a mi Családi körünkhöz hasonló programokkal kötötte le az efféléket igénylők figyelmét. Természetesen az üzleti élet, sőt még a meteorológia sem maradt ki. Mindezek között a legjobb volt, mert csak ismeretterjesztő dokumentumfilmeket játszott a Discovery Channel. A skálája olyan nagyon széles volt, hogy abba belefért még egy Rajk Lászlóról és inkább a fiáról szóló dokumentumfilm is. Mikor láttátok utoljára az apámat címmel. Igaz, véletlenül néztem, mivel az amerikai műsorújság a filmek, sorozatok tartalmán kívül nem sok segítséget nyújt a választásban. Egészen meghatódtam e film láttán és arra gondoltam közben, hogy milyen szerencsés vagyok, mivel ezt otthon úgysem láthatnám. Hazaérkezésem óta azonban — tapasztalva a távollétem alatt összesűrűsödött levegőt minden területen, — már nem vagyok olyan biztos benne, hogy a Magyar Televízió nem fogja-e ezt a filmet előbb vagy utóbb bemutatni.

Visszatérve az amerikai televíziózásra, legjobban azokat a csatornákat irigyeltem, amelyek az úgynevezett nyilvános televíziós rendszerhez (Public Broadcasting System) tartoztak. Ezt az igen figyelemre méltó hálózatot nevezhetnénk ellentévének, mivel állami (olyan értelemben, hogy minden államnak van egy saját csatornája) és van egy központi műsorkészítő részlege, de tulajdonképpen minden egyes csatorna maga is gyárt műsorokat.

Reklám nincs, viszont a vállalatok, bankok (sőt még magánszemélyek is) adják a pénzt az egyes saját készítésű műsorokhoz. A támogatók neve sohasem hiányzik a címlistákról. A PBS állomások — kettőt is tudtam venni —, változatos programokat sugároznak az ismeretterjesztő dokumentumfilmek és a lélegzetelállítóan szép természetfilmektől a jó ízlésre való játékfilmekig, nagy teret hagyva a helyi élet eseményeinek. Ez az utóbbi „közéleti" műsortípus meglehetősen különbözik magyar megfelelőjétől, inkább informál és azt korrektül teszi, mintsem érzelmileg „felkavar". Noha ezek az adók nagyon sok kiváló műsort vásárolnak a BBC-től (nem is tudom, ezek miért hiányoznak a mi tévénk kínálatából), mégis, hasonlóan a többi hálózathoz, nem igazán figyelnek Amerikán kívülre — és ezt nagyon hiányoltam —, a külföld jórészt csak Közép-Amerika és a közel-Kelet. Híradásban hazánkat mindössze kétszer említették — persze csak azokban, amiket láttam —, egyszer az újabb Rubik játék kapcsán, másodszor — és ez nagyon hízelgő volt —, akkor, amikor a kongresszus kijelentette, hogy különbözve sok más kelet-európai országtól, mi nem sértjük meg az emberi jogokat. Az amerikai tévéből szembetűnően hiányzik a bemondó(nő) intézménye. Ettől sokkal pergőbb, de kevésbé családias jellegű. Persze, nem ez az oka, hogy az értelmiség — legalábbis ott, ahol én éltem —, a PBS állomásokat leszámítva nemigen néz tévét. Annál többet olvas és ezt teheti, mivel a sajtó, akár napi, akár heti vagy havi, roppant gazdag és izgalmas. És ami a legrokonszenvesebb volt számomra, Európára és ránk is figyel. Minden fontos eseményről, ami itthon történt tárgyilagos elemzéseket olvashattam.

Még a budapesti filmszemle eseményeiről is bőséges tájékoztatást kapott az érdeklődő amerikai olvasó (megtudva, pl. azt, hogy bár nagyon értékes a Gulyás fivérek díjnyertes filmje, de hosszúsága miatt tulajdonképpen nézhetetlen). A *mértékadó sajtó nagyon szurkol Gorbacsovért, a peresztrojka sikeréért* és az értelmiségnek azon képviselői, *akikkel kapcsolatba kerültem, nem kevésbé.* A Dartmouth College, amely sok tekintetben meglehetősen konzervatív éppúgy, mint maga New Hampshire állam, mégis egyik úttörője a Szovjetunióval történő kapcsolatok kiépítésének. Ezt nem csak az jelzi, hogy Gorbacsovot — decemberi látogatása idején —, mindenáron szerették volna vendégül látni Hannoverben, hanem sokkal inkább az, hogy csereprogramot létesítettek a Lomonoszov egyetemmel, amelynek keretében évente 15-15 diákot küldenek egymás országába. Az első szovjet csoport most nyáron utazik Hannoverbe. Reméljük sem addig (sem azután) nem fog megváltozni ez a kedvező légkör egyik országban sem...

Papp József

BUDDHA, DHARMA, SANGHA

Megalakult az Orientalisztikai Diákkör

A Ráday kollégium könyvtárszobáját a kínai füstölő illata tölti be, a falon buddhista szimbólumokat — a menedékfát — ábrázoló kép. Oldalt *Alexander Berzin* — aki a Harvard Egyetemen keleti nyelveket tanult, majd évekig a dalai lama könyvtárosaként dolgozott — Budapesten tartott előadás-sorozatának anyaga kapható. Az előadói asztalon virágok, gyümölcsök, mogyoró. A dániai „születésű", a Himalája vidékén lámává avatott *Ole Nydahl* a buddhizmus legfőbb tanításairól beszél angolul. Nyugodtan, órákon keresztül.

A szenvedésnek öt fokozata van

Az alaphelyzet az, meg kell értenünk: mi annak a közegnek a lényege, amiben létezünk, milyen a világ, hol ebben a mi helyünk; milyennek látjuk a világot, s benne önmagunkat. Szenvedés forrása az, hogy nem helyesen látjuk a világot, így helytelenül élünk. A szenvedésnek öt fokozata van. Pusztán azzal, hogy megszületünk, már szenvedünk is. („A csecsemő is szenved, ha szül a nő...") Vágyaink lesznek, melyek többnyire nem teljesednek be. Mulandó vágyaink pedig attól azok; mert ha már elértük őket, elvesztik értéküket, és új vágyainkat hajszoljuk. Maga a mulandóság is a szenvedés egyik forrása. Öregek leszünk, gyengék és már nem tudjuk teljesíteni azt, amit korábban. És a szenvedés ötödik fokozata maga a halál, hiszen, aki megszületett, egyben halálra is van ítélve.

Le kell hát küzdenünk a szenvedést, ahhoz, hogy boldogok legyünk. Hiszen mindenkinek a boldogság elérése a fő célja. Hiszen minden kis molekula mozgásba jön, ha az öröm impulzusa éri. Hiszen még a kutya is csóválja a farkát, ha megsimogatják. Helyes irányt kell tehát adni életünknek; le kell vennünk a ránk erőltetett szemüvegeket, hogy tisztán lássuk újra a világot. A szenvedés leküzdésének első lépcsőjében az öt alapelven kell meditálni. Próbáljuk meg például átélni mindennap, hogy reggel megszületünk és este meghalunk. Próbáljuk meg aktivizálni energiáinkat.

És a második lépcsőben rádöbbenünk: főleg azért szenvedünk, mert korlátaink vannak. Ugyanúgy, ahogy annak a halnak, aki nem tudja milyen a tenger, mert egész életében egy tóban élt. Nekünk, embereknek legfőbb korlátunk az ÉN-tudat, az EGO. Pedig nem vagyunk többek vagy kevesebbek egymásnál; ha például két koponyát megvizsgálunk: nem tudhatjuk, „tulajdonosa" szegény vagy gazdag, szép vagy csúnya, okos vagy buta ember volt. Ezek a földi dolgok mulandók, nem szabad ragaszkodni hozzájuk. A tudat az, ami állandó; ami átvihető, a meg nem született, az el nem múló.

Minden cselekedetünknek impulzusa, eredete (karmája) van. Az EGO-tudat miatt ezeket csak egy másik ember, élőlény kárára tudjuk érvényesíteni. Arra kell hát törekednünk, hogy figyeljünk a másik emberre, élőlényre; hogy jót tegyünk nekik. És állandó, értékálló dolgot kell átadnunk, nem mulandó boldogságot. Nem szabad butaságban tartani az embereket; és elvárni, hogy állandóan hozzánk forduljanak tanácsért. Nem az okos felvilágosító szerepében kell tetszelegni, hanem megtanítani mindenkit arra, hogy a maga lábára tudjon állni.

Ha hiszünk abban, hogy van reinkarnáció, akkor nem mindegy, milyen tudati szinten fejezzük be életünket, hiszen előző életünk karmájától függ, hol és miként születünk újjá. El kell hát kerülnünk a káros cselekedeteket. Ebben a *Dharma*, az a tan, mely segítségével mindig tudunk haladni előre és mindig azt adjuk az embereknek, amit éppen tőlünk várnak. És a *Sangha;* az a közösség, melynek tagjai már elindultak az ösvényen és felhívják figyelmünket a hibáinkra is, segít nekünk.

A boldogság, mint misztérium, az igazságon való örvendezés. A szenvedés leküzdésének legmagasabb foka tehát az, mikor rádöbbenünk; akkor vagyunk igazán boldogok, ha az összes élőlény megszabadul a szenvedéstől. Foglalkoznunk kell hát azzal, hogyan tudunk legmagasabb fokon az embereken, az élőlényeken segíteni. Önismeretünket egyre jobban fejlesztve juthatunk el a megvilágosult, a buddha állapotig. Ennek csírája, természete mindenkiben megvan; de csak kevesen tudnak erről, kevesen érik el. Ebben az állapotban aztán az alany, a tárgy, az érzékelés folyamata egyszerre élődik át; e hármas egy egységgé válik. Ekkor vagyunk tisztában önmagunk, s a világ törvényeivel, már semmitől sem félünk, és ekkor tudunk a legmagasabb fokon — pusztán lényünkkel — segíteni az embereken.

Beszélgetés a kör vezetőivel

Most már az Orientalisztikai Diákkör egyik szervezőjével, *Faragó Józseffel* (III. évf., pénzügy) beszélgetünk.

— *E meghívással, gondolom nem az volt a célotok, hogy egyre több embert térítsetek meg a buddhizmus számára.*

— Dehogy, mi magunk sem vagyunk vallásosak. Egyszerűen a keleti emberek gondolkodásmódját szeretnénk megismerni, illetve megismertetni. Valamennyien tagjai vagyunk a DSK kung-fu szakosztályának is, és 1988 márciusától már egy önképző kör keretén belül a keleti harcművészet mögött álló szellemi dolgokkal is rendszeresen foglalkozunk. Így egy közösség tagjai nem csupán szegmentálisan kapcsolódhatnak egymáshoz, hanem személyiségük is formálódik.

— *Hogyan jutottál el a keleti tanokhoz?*

— Most már lassan hatodik éve járom a közgázt, túl vagyok egy szakváltoztatáson is. Az egyetemen egy idő után úgy éreztem: a Descartes és Bacon szellemiségére épülő racionális-empirista nyugati tudományosságnak számos hiányossága van. És az a közgazdaságtudomány is paradigmatikus válságba került, amely eddig a természettudományos ideára épült. Ennek jellemzője az, hogy a megfigyelés—leírás—rendszerezés—(esetleg) kísérletezés, mérés elve alapján kívülről szemléli a világot. Pedig ennek a megfigyelő is részese, és ha ezt nem látja be; ez visszahat a természeti és a gazdasági környezetre. Nem véletlen a „modern" nyugati tudományosság elleni támadás; mind politikai (lásd Zöldek), mind közgazdasági (lásd alternatív közgazdaságtan) síkon.

— *Az alternatív közgazdaságtan képviselőire hatott a keleti gondolkodásmód is?*

— Igen. Az NSZK-beli Schumacher például Burmában megismerkedett a buddhizmussal; s a helyi környezetkímélő, hagyományos gazdálkodási gyakorlattal. Én egyoldalúságnak tartom, hogy mi csak a nyugati modelltől próbálunk tanulni; persze arról sincsen szó, hogy csak a keleti megközelítési mód lenne az üdvözítő. Minél teljesebb, minél több típusú ismeret integrálására kellene törekednünk.

Jön egy orvos-láma

A diákkör mintegy nyolcvan tagjának a fele közgázos, de kb. húszan az ELTE diákjai közül járnak ide. Szólaltassuk meg hát az Orientalisztikai Diákkör másik vezető alakját, a Rádayban lakó perzsa *Lotfi Farhadot* is, aki tibeti szakon másodéves az ELTE-n.

— *Életed során többször kerültél éles helyzetbe. Gyerekfejjel átélted az iráni forradalmat, családod is sokat szenvedett. Éppen ezért talán korábban lettél felnőtt, mint általában a magyar fiatalok. A kemény élet önfegyelmet követel. Gondolom, ezért is kung-fuzol, és ismerkedsz Tibettel, a buddhizmussal.*

— Már Iránban elkezdtem a kung-fuval foglalkozni. Ez persze nem csak különböző ütés-rúgásmódok megtanulását jelenti; hiszen az, aki ezt végzi, tisztában kell, hogy legyen a keleti filozófiákkal. Ezek alapvető célja az; hogy bármilyen problémánkat le tudjuk győzni, bármilyen helyzetben tudjuk, mi a helyes megoldás; hogy felülemelkedjünk a valóságon. Hiszen merő gyötrelem az életünk, ha állandóan falakba ütközünk.

— *Hogyan találtátok meg az előadókat?*

— *Ole Nydahlt* például Lengyelországban kerestük fel. Őt megelőzően *Lama Kempo Tupten* — a nizzai kolostor egyik vezető apátja — az élethez való viszonyról tartott alapvető tanításokat. Őt például Bécsből hoztuk el kocsival. Előadóinknak csak a szállási és étkezési költségeket fizetjük; nekik gyakorlatilag semmi igényük sincsen.

— *Jelenleg most tehát a tibeti buddhizmus a fő témátok?*

— Szeretnénk minél több előadót megnyerni, de csak autentikus forrásból akarunk meríteni. Nemrég *Lama Trogawa Rimpocsével* beszélt egy társunk külföldön; ő valószínűleg július közepén látogat meg minket. Ő orvoslláma, akikből már igen kevés él a világon. Trogawa a dharmsalai orvosi egyetem rektora volt, és az akupunktura nemzetközi hírű szakértője. Akárcsak a tibeti kultúra, a tibeti orvostudomány is az indiai, kínai, mongol hagyományokat igen magas szinten egyesíti magában. S míg az európai orvostudomány mikroszkópokkal, műtétekkel, boncolással a betegség okait keresi és gyógyszerekkel ezt kiirtja; addig a tibeti — akárcsak a keleti — orvoslás a tapasztalati dolgokon alapul. Ha felbomlik a rend a szervezetben, illetve az ember és a környezet közötti kapcsolatban, akkor egy tibeti orvos különböző módszerekkel helyreállítja az egyensúlyt. Ezután már csak hagyni kell, hogy a test legyőzze a betegséget és újra a harmónia uralkodjon.

— *De nemcsak a buddhizmussal akartok foglalkozni.*

— Szeretnénk elhívni az összes fontos keleti filozófiai irányzat jeles képviselőit, így hindukat, bakhtikat, védistákat is. Távlati célunk a keleti országok — Mongólia, Kína, Tibet, Japán, India, Indokína — vallástörténetének, művészetének, hagyományainak megismerése. Nyáron a keleti harcászati művészettel foglalkozunk részletesebben. Valószínűleg *N. Szuzuki* — japán hétdanos mester — vagy valamelyik instruktora bemutatót és fakultatív oktatást tart majd.

— *A buddhizmus — ennek Zen ága terjedt el leginkább Japánban — a szeretetre nevel, e mesterek viszont puszta kezükkel ölni is tudnak. Nincs ebben ellentmondás?!*

— Itt vissza kell térnünk a kung-fu eredetéhez. Ezt a japánok csak átvették, ez eredetileg a kínai Csan buddhista kolostorokban — főleg a Shaolin-templomban — fejlődött ki. A Csan buddhizmusban a megvilágosodás ösvényére lépő tanítványokat állandóan kemény próbáknak teszik ki. Ennek révén a tanítvány mindig maga döbbenhet rá: valójában milyen a természete, mennyire sajátította el a buddhizmus elveit. A legjobb eszköz ehhez a halál művészetének megtanulása. A tanítvány rendelkezik az ölni tudás képességével; mégsem él vele, mert, aki igazán erős, az tudja csak, hogy az erővel pusztítani is lehet. Egyébként még májusban megjelentetünk egy 150 oldalas kiadványt a kung-furól.

Buddha királyfinak született

De essen szó röviden a történelmi Buddháról is! *Gautama Sziddhárta* ie. VI. században élt, a mai India és Nepál határán. Királyfi volt, kinek születése után röviddel már különös jelek mutatkoztak. Szülei összehívták a kor leghíresebb tanítóit, vizsgálják meg. Ők végül egyöntetűen azt állították: a királyfi bármire képes — mindenkit legyőzni tudó uralkodó; kiváló tudós lehet; azt a nőt hódíthatja meg, amelyiket akarja. De ha megtudja, hogy szenvedés van a világban: mindez lényegtelenné válik számára. Erre Gautama szülei — hiszen a szülők reakciója már évezredekkel ezelőtt is ugyanaz volt, mint most; csak ne a mi családunkban történjen ez! — hatalmas fallal vették körül egyetlen és kései gyermekük lakóhelyét. Itt Gautama mindent megkapott, amit csak kívánt, még a széltől is óvták. De egyszerre csak kíváncsi lett arra, mi rejlik a falon túl. 29 éves korában kiszökött és három nap alatt élte át mindazt, amit más egész élete során. Találkozott egy öregemberrel, egy gyógyíthatatlan bélpoklossal, egy koldussal, így megtudta, hogy szenvednek körötte az emberek, hogy nemcsak gazdagok élnek, hogy meg fog halni. Otthagyta feleségét, gyermekét; levágta hosszú fejedelmi haját. Hét éven át remeteként élt, míg végül ráeszmélt, önsanyargatással nem használhat senkinek. Ekkor egy fügefa alá telepedett, s elhatározta: addig nem mozdul innen, amíg nem érti meg a világ, a létezés értelmét. Minden erejét összpontosítva megvilágosult, elméje tökéletessé vált, vagyis buddhává lett. (Buddha szanszkritül azt jelenti: megvilágosult, fölébredett.) Buddha ezután hosszú évekig vándorolt; és nagy nyugalomban, 80 évesen halt meg. Halálakor tanítványai összegyűltek, összeszedték és memóriából leírták mind a 84 ezer tanítását.

Hogyan lettél láma?

A buddhizmusnak persze az idő múlásával igen sok vállfaja alakult ki. *Ole Nydahl a Karma Kadgyu* (a vörös süveges) irányzat egyik tanítója, lámája. Ennek a vezetője a mindenkori *Karmapa;* aki már tizenhatszor meghalt, s mindig leírja pontosan, hol fog újjászületni.

Most éppen a 17. reinkarnációt keresik. Ole — feleségével, Hannah-val együtt — még a 16. Karmapa személyes tanítványa volt. S ma már Görögországtól Norvégiáig számos európai buddhista centrum vezetője.

— *Hogyan kerül egy koppenhágai egyetemen végzett német-angol szakos tanár — aki ráadásul négy évig még bokszolt is — Tibetbe?*

— Én már gyermekkorom álmaiban is sokszor kínai arcú emberekkel hadakoztam. Valami vágyat éreztem, hogy Keletre utazzak. 10 éves koromban ismertem meg Hannah-t. Ő akkor ötéves volt, s már gyermekkorában furcsa idegen nyelven énekelt, amit rokonságában senki nem értett. Rögtön éreztük, hogy közünk van egymáshoz. Így utólag abban kell, hogy higgyek: előző életünkből már ismertük egymást, különben gyerekfejjel nem hangolódhattunk volna ilyen mélyen egymásra. Én 27 éves voltam, ő 22; mikor 1967-ben egy társasággal Nepálba utaztunk, ahol felkerestük a kulturális forradalom elől idemenekült tibetiek táborait is. Kína területére hatolva, illegálisan bejártuk Kelet-Tibetet is. Ez akkor inkább egy veszélyes kaland volt; de egy évvel később, mikor ketten visszatértünk, már a Karmapa személyes tanítványai lettünk. Ő rögtön felismert minket előző — tibeti — életünkből; s elmondta mi történik éppen szüleinkkel Dániában. Én négy évig, Hannah öt évig élt Tibet különböző részein.

— *Lámakolostorokban éltetek?*

— Először Katmandutól 15-20 kilométerre, közvetlenül egy kolostor mellett. Itt mindenkinek saját mestere volt egyébként; aki egyéni módszerei szerint avatta be tanítványait az önmegismerés fokozatába. Történhet ez tehát igen kemény módszerek révén, dramatikus gyorsasággal, de el lehet jutni ugyanoda lassabban is. Mi mindennap hallottunk előadásokat Buddha tanításairól; közös és egyéni meditációs gyakorlatokat is folytattunk. Ezek nagyon hatásos pszichológiai módszerek bizonyos tudatállapotok elérésére.

— *Te hogyan lettél láma?*

— Egy „normálkurzus' három év, három hónap és három napig tart. Több fokozaton esik át közben az ember. 1970 szeptemberében, telihold idején, egy rituálé során került sor első beavatásomra. E szertartás óta tartom magam buddhistának. Nepál után két évet a *Darjeeling* melletti *Sonadában* (Kelet-Himalája) töltöttem. 1972-ben küldtek vissza Európába: hogy teremtsem elő a tanításhoz, az állandó utazáshoz szükséges pénzt. Nekem egyébként buddhista mesteri címem is van; ez olyan láma, aki nem szerzetes, tehát nem érvényes rá a cölibátus intézménye.

— *A hatvanas évek második felében sok nyugat-európai fiatal utazott Indiába, Nepálba. Többen sohasem tértek vissza...*

— Ennek a generációnak szinte minden tagja kipróbálta a kábítószert, így én is. Akkor ez volt a divat. Néhányan pedig úgy éreztük, kémiai úton lehet eljutni a misztérium, a lényeg átéléséhez. Nagy árat kellett fizetnünk; több igen tehetséges barátom halt bele a kísérletezésbe. Most, hogy már régen túl vagyok ezen, senkinek sem ajánlom e módszert. Akkortájt egyébként Keletre sok olyan fiatal is utazott, akiket egyáltalán nem érdekelt a buddhizmus, vagy a filozófia. Ők egyszerűen csak ki akartak vonulni a társadalomból. Egy részük aztán teljesen tönkre is tette magát. Egyszerűen szétrobbant az agyuk...

— *Felkeresed még olykor a Himalája vidékét?*

— Minden évben néhány hetet töltök itt. Amúgy állandóan járom a világot Hannah-val; dániai lakásunkban is jó, hogyha évente két hétig tartózkodunk. Előadásainkkal mi is szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy fennmaradjon a magasrendű tibeti kultúra. Hiszen Tibet kínai részén például a *lhaszai Potala* palota ma inkább már múzeum; Nepál is kezd kommersszé válni. Sikkimnek is csak ártott a turizmus. Ladakh környékén az alkoholizmus népbetegséggé vált. Nem véletlen, hogy Bhutanból nemrég egyszerűen kitiltották a turistákat, senki idegent nem engednek be. Természetesen a tibeti kultúráról szóló ismeretterjesztés mellett a buddhista filozófia népszerűsítése is célom. Ezeket az előadásokat igen gyakorlatiasan, érthető módon igyekszem tartani. Úgy vélem, e tanok segítségével könnyebben élhetünk és egyszerűbben foghatjuk fel a halált is.

Meditáció

A meditáció a buddhizmus szíve. Lássunk hát egy egyszerűbbet! Hunyjuk be szemünket, s vállaljuk át, amíg tudjuk, magunkra a világ minden szenvedését. Képzeljük el, hogy Buddha megjelenik a semmiségben és együttérző, mosolygó szemekkel ránk néz. Mi átvesszük a nyugalmát, az ő tulajdonságait, és nem szenvedünk többé. S hirtelen rájövünk az ok-okozat törvényére. Ebben a pillanatban Buddha szemöldökei közül induló világos, meleg fehér fény hatol be homlokunkba és agyunk feltöltődik ezzel a fénnyel. Testünk megszabadul a szenvedéstől és tökéletessé válik. Ekkor a tibeti om szótag rezgésére kell koncentrálnunk, amíg csak tudunk. És a következő pillanatban Buddha torkából meleg vörös fény jön át a mi torkunkba, és ezzel beszédközpontunk teletöltődik. A vörös fény lemegy a tüdőnkbe, ezáltal beszédünk tisztává válik. És minden hangunk ezután az igazságot fogja hirdetni; a Dharmát, és minden hangunk már egy mantra. Ekkor a tibeti ah szótag rezgésére kell koncentrálnunk, amíg csak tudunk. A következő pillanatban ez is megszűnik, és most Buddha mellkasából egy meleg kék fény hatol be a mi mellünk közepébe. Tudatunk tökéletessé válik; a buddhaság esszenciája belénk áramlik, s ezzel a kék színnel telitöltődik a szívünk. Ekkor a tibeti hum szótag rezgésére figyelünk, amíg csak tudunk. Ezután mind a három szín egyszerre áramlik belénk. Ezzel egész testünk, lelkünk telitöltődik. Ez is megszűnik, és Buddha teste is foszladozni kezd. Testének alakja szivárvánnyá változik; ez a szivárvány belénkhatol, minden testrészünkbe. Ezután mindazt az energiát, pozitívumot, érdemet, amit így felhalmoztunk; egyenlő arányban osztjuk fel minden élőlény között. Kívánjuk, hogy mindenki részesedjen ebből. Kinyitjuk a szemünket.

És ha olykor meditálunk, nem kell ettől még buddhistává válnunk. Egy különleges élménnyel lehetünk gazdagabbak; s ezután talán másképp látjuk önmagunkat, másokat és a világot is...

Rózsa Iván

AZ MKKE REFORMTANTERVE

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem 1988 őszétől, önálló egyetemként való megalakulásának 40. évfordulóján, a képzés elveit, tartalmát és szerkezetét egyaránt a kor követelményeihez igazító új tanterv alapján indítja az új első évfolyam oktatását.

A tantervi reform legfontosabb célkitűzése a gyakorlat és a hallgatók által támasztott igények mainál rugalmasabb rendszerben és minőségben való kielégítése, s ezt szolgálja:

— a korábbi szakosítási rend megszüntetése, s helyébe a gazdálkodási, közgazdasági, társadalomgazdasági, valamint az ezekhez kapcsolódó tanári szakképzés bevezetése;

— a közgazdászképzés egységes törzsanyagának kialakítása;

— a főiskolai (üzemgazdász) és egyetemi (közgazdász) oklevélért folyó képzés összehangolása és egymásra építése;

— a kötelező tantervi foglalkozások óraszámának erőteljes csökkentése;

— a hallgatói önállóság szerepének jelentős növelése mind az egyéni tantervek összeállításában, mind a tanulásban.

Az új tanterv kialakítását célzó munkák — a vonatkozó felsőbb szintű párt- és állami határozatok szellemében — 1985-ben indultak el, s ezek eredményeként 1987 tavaszára elkészültek az új tantervi irányelvek, amelyeket az MM 1987 őszén hagyott jóvá. Az elmúlt tanév során a képzéskorszerűsítési munkák a tanterv és a tantárgyi programok összeállítására irányultak. Jelen dokumentumunk az MKKE egyetemi tanácsa által 1988 májusában megtárgyalt és elfogadott tantervet tartalmazza.

Zalai Ernő
rektorhelyettes,
a képzés-korszerűsítési csúcsbizottság vezetője

Csáki Csaba
rektor

I. Az első két év tanterve

Tárgy / félév	Σ	1	2	3	4
Időben kötött törzs:					
Politikai gazdaságtan	12	4	4	4	
Vállalati gazdaságtan	6			3	3
Népgazd. szerkezet	3				3
Bevez. a számítástechn.	4	2	2		
Mat. alapismeretek	8	4	4		
Optimumszámítás	3			3	
Statisztika	7			3	4
Számvitel I.	4				4
Proszeminárium[1]	2		1	1	
Idegen nyelv	16	4	4	4	4
Összesen	65	14	15	18	18
Időben választható törzs[2]	13-14				
Emelt szint[3]	21-22				
Szabad alternáció[4]					
Mind összesen[5]	100 ≈	25	25	25	25

[1], [2], [3], [4] Megjegyzéseket lásd külön.
[5] Az időben kötött törzstárgyakon túl csak a 4 félév összes óraszáma (100) kötött.

KIEGÉSZÍTŐ MEGJEGYZÉSEK AZ ELSŐ KÉT ÉV TANTERVÉHEZ

1. A proszeminárium olyan alternatív választási lehetőséget adó oktatási forma, amely *hármas célt* szolgál. *Elsődleges célja* az egyetemi munka, egyetemi tanulás módszertanába való bevezetés. Segíti a hallgatókat — a középiskolai egyszerű memorizáló, tartalom-visszaadó tanulás és olvasás beidegzettsége után — az elemző, kritikus olvasás, témakeresés és feldolgozás készségének elsajátításában. Ehhez kapcsolódó *második cél* a szóbeli véleménykifejtés, a vita, a kiselőadás műfajának megismerése, az ezekhez szükséges készségek fejlesztése. A *harmadik cél* az egyetemi színvonalú írásbeli munkába való bevezetés, a kutató tevékenység elemeivel való megismerkedés, amelynek végeredménye önálló anyaggyűjtő és feldolgozó munkán alapuló dolgozat elkészítése. A választható proszemináriumok listáját és tematikáját az első félév folyamán külön kiadványban tesszük közzé.

2. IDŐBEN VÁLASZTHATÓ TÖRZSTÁRGYAK

A) Általános társadalomtudományi alapozó tárgyak:

— Magyar gazdaság- és társ. történet (2,2)
— Bevez. a marxista filozófiába (2,2)
— Politikaelmélet (2,2)
— Általános és gazdaságszociológia (2,2)

Megkötés: Az első 2 éven legalább 2, az első 3 éven 3 tárgy felvétele kötelező. Az egyetemi ágon a 4. felvétele is kötelező az öt év során. A szociológia és a politikaelmélet csak a II. évtől kezdve vehetők fel.

B) Egyéb kötelező alapozó ismeretek:

— Magyarország természeti és gazdaság-, földrajzi erőforrásai (3)
— Technológia (3)
— Jogi alapismeretek (2)
— Munkagazdaságtan (2)

Megkötés: Az első két év során legalább két, de az egyetemi ágon a későbbiek során a másik két tárgy felvétele is kötelező. A Jogi alapismeretek legkorábban a 2., a Munkagazdaságtan a 3. éven vehető fel.

3. EMELT SZINTEN VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK

Politikai gazd.-tan (2,2,2)
(1—3. félévekben az alapkurzushoz kapcsolva)

Vállalati gazdaságtan (1,1) (3. és 4. félév)
Matematikai alapism. (2,2) (1. és 2. félév)
Optimumszámítás (2) (3. félév)
Számítástechnika (2) (3. és 4. félév)
Statisztika (2) (4. félév)
Filozófia (1,1) (alaptárggyal együtt)
Magyar gazdaság- és társ. történet (2) (az alaptárgy 2. fé-ben)
Természeti és g. földrajzi erőforrások (2) (alaptárggyal együtt v. után)
Népgazdasági szerkezet* (ÁKM gazdaságtan) (2) (4. félév)

Minden egyes kurzus 2 óra lekötést jelent — ami azt jelenti, hogy pl. aki a filozófia emelt szintű kurzust választja, azt két féléven keresztül kell hallgatnia. Legalább 8 óra sikeres lezárása az egyetemi szintre kerülés szükséges feltétele

3. SZABAD ALTERNATÍV TERHÉRE ELSZÁMOLHATÓ ÓRÁK

— a kötelezőn túl felvett, időben választható tantárgyak:
— a kötelezőn túl felvett emelt szintű tárgyak;
— kötelezőn túl legfeljebb 4 *idegen nyelvi* óra (idegen nyelv tanulását az egyetem az arra rászorulóknak *fakultatív* órakeretben is lehetővé teszi, óraszáma összesen elérheti a 8 órát);
— az alábbiak közül legfeljebb 4 óra: szintre hozó matematika, logika, bevezetés a pszichológiába, áruismeret kémiai alapjai, bevezetés a könyvvitelbe, kommunikációs gyakorlatok, retorika.

* Az ÁKM gazdaságtan egyidejűleg a Matematika, a Politikai gazdaságtan és a megjelölt tantárgy ismereteit emelt szinten szintetizáló tantárgy. A tárgy szerepel az alternatív törzstárgyak között is.

II. Az első két év utáni továbbtanulás feltételei

1. Általános feltételek:

— a tantervi követelményekben előírt módon, összességében legalább 100 tantervi órát kitevő tantárgy (lásd tantervi tábla) sikeres lezárása;
— az elégtelen osztályzatok száma nem haladja meg a tízet.

2. A főiskolai ágon való továbbtanulás feltétele:

— a törzstárgyakból és idegen nyelvből kapott érvényes osztályzatok átlaga legalább 2,5 legyen.

3. Az egyetemi ágon való továbbtanulás feltételei:

— a *törzstárgyakból* és *idegen nyelvből* kapott osztályzatok átlaga legalább *3,0 legyen;*

— az *emelt szinten* hallgatott tantárgyakból (az egyenként 2 órás tantárgyegységekből) elért legjobb négy osztályzat átlaga az *idegen nyelvből megszerzett állami nyelvvizsgákkal* korrigálva legalább *3,25* legyen. (Egy középfok 0,2-del, egy felső fok 4,4-del növeli a négy jegy átlagát, összesen legfeljebb 0,4-del.)

— a két (gazdaságtani és módszertani) *alapszigorlat,* valamint a kötelező önálló *dolgozat* követelményeinek sikeres teljesítése;

— *méltányossági lehetőség:* ha az első két követelményből valamelyiket, de csak egyiket valaki nem teljesíti, de a két átlagosztályzat összege 6,3 felett van, a rektor engedélye alapján egyetemi ágon továbbtanulhat.

4. Azok a hallgatók, *akik a fenti feltételeknek nem felelnek meg,* de a két évet lezárták, kiegészítő tanfolyamok keretében lehetőséget kapnak arra, hogy szakközépiskolás vagy más, nem főiskolai vagy egyetemi fokú képesítést szerezzenek. Legalább két év gyakorlat után, azaz alapszigorlatok sikeres teljesítése esetén tovább folytathatják tanulmányaikat az egyetem főiskolai ágán.

5. Az *egyetemen* jó vagy jeles minősítéssel *főiskolai diplomát szerzett* hallgatók legalább egy év szakmai gyakorlat után tovább folytathatják tanulmányaikat az egyetemi diplomáért, nappali vagy esti levelezőképzés keretében, ha az egyetemi ág feltételeit korábban teljesítették, vagy jelentkezéskor az alapszigorlatokat közepes vagy annál jobb átlaggal letették.

III. Egyetemi ág III-V. év tanterve

Tárgy / félév	Σ	5	6	7	8	9	10
Időben kötött törzs:	(30)						
Pénzügytan	4	4					
Külgazd. tan	2	2					
Gpol — terv	4-6	2-3	2-3				
Vezetés-szerv. I.[1]	2-4		2-4				
Elmélettört.	4			2	2		
Világgazd. tan	4			2	2		
Idegen nyelv	8	4	4				
Összesen	30	12-13	9-10	4	4		
Szak törzs[2]	14	4	4	4	2		
Szakszeminárium	6			2	2	1	1
Szakiránytörzs[2]	9-20						
Választható törzs[3]	30-31						
Szak alternatív[2]	12	≈ 8	10	12	14	19	15
Szabad alternatív[3]	15-27						
Mind összesen	128	≈ 24	24	22	22	20	16

[1] Választottaktól függően 6-2 vagy 4-4 óramegoszlásban (ld. a szakok tantervében).
[2] A szakok és szakirányok tantervét lásd külön.
[3] A választható törzstantárgyakat lásd külön (időben választható, ill. szabályozott alternatív törzstárgyak). Ha valaki az első két év során az időben választható tárgyakból az előírt óraszámnál többet vett fel, akkor a szabad alternatív órakeretét növeli a fenti óratöbblet.
[4] *Szabad alternatív:* kitölthető bármely meghirdetett tárggyal, kivéve idegen nyelv (maximum 4 óra) és testnevelés.

IV. Alternatív törzstárgyak (III-V. év)

1. Általános társadalomtudományi blokk

Filozófia II. (ezen belül vagylagosan 2
A gazdaság filozófiai kérdései
A tudományelmélet válogatott kérdései
A modern filozófiai irányzatok válogatott kérdései)
Gazdaság- és társadalomtörténet II. (ezen belül vagylagosan 2
Egyetemes gazdaságtörténet[1, 2]
Közép- és Kelet-Európa legújabbkori története[2])
Politikaelmélet II. (ezen belül vagylagosan 2
bevezetés a politikai gondolkodás történetébe
Általános politikaelmélet[1, 2])
Pszichológia (ezen belül vagylagosan 2
Gazdaságpszichológia
Bevezetés a szociálpszichológiába)
Szociológia II. (ezen belül vagylagosan 2
Döntési és játékelméleti modellek felhasználása a társadalmi-gazdasági elemzésekben
Család- és háztartás-szociológia)

2. Gazdaságelméleti blokk

Mikroökonómia II. 2
Makroökonómia II. 2
Döntéselmélet 2
Kül- és világgazdasági elméletek 2
Pénzelmélet 2
Elmélettörténet II. (párhuzamos kurzusok)[1] 2
Bevezetés a matematikai közgazdaságtanba[1, 2] 2
ÁKM gazdaságtan 2

3. Módszertani blokk

Számvitel II.,[1] ill. III. 4
Bevezetés az ökonometriába[1] 2
Többváltozós statisztikai elemzések[3] 2
Nemzetközi gazdaságstatisztika[3] 2
Demográfia[3] 2
Számítógépes információs rendszerek[3] 2
Dinamikus rendszerek matematikai modelljei 2

4. Alkalmazott gazdaságtani és egyéb ismeretkörök blokkja

Marketing[1] 4
Vezetés-szervezés II.[1] 4
Vállalati stratégia és tervezés[1] 2
Gazdasági jog 4
Nemzetközi magánjog 2
Gazdaságpolitika[3] (több kurzus) 2
Pénzügytan II.[3] (több kurzus) 2
Ágazati gazdaságtanok[3] (több kurzus) 2
Komplex rendszertanulmányok (több kurzus) 2
Nemzetközi kapcsolatok története 4

Megkötések:

Minden hallgató — a *tanári* szakot, illetve *nemzetközi kapcsolatok* szakirányt választók kivételével — összesen legalább 18 órai terjedelemben köteles választani a fenti tantárgyak közül, de úgy, hogy a négy tantárgyblokk mindegyikéből legalább 2 órát, s valamely háromból legalább 4 órát vesz fel (tehát 4 órát teljesen szabadon oszthat szét a blokkok között).

A tanári és nemzetközi kapcsolatok másodszakosai számára csak 14 óra felvétele kötelező a fenti (4-4-4-2 vagy 4-4-2-4 stb.) megoszlásban.

Az előírt óraszámon felül alternatív törzstárgyak automatikusan választhatók — a vonatkozó szabályok betartása mellett — a szakhoz kötött alternatív órakeretek terhére is.

Megjegyzések:

[1] és [3] Az *alternatív törzstárgyak* közül a megjelöltek (változatlan vagy bővebb terjedelemben) *kötelező szaktárgyak* (1), ill. *szakiránytárgyak* (3), ezért az adott szakot, ill. szakirányt hallgatók számára törzstárgyként nem választhatóak.

[2] Bővebb terjedelmű (4 órás) kínálata is az adott tárgynak. Az utóbbi is választható, de annak pluszóraigénye csak a szabad alternatív vagy fakultatív órák terhére számolható el.

V. Gazdálkodási szak tanterve

Képzési cél: olyan elméletileg felkészült, gyakorlati ismeretekkel rendelkező okleveles közgazdászok képzése, akik alkalmasak a *vállalatok* és más *gazdálkodó* szervezetek hatékony gazdálkodását megalapozó elemzésre, tervezésre, valamint kellő gyakorlat után ezen szervezetek vezetésére és szervezésére.

Tárgy / félév	Σ	5	6	7	8	9	10
Időben kötött törzs:	(30)						
Pénzügytan	4	4					
Külgazd. tan	2	2					
Gpol — terv	4	2	2				
Vezetés-szerv. I.	4		4				
Elmélettört.	4				2	2	
Világgazd. tan	4				2	2	
Idegen nyelv	8	4	4				
Összesen	30	12	10	4	4		
Szak törzs	(14)						
Számvitel	4	4					
Marketing	4		4				
Vezetés-szerv. II.	4			4			
Vállalati stratégia és tervezés	2				2		
Szakszeminárium	6			2	2	1	1
Összesen	50	16	14	10	8	1	1
Szakiránytörzs	9-20						
Választható törzs	30-31						
Szak alternatív	12	≈ 8	10	12	14	19	15
Szabad alternatív	15-27						
Mind összesen	128	≈ 24	24	22	22	20	16

1. **Választható törzs** (30-31): ld. az időben választható törzs, illetve szabályozott alternatív törzstárgyak.

2. **Szakhoz kötött alternatív tárgyak**

Üzletpolitikai esettanulmányok 2
Vállalati döntések műszaki megalapozása 2
Gazdaságpszichológia 2
Értékelemzés — racionalizálás 2
Prognosztika 2

(Folytatás a 10. oldalon)

(Folytatás a 9. oldalról)

Az alternatív szakórakeretek kitöltésének általános szabályozása

A 12 órányi szabályozott alternatív órakereteket a fenti szakhoz kötött és a szabályozott alternatív törzs (kötelező választáson felül maradt) tantárgyaiból kell kitölteni. A 12 órából legalább 6 órát a szakhoz kötött alternatív tárgyakkal kell kitölteni.

VI. Közgazdasági szak tanterve

Képzési cél: elméletileg széleskörűen megalapozott, a bonyolult gazdasági összefüggéseket is jól ismerő, magas szintű elemzési készséggel rendelkező okleveles közgazdászok képzése elsősorban *gazdaságpolitikai, államigazgatási,* illetve vállalati stratégiai *döntéseket* előkészítő elemző-tervező munkára, valamint társadalmi-gazdasági *irányítói* feladatokra.

Tárgy / félév	Σ	5	6	7	8	9	10
Időben kötött törzs:	(30)						
Pénzügytan	4	4					
Külgazd. tan	2	2					
Gpol — terv	6	3	3				
Vezetés-szerv. I.	2		2				
Elmélettört.	4			2	2		
Világgazd. tan	4			2	2		
Idegen nyelv	8	4	4				
Összesen	30	13	9	4	4		
Szak törzs	(14)						
Mat.-i közg. tan I.	4	4					
Bev. az ökonomet.-ba	2		2				
Mikroökonómia II.	2		2				
Makroökonómia II.	2			2			
Tudományelmélet	2			2			
Elmélettörténet II.	2				2		
Szakszeminárium	6			2	2	1	1
Összesen	50	17	13	10	8	1	1
Szakiránytörzs	9-20						
Választható t.	30-31						
Szak alternatív	12	≈ 8	10	12	14	19	15
Szabad alternatív	15-27						
Mind összesen	128	≈ 24	24	22	22	20	16

1. **Választható törzs** (30-31): ld. az időben választható törzs, illetve szabályozott alternatív törzstárgyak.

2. **Szakhoz kötött alternatív tárgyak (12):**

Alkalmazott ökonometria	2
vagy	
Makromodellezési esettanulmányok[1]	4
Egyensúlyelmélet és jóléti közg. tan	2
Növekedéselmélet és dinamikus modellek	2
Játékelmélet és közgazdaságtan	2
Tőkeszeminárium	4
Disequilibrium közgazdaságtan	2
Közösségi gazdaságtan	2
A nemzetgazdaságok alkalmazkodása a világgazdasági változásokhoz	2

Az alternatív szakórakeretek kitöltésének általános szabályozása

A 12 órányi szabályozott alternatív órakereteket a fenti szakhoz kötött és a szabályozott alternatív törzs (kötelező választáson felül maradt) tantárgyaiból kell kitölteni. A 12 órából legalább 6 órát a szakhoz kötött alternatív tárgyakkal kell kitölteni.

VII. A társadalomgazdasági szak tanterve

Képzési cél: a megalapozott közgazdasági képzettséget szélesebb társadalomtudományi és politikatudományi ismeretekkel kiegészítve olyan okleveles közgazdászok képzése, akik képesek az *integrált közgazdasági-társadalomtudományi* ismereteket igénylő munkafeladatok ellátására.

Tárgy / félév	Σ	5	6	7	8	9	10
Időben kötött törzs:	(30)						
Pénzügytan	4	4					
Külgazd. tan	2	2					
Gpol — terv	6	3	3				
Vezetés-szerv. I.	2		2				
Elmélettört.	4			2	2		
Világgazd. tan	4			2	2		
Idegen nyelv	8	4	4				
Összesen	30	13	9	4	4		
Szak törzs	(14)						
Egyetemes gazd. és társ. történet	4	4					
Ált. pol. elmélet	4		4				
Összehas. társ. pol.	2			2			
Társ. szerkezet	4			2	2		
Szakszeminárium	6			2	2	1	1
Összesen	50	17	13	10	8	1	1
Szakiránytörzs	9-20						
Választható t.	30-31						
Szak alternatív	12	≈ 8	10	12	14	19	15
Szabad alternatív	15-27						
Mind összesen	128	≈ 24	24	22	22	20	16

1. **Választható törzs** (30-31): ld. az időben választható törzs, illetve szabályozott alternatív törzstárgyak.

2. **Szakhoz kötött alternatív tárgyak** (12):

Politikai szociológia	2
Nemzetközi politikaelméletek	2
Összehasonlító államjog	4
Jövőkutatás	2
A jelenkori amerikai politikai elmélet	2
Társadalomelméletek a gazdaság, a politika és a társ. tervezés kapcsolatáról	2
Társadalmi programok kiértékelésének módszertana	2

Az alternatív szakórakeretek kitöltésének általános szabályozása

A 12 órányi szabályozott alternatív órakereteket a fenti szakhoz kötött és a szabályozott alternatív törzs (kötelező választáson felül maradt) tantárgyaiból kell kitölteni. A 12 órából legalább 6 órát a szakhoz kötött alternatív tárgyakkal kell kitölteni.

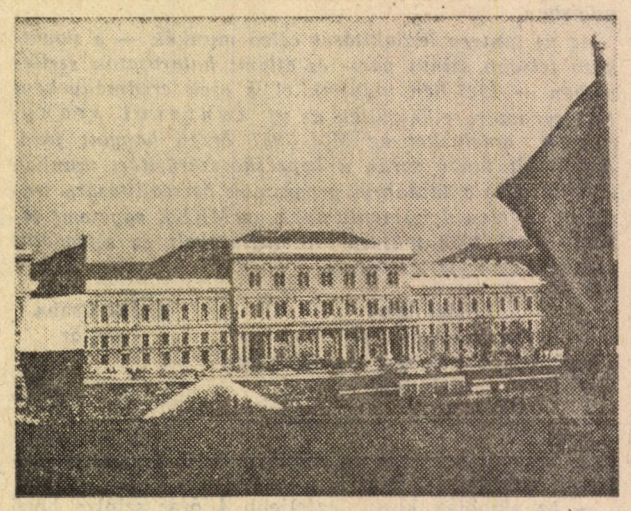

Túl a Dunán

VIII. A tanári szak tanterve

Képzési cél: magas szintű és részben specializált közgazdasági tudás és szakismeretek mellett kellő pedagógiai ismeretekkel, készségekkel és hivatástudattal is rendelkező okleveles közgazdászok képzése a közgazdasági, illetve kereskedelmi *szakközépiskolák* tanári, *oktató-nevelői* feladatainak ellátására.

Tárgy / félév	Σ	5	6	7	8	9	10
Időben kötött törzs:	(30)						
Pénzügytan	4	4					
Külgazd. tan	2	2					
Gpol — terv	6	3	3				
Vezetés-szerv. I.	2		2				
Elmélettört.	4			2	2		
Világgazd. tan	4			2	2		
Idegen nyelv	8	4	4				
Összesen	30	13	9	4	4		
Szak törzs	(20-24)						
Pedagógia-pszichol.	10		3	3	2	2	
Alapszaktörzs[1]	10-14	≈ 4	4	4	2		
Szakszeminárium	6			2	2	1	1
Összesen	56-60	≈ 20	16	12	10	1	1
Szakiránytörzs[2]	(26-30)						
Fő szaktárgy	12-16						
Szakpedagógia	4						
Másodszaktárgy	10						
Választható törzs	26-27	≈ 4	8	10	12	19	15
Szabad alternatív	15-16						
Mind összesen	128	≈ 24	24	22	22	20	16

[1, 2] Lásd külön.

a) A tanár szak két, a szakközépiskolákban oktatandó szaktantárgy (egy fő- és egy másodszaktantárgyra, pontosabban ismeretkörre) készít fel. Ezek a következők közül választhatók:

Közgazdaságtan
Vállalatgazdaságtan
Számvitel
Statisztika
Áruismeret (csak fő szaktárgyként)

b) A szaktantárgyakra való felkészítés a megfelelő szakok és szakirányok törzsére épül. Ezek alapján a tanár szakos hallgatók kettős (közgazdász tanár) diplomát kapnak.

Szaktantárgy	Alapszak	Alapszakirány
Közgazdaságtan	közgazd.-i	gazdaságelméleti
Vállalati gazd. tan	gazdálkod.-i	valamelyik ágazat
Számvitel	gazdálkodási	számviteli
Statisztika	közgazd.-i v. gazdálkodási	statisztikai elemző
Áruismeret	gazdálkodási	áruszakértői

c) **A gazdálkodási szakról** választható szaktárgyak esetében a tanár szakot választó hallgató a szak négy törzstárgyából csak hármat köteles választani.

d) A *közgazdasági szakról* tanár szakot (is) választó hallgató a szak törzstárgyait mind köteles felvenni, de a Matematikai közgazdaságtan I. tárgyat kiválthatja a Bevezetés a matematikai közgazdaságtanba c. alternatív törzstárggyal.

e) Az *áruismereti* szaktárgyat választó, tanár szakra pályázó hallgató az első két év során a technológia és a szabad alternatív órakeretek felhasználásával Az áruismeret kémiai alapjai tantárgyat veheti fel, amely a szaktárgy választásának feltétele.

2. Szakiránytörzs

a) A *fő szaktárgy* tantárgyai a kapcsolódó általános szakiránytörzs tárgyaiból (10-12 óra) és a gazdálkodási alapszakosok esetén további tantárgyakból (4-6 óra) tevődnek össze.

b) A *másod szaktárgy* tantárgyait a kapcsolódó szakiránytörzs tárgyai képezik.

c) *Másod szaktárgyként választhatók* fő szaktárgyi ismeretkörök, továbbá az alábbi általános szakirányok ismeretkörei:

— számítástechnikai rendszerszervező
— pénzügy
— gazdaságpolitikai elemző-tervező
— marketing

3. A tanár szakosok *szakmai gyakorlatát* az általánosan előírt tantervi órakereteken felül 14 óra/félév tanítási gyakorlat képezi, amely több félévre oszlik el.

IX. Szakirányok-szakszeminárium-szakmai gyakorlat

VÁLASZTHATÓ SZAKIRÁNYOK ÉS A FŐ SZAKIRÁNYVÁLASZTÁS SZAKFELTETELE

Szakirány neve	Felelős szerv. egys.(ek)	Fő szakirányként választható
1. Ipari	Ipargazdaságtan tsz.	G
2. Agrár	Agrárgazdaságtan tsz.	G
3. Termelő (anyagi) infrastruktúra	Közlekedés tsz.	G, K
4. Áruforgalom	Belker. tsz.	G
5. Idegenforgalom	Belker. tsz.	G
6. Védelemgazd. tan	Véd. gazd.-i kut. cs.	G, K
7. Marketing	Piackut. tsz.	G
8. Vezetés-szervezési	Ipari üzemszerv. tsz.	G
9. Munkaügyi	Munkatud. tsz.	G, K, T
10. Áruszakértői	Technológia	G
11. Számvitel	Számvitel tsz.	G
12. Számítástechn. rendszerszervező	MSZI	G, K, T
13. Gazd. matematika	MSZI—NTI	G, K
14. Külgazdaság	Külker. tsz.	G, K
15. Terület- és településfejlesztés	Gazd. földrajz tsz.	K, T
16. Pénzügy	Pénzügy tsz.	G, K
17. Gazdaságelméleti	Pol. gazd. tsz.—NTI	K
18. Statisztikai elemző	Stat. tsz.	K, T
19. Gazd. pol. elemző-tervező	NTI	K
20. Társ. pol. elemző-tervező	Szoc. tsz.—NTI	T
21. Közigazgatási	Gazd. jog tsz.	K, T
22. Szociológia	Szociológia tsz.	T
23. Politikatudomány	Pol. elm. tsz.	T
24. Nemzetközi kapcs.	Nemzetk. kapcs. tsz.	T
25. Fejlődéstervezés	Közgazd.-i kar	elsősorban külföldi diákok számára

G = gazdálkodási szakról
K = közgazdasági szakról
T = társadalomgazdasági szakról

2. TOVÁBBI SZABÁLYOZÁS

— A *gazdálkodási szakosok* — a három módszertani szakirányt (számvitel, számítástechnikai rendszerszervező, gazdaságmatematika) fő szakirányként választók kivételével — két szakirány törzsanyagát kötelesek elvégezni. Ezek egyikének ágazati (1-6.), a másiknak egyéb jellegű szakiránynak kell lennie. A kettő közül az a fő szakirány, amelyikhez meghirdetett szakszemináriumot választ a hallgató. Ezen hallgatók kötelező szakirány órakerete tehát 19-22 óra.

— A tanárszakosok szakirány-szabályozását lásd külön!

— Minden más esetben csak egy (fő) szakirány választása kötelező, de másodszakirány választása lehetséges, esetenként erősen ajánlott (részletesebben lásd a szakirány-tájékoztatókat). Ahol csak egy szakirány választása kötelező, ott a fő szakirány törzsórakerete (9-12 óra) kötelező csupán. A fennmaradó óra szabad alternatív keret része, amelyben természetesen a választott szakirányhoz kapcsolódó további alternatív kínálat is felvehető.

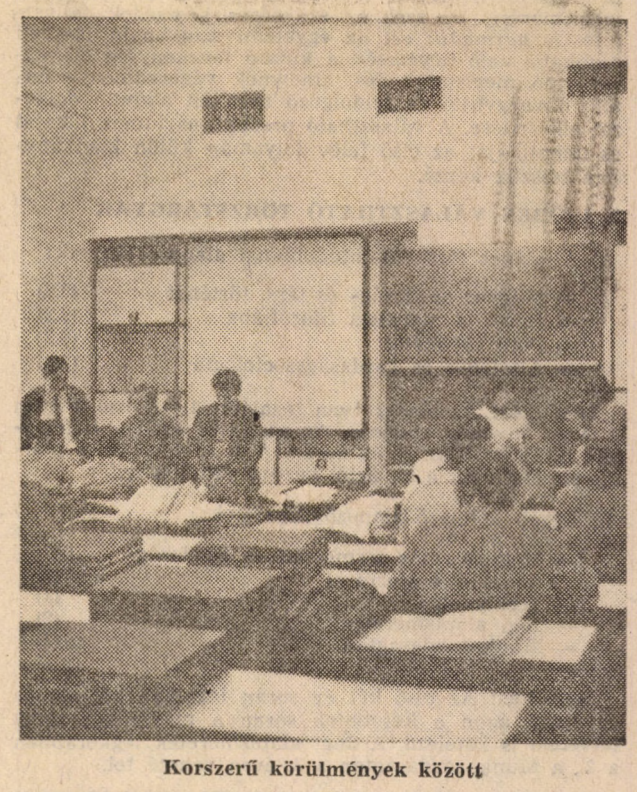

Korszerű körülmények között

3. SZAKSZEMINÁRIUM ÉS SZAKMAI GYAKORLAT

Szakszemináriumok a fő szakirányokhoz rendeltek. A szakirány- és a szakszeminárium-vezetők feladata megtervezni annak módját, miként kívánják a hallgatókat megismertetni a gyakorlattal. A tanterv lehetővé teszi azt, hogy a nyári szünet terhére, legfeljebb 4 hét terjedelemben, szakmai gyakorlatot lehet szervezni. A gyakorlattal való megismerkedés más formában, a tanév során, folyamatos feladatok, munkák (projektek) elvégeztetésével is megoldható.

X. Az egyetemi diploma megszerzésének feltételei

Az okleveles közgazdász minősítésű diploma megszerzéséért az egyetemi hallgatóknak a III—V. évek során az alábbi követelményeknek kell eleget tenniük:

1. Az **abszolutórium** megszerzésének feltétele a tantervben előírt tanulmányi követelmények teljesítése, azaz a tantervben előírt módon, összesen legalább 128 tantervi órát kitevő tantárgy sikeres lezárása.

Az **államvizsgára bocsátás** további két feltétele:

2. A szak, illetve a szakirány(ok) törzstárgyaiból legalább **3,00 átlag** elérése.

3. Legalább egy idegen nyelvből legalább középfokú, szakmai anyaggal bővített állami **nyelvvizsga** megszerzése.

(Folytatás a 11. oldalon)

(Folytatás a 10. oldalról)

4. Államvizsgára azon hallgatókat lehet bocsátani, akik szakdolgozatukat benyújtották, s azt legalább az egyik opponens megfelelőnek minősítette. Az államvizsga két részből áll:

5. Az államvizsga

a) **Két végszigorlat,** az egyik az adott szak, a másik a választott fő szakirány törzsanyagát hivatott komplex módon számon kérni (a hallgatóknak elsősorban az elsajátított ismereteket alkalmazó képességükről kelljen számot adniuk).

b) A **szakdolgozat** vizsgabizottság előtti szóbeli megvédése.

6. További rendelkezések

a) **a 2. követelménnyel kapcsolatban:**

Az a hallgató, aki az előírt átlagkövetelményeknek nem felelt meg, de ezen átlagai 2,5 fölé estek, bizonyos tantárgyak hallgatását megismételheti, ily módon utólag emelheti átlagát a megfelelő szintre. Ha emiatt tanulmányai öt éven túlnyúlnak, a hallgató nem részesülhet diákoknak járó juttatásokban. Az a hallgató, aki abszolutóriumot szerzett, de az előírásban szereplő átlagai 2,5 alatt maradnak, főiskolai diploma megszerzésével próbálkozhat.

b) **a 3. követelménnyel kapcsolatban:**

Az államvizsgára akkor kerülhet sor, ha a hallgató az abszolutórium megszerzését követő 3 éven belül középfokú állami nyelvvizsgát tesz legalább egy idegen nyelvből, s ezt követően az egyetemen államvizsgára jelentkezik.

c) A fenti esetektől eltérően csak kivételesen méltányos esetekben engedélyezhető az államvizsgának az abszolutórium megszerzését követő *3 éven* túl való halasztása.

Írásbeli vizsgán

XI. A főiskolai gazdálkodási szak tanterve (5-6. félév)

Tárgyak	Órakeret 5. félév	6. félév
Kötött törzsanyag:		
Pénzügytan	3	
Gazd. pol. — népg. terv		3
Vezetés-szervezés II.	3	
Számvitel II.	2	2
Vállalati tervezés		3
Idegen nyelv	4	4
Időben választható törzsanyag		
(„A" blokk)	2	2
Szakirány törzsanyag*	6	6
Alternatív tárgyak	4	4
Szakszeminárium	2	2
Összesen	26	26

* **Főiskolai szakirányok** (tervezet):

1. Munkaügyi
2. Marketing
3. Marketingkommunikáció
4. Agrárgazdasági
5. Közlekedésgazdasági
6. Szállítmányozó

XII. A főiskolai diploma megszerzésének feltételei

1. Az **abszolutórium** megszerzésének feltétele a tantervben előírt tanulmányi követelmények teljesítése.

2. **Államvizsgára** csak az a jelölt *bocsátható,* aki az abszolutóriumot megszerezte, legalább egy idegen nyelvből, szakmai anyaggal bővített, legalább középfokú állami nyelvvizsgát tett, szakdolgozatát benyújtotta, s azt legalább az egyik opponens megfelelőnek minősítette.

3. Az **államvizsga** három részből, *két* komplex *végszigorlatból* (az első a jelölt általános elméleti és módszertani tudását és készségeit, a második a szakirányú ismeretek elsajátítását hivatott ellenőrizni) és a szakdolgozat megvédéséből áll.

4. Az államvizsgát, kivételesen méltányos esetektől eltekintve, az abszolutórium megszerzését követő *3 éven belül* kell letenni.

XIII. Kiegészítő vegyes rendelkezések

1. Az érvényes általános rendszabályok figyelembevételével az operatív tantervek keretében, illetve egyéni elbírálás alapján kell eldönteni, hogy a **más egyetemeken hallgatott kurzusok** közül melyek számolhatók el, hány órában, milyen órakeretek terhére.

2. Ugyanez az előírás vontakozik a **külföldi részképzés** keretében sikeresen elvégzett kurzusok beszámíthatóságára is.

3. Ugyancsak az operatív tantervben kell megtervezni a szakma neves egyetemen kívüli képviselőinek az oktatásba való bevonását. Elsősorban a második szakaszban, alternatív általános törzstárgyak vagy szaktárgyak, illetve szakszemináriumok és szabad alternatív tárgyak oktatásában célszerű tudásukat kamatoztatni.

Melléklet: a szakirányok tervezett törzsanyagai

Egyetemi szakirányok:

1. IPARI (Ipargazdaságtan tsz.)

Ipargazdaságtan	5
Vállalati főfolyamatok szervezése	3
Iparpolitika	2
Összesen	10

2. AGRÁR (Agrárgazdaságtan tsz.)

Agrárgazdaságtan	4
Mezőgazdasági váll. gazdaságtan	2
Mezőgazd. termelés biol. és technol. alapjai	4
Összesen	10

3. TERMELŐ (ANYAGI) INFRASTRUKTÚRA (Közlekedés tsz.)

A termelő infrastruktúra gazd. tana	4
A term. infrastruktúra technol. és szerv.	4
Összehasonlító infrastruktúrapolitika	2
Összesen	10

4. ÁRUFORGALOM (Belker. tsz.)

Áruforgalom gazdaságtana és tervezése	4
Áruforg. dönt. rendszere, a ker. szerv.-vez.	4
Készletgazdálkodás	2
Összesen	10

5. IDEGENFORGALOM (Belker. tsz.)

Idegenforg. gazd. tana	4
Idegenform. váll. vez.-szerv.	2
Idegenforg. propaganda és reklám	2
Nemzetközi pénzügyek	2
Összesen	10

6. VÉDELEMGAZDASÁGTAN (Védelemgazd. kcs.)

Hadigazdaságtan	4
Katonai (testületi) gazd. alapjai	2
Katonai (testületi) gazd. rendszere	4
Katonai (testületi) gazd. esettanulmány	2
Összesen	12

7. MARKETING (Piackut. tsz.)

Piackutatás-piacanalízis	4
Fogyasztói magatartás	2
Termelőeszköz marketing	2
Marketingkommunikáció I.	2
Összesen	10

8. VEZETÉSI-SZERVEZÉSI (Ipari üzemszerv. tsz.)

Vállalati főfolyamatok vezetése-szervezése	3
Szervezetalakítás és a szerv. módszertana	4
Vezetés	4
Összesen	11

9. MUNKAÜGYI (Munkatud. tsz.)

Munkaerőpiac gazdaságtana	4
Emberi erőforrások a váll.-i gazdálk.-ban	4
Munkajog	2
Összesen	10

10. ÁRUSZAKÉRTŐI (Technológia tsz.)

Az áruismeret kémiai alapjai	8
Általános árutan és minőségértékelés	2
Áruvizsgálati módszerek	2
Összesen	12

11. SZÁMVITEL (Számvitel tanszék)

Számvitel és elemzés	6
Számvitel szerv. és gépesítés	4
Gazdasági pénzügyi ellenőrzés	2
Összesen	12

12. SZÁMÍTÁSTECHNIKAI RENDSZER-SZERVEZŐ (MSZI)

Rendszerfejlesztés módszertana	2
Progr. nyelv (pl. COBOL)	4
Adatbáziskezelés és -feldolgozás	2
Fileszervezés, adatszerkezetek	2
Számítógépes rendszerek tervezése és üzem.	2
Összesen	12

13. GAZDASÁGMATEMATIKA (MSZI—NTI)

Ökonometriaelmélet I.	3
Sokváltozós statisztikai módszerek I.	3
Matematikai közgazdaságtan (I—III.)	3
Összesen	9

14. KÜLGAZDASÁG (Külker. tsz.)

Magyar külgazdasági pol.	2
Nemzetközi kereskedelempolitika	2
Nemzetközi pénzügyek	4
Nemzetközi marketing	4
Összesen	12

15. TERÜLET- ÉS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS (Gazdaságföldrajz tsz.)

Regionális gazdaságtan	3
Településgazd. tan	3
Környezetvédelem gazd.-i kérdései	2
A tanácsi gazdálkodás pénzügyi kérdései	2
Településszociológia	2
Összesen	12

16. PÉNZÜGY (Pénzügy tsz.)

Költségvetési pol. és gazdálk.	2
Vállalati pénzügyi stratégia és gazd.	3
Bankrendszerek és -tevékenység	3
Nemzetközi pénzügyek	2
Pénzügyi politika	2
Összesen	12

17. GAZDASÁGELMÉLET (Pol. gazd. tsz.—NTI)

a) A gazdaság elméleti *fő szakirány* célja a tudományos utánpótlás-nevelés egyetemi megalapozása. A szakirányt csak azok a hallgatók választhatják, akik az alábbi feltételeknek eleget tesznek:

— emelt szinten hallgatott és 4-nél nem rosszabb osztályzattal zárt (politikai, vállalati vagy ÁKM-) gazdaságtant legalább 6 órában; matematikát, statisztikát szintén legalább 6 órában;
— általános tanulmányi eredménye az első három éven 3,75 felett van;
— angol nyelvből szakirodalom olvasására képes, s legalább középfokú állami nyelvvizsgával rendelkezik legalább egy idegen nyelvből;
— a közgazdasági szakon tanul.

A képzés *tutori* rendszerben, egy tapasztalt kutató-oktató irányítása mellett, *egyéni tanterv* alapján folyik.

b) A gazdaságelméleti *másodszakirány* célja alternatív (makro- és mikroorientációjú) tantárgycsomagokkal lehetőséget biztosítani bármely más fő szakirányt választó hallgató számára különböző kérdések elméleti hátterének mélyebb tanulmányozására egyetemi és külső kutatók kurzusain keresztül. Az aktuális tantárgykínálatot az *operatív* tanterv rögzíti.

18. STATISZTIKAI ELEMZŐ (Stat. tanszék)

Adatfelvételi eljárások és adatbázisok	3
Alkalmazott statisztika	4
Bevez. a demográfiába	2
Sokváltozós adatelemzési módszerek	3
Összesen	12

19. GAZDASÁGPOLITIKAI ELEMZŐ-TERVEZŐ (NTI)

Gazdaságpolitika II—III.	4
Makrogazdasági esettanulmányok	4
Jövőkutatás	2
Összesen	10

20. TÁRSADALOMPOLITIKAI ELEMZŐ-TERVEZŐ (Szoc. tsz.—NTI)

Társadalmi problémák	2
Társadalompolitika és -tervezés	4
Közösségi jóléti programok	2
Jövőkutatás	2
Összesen	10

21. KÖZIGAZGATÁSI (Gazd. jogi tsz.)
(kidolgozás alatt)

22. SZOCIOLÓGIA (Szociológia tsz.)

Gazdaságszociológia II—III.	4
A szociológiakutatás módszertana II.	4
Szociológiai elmélettörténet	4
Összesen	12

23. POLITIKATUDOMÁNY (Pol. elm. tsz.)
(kidolgozás alatt)

24. NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK (Nemz. kapcs. tsz.)
A nemzetközi szakirány a korábbi *nemzetközi kapcsolatok* szak jogutódja, a társadalomgazdasági szakhoz kapcsolódó, további *félszakos* képzést nyújtó, sajátos státuszú szakirány. Ezért a szakirány felvétele és az órakerete a többitől eltérően szabályozott (az ezekre vonatkozó részletes információt a szakirány programja tartalmazza). A többletóra-igény fedezete részben az alternatív törzstárgyak (4 óra), részben a szabad alternatív (4 óra) órák kerete.

Szakiránytörzs (20 óra)	
Nemzetközi kapcs. és a magyar kül. pol. tört.	10
Nemzetközi jog és nemzetközi szervezetek	6
Nemzetközi politikaelmélet II.	4
Szakirány-szabályozott *alternatív* órák	8
Összesen	28

25. FEJLŐDÉSTERVEZÉS (Közgazd.-i kar)
(kidolgozás alatt)

FŐISKOLAI SZAKIRÁNYOK

1. Munkaügyi

Munkatudományi ismeretek	10
Munkajog	2

2. Marketing

Marketing és piackutatás	6
Fogyasztói magatartás	2
Marketingkommunikáció	2
Konjunktúrakutatás	2

3. Marketingkommunikáció

Marketing és piackutatás	4
Marketingkommunikáció elmélete	2
Marketingkommunikáció gyakorlata	6

4. Agrárgazdasági

Termesztéstechnikai alapismeretek	4
Agrárgazdaságtani ismeretek	4
Esettanulmányok	4

5. Közlekedésgazdasági

Közlekedési vállalatok üzemtana	4
Közlekedési vállalati gazdaságtan	5
A közlekedés vezetése-szervezése	3

6. Szállítmányozó
(kidolgozás alatt)

VÉGE

A nagyelőadóban

És volt egyszer rég...

Fogadással kezdődött, sportbállal folytatódik

Mint legutóbbi számunkban hírül adtuk, április 29-én a Közgáz aulájában találkoztak a KSC megalakulásának 40 éves évfordulója alkalmából egyetemünk volt sportolói. A találkozó létrejöttének körülményeiről, a folytatás útjairól beszélgettünk *Tóth Andornéval*, a testnevelési tanszék vezetőjével.

— *Ha jól tudom: a mostani egyben az egyetlen eddigi összejövetel volt. Miért pont mostanra hívták össze a régi sportolókat, miért nem például a 25., vagy a 30. évfordulóra?!*

— Az előző időszakról nem tudok nyilatkozni; most viszont — úgy érzem — ez a találkozó jól illeszkedett az egyetem megalakulásának 40 éves évfordulójára rendezendő egyéb ünnepségekbe.

— *Miért érezték szükségesnek az összejövetel megrendezését?*

— Itt a volt sportolók találkoztak, tehát meghívottak voltak azok is, akik bár nem az egyetemre jártak, de hosszú ideig az egyetem színeiben versenyeztek; illetve azok is, akik a közgázon tanultak, de más egyesület tagjai voltak. Egy ilyen összejövetel hangulata egészen más jellegű tehát, mint egy évfolyam-találkozóé. A fő célunk egy baráti légkörű összejövetel létrehozása volt, amelyen sportolóink felidézhették régi sportemlékeiket, góljaikat, vereségeiket, győzelmeiket. Ezenkívül szeretnénk elérni, hogy kötődjenek egyetemünkhöz, esetleg egy-egy szakosztályunk eredményeit figyelemmel kísérjék, drukkoljanak nekünk.

Fontos szempont volt az is, hogy sportolóink az életben igen magas pozíciót töltenek be — így pl. a hatvanas évek elejének kosárlabdacsapatának tagjai közül *Bartha Ferenc*, a Kereskedelmi Minisztérium államtitkára, *Gombócz Zoltán* ugyanitt miniszterhelyettes, *Kamenitzky Béla*, a Centriköt Kereskedelmi Vállalat igazgatója, *Bujtor István* híres színész — de sorolhatnánk a neveket tovább, mert szinte minden sportolónk különböző vállalatoknál igazgatóként, osztályvezetőként, vagy más fontos beosztásban dolgozik az ország egész területén. S mivel a közgazdászok azok, akik a mai gazdasági rendszerünk változásait leginkább értik; arra gondoltunk, ha rendszeres kapcsolatot tartunk fenn velük, tanácsot adhatnak a klubnak, hogyan lehetne hatásosabban gazdálkodni. Sportolóinknak pedig esetleg jobb elhelyezkedést tudunk biztosítani általuk az egyetem elvégzése után.

— *Valamilyen anyagi támogatás is várható tőlük?*

— Az összejövetelnek nem pénzkérés volt a célja, de ha már a későbbiekben esetleg jobban érdeklődnek munkánk és eredményeink iránt, akkor természetesen több lehetőségünk van reklámszerződések létrejöttére.

— *Nehéz volt megszervezni a találkozót?*

— Szinte semmi írásos adatunk nem volt, több száz telefon révén derítettük ki, ki éppen hol dolgozik. Az összejövetel hírét bemondattuk a TV-ben és a rádióban is. Most már két füzetem tele van a nevekkel, de még mindig csak egy részét találtuk meg volt sportolóinknak.

— *Több ismert, volt válogatott sportoló nem jött el a találkozóra...*

— Elég sokan tartós kikülönbözés miatt nem tudtak eljönni, de sokan voltak, akik a világ minden tájáról érkeztek. Voltak, akik Kanadából, Ausztráliából, Svédországból, Franciaországból, Olaszországból, Svájcból, Hollandiából, Belgiumból, Németországból, Ausztriából, Iránból, Indiából, Spanyolországból, az Egyesült Államokból — dolgoznak. *Bálint László*, *Csanádi Péterrel* — aki az Adidas cég magyarországi főnöke — éppen a focválogatott szerelésének beszerzését intézte külföldön, *Kamuti László* Hollandiában van, *Nagy Imre* szintén külföldön tartózkodott. *Meszéna Miklós* és *Schmitt Pál* biztos egyéb elfoglaltság miatt nem tudott eljönni összejövetelünkre. *Taróczy Balázs* táviratban üdvözölte a találkozó résztvevőit. Viszont *Berendi Zsuzsa*, volt asztaliteniszezőnk — aki Svájcba ment férjhez — csak erre a találkozóra jött haza Magyarországra.

— *Több közgázos oktató is szerepelt a meghívottak között.*

— *Kupcsik József*, *Gacsályi István* egyetemünkön sakkozott, *Sulyok Papp Márta*, *Matits Ágnes* például a KSC-ben kosárlabdáztak. *Bara Zoltán* az asztalitenisz-csapat oszlopos tagja, játékosedzője volt...

— *Az állófogadás igen pazar volt, több nyugati követség is megirigyelhette volna az étel- és italbőséget. Honnan volt erre pénze egy egyetemi egyesületnek?*

— Valóban költséges volt a fogadás, de úgy vélem, 40 évben egyszer meg lehet ezt engedni magunknak; nem szabad filléreskedni, még akkor sem, ha különben minden másban ezt tesszük. Nagyon örülök, hogy az első ilyen találkozónkra ennyien elfogadták meghívásunkat. Hogy miből fedeztük mindezt? Van egy-két reklámszerződésünk, ezek közül is kiemelkedik egy holland szállítmányozási vállalattal, a Transforwardinggal kötött szerződésünk. Ezenkívül a Szabolcs Vendéglátó Vállalattal, a Délbudai Vendéglátó Vállalattal, a Délkerrel, a Kabai Cukorgyárral állunk szerződésben; ezektől a vállalatoktól kisebb-nagyobb összeget kapunk már két éve. A Malév és a Videoton a teniszező hallgatóinkat támogatja. Az Alföldi Cérnázó a csepgáncs-szakosztályunk patronálója. A Vasedénytől és a Hungarhotels-től egy-egy tornára kapunk pénzt.

Idén még a 40 éves évforduló keretében egy 6-8 csapatos nemzetközi női kosárlabdatornát tervezünk. Erre a tornára műsorfüzetet jelentetünk meg.

A mai világban, azt hiszem, a sportegyesületek nagy része anyagi gondokkal küzd. Ez alól mi sem vagyunk kivételek; hiszen költségvetésünk 2,5 millió forint; amihez az egyetem csak 150 ezer forinttal járulhat hozzá. Ettől eltekintve, nem lenne szívünk egy szakosztályt sem megszüntetni. És ezek a gondok nem befolyásolhatták ennek az összejövetelnek megfelelő megrendezését sem.

— *Terveznek most már rendszeresebb találkozókat is?*

— Igen, szeretnénk ebből hagyományt teremteni. Gondolkodtunk a megrendezés formáján; lehet, hogy legközelebb valamilyen „sportbál" jellegű rendezvényt szervezünk, ekkor már családtagokkal együtt hívnánk meg a sportolókat. Mindenesetre reménykedem, hogy jövőre az összejövetel apropója a most még romos állapotban lévő Kinizsi utcai tornaterem ünnepélyes felavatója lesz.

R. I.

Tanulmányi verseny eredményhirdetése

A technológia és áruismereti tanszék a „Termelés technikai alapjai" c. tárgy kapcsán az I. évesek részére az 1987/88. tanév 2. félévében is tanulmányi versenyt hirdetett.

A tanulmányi verseny írásbeli zárthelyi dolgozatát 388-an írták meg, 306 fő nyújtott be pályaművet.

Kiemelkedő munkájuk alapján jeles kollokviumi jegyet kaptak és pénzjutalomban részesültek az alábbi hallgatók:

Francsics Barbara	7. csoport	19,5 pont	I. helyezett
Makó Eszter	6. csoport	19,5 pont	I. helyezett
Nemesánszky Gábor	5. csoport	19 pont	II. helyezett
Fogarassy Gabriella	3. csoport	18,5 pont	III. helyezett
Berényi Anna	5. csoport	18,5 pont	
Pál Gabriella	5. csoport	18,5 pont	
Farkas Ferenc	12. csoport	18,5 pont	
Bokor Attila	13. csoport	18,5 pont	

Jó színvonalú eredményeik alapján a díjazottakon kívül 35 hallgatónak ajánlottunk meg jeles kollokviumi jegyet.

Dr. Kerekes Sándor
tanszékvezető docens

Felvételi a Rajkba

A Rajk László Szakkollégium hagyományaihoz híven felvételit hirdet a kollégiumba első- és másodéves hallgatók számára. A felvételi írásbeli és szóbeli részből áll, amelyen elsősorban a jelentkezők gondolkodásmódjára, problémalátására vagyunk kíváncsiak, nem a tárgyi tudásra.

Felvételi kérdőívek találhatók az egyetem különböző pontjain. A kitöltött kérdőíveket kérjük június 3-ig dobjátok be a kihelyezett dobozokba, vagy hozzátok be a koliba, illetve átadhatjátok bármelyik szakkollégistának. A Széchenyi Szakkollégiummal történt szóbeli megállapodás alapján a kettős jelentkezést kizártuk.)

A szóbelire június 16—17—18-án került sor, ez inkább beszélgetés. A szakkollégium jellegéből adódóan természetesen budapestiek jelentkezését is várjuk.

A vizsgaidőszakot követően idén is megrendezzük a kollégium nyári táborát, június 20—25. között, előreláthatólag Csurgón. Ide minden újonnan felvettet is (el)várunk. Itt értékeljük az egész éves munkánkat, beszélgetünk az előttünk álló feladatokról, elképzeléseinkről. Alkalom ez arra is, hogy az új szakkollégisták beilleszkedjenek, hogy kölcsönösen megismerjük egymást Várunk!

Transsylvania Fesztivál

A Közgáz Klub május 29-én 19 órai kezdettel igen népes előadógárda részvételével monstre műsort szervez az egyetem központi épületében (IX. Dimitrov tér 8.). A résztvevők névsora: Amadinda, Cseh Tamás, Csengey Dénes, Cserhalmi György, Dés László, Galántai György, Galkó Balázs, Kubik Anna, Makám, Mandel Quartet, Másik János és a Trance Balance, Schneberger Ferenc, Selmeczi György és a Miskolci Új Zenei Műhely, 180-as csoport, Téka. Szerkesztő: Mártha István.

A klub a koncert teljes bevételét az erdélyi menekültek megsegítésére fordítja. Jegyelővétel május 23—27. között az MKKE Közművelődési Titkárságán lehetséges. (Cím: IX., Dimitrov tér 8. I. emelet 154, telefon: 175-110, 10—16 óra között.)

Felvételi a Széchenyibe

A Széchenyi István Szakkollégium felvételt hirdet. Jelentkezhet minden olyan hallgató, aki idén még nem fejezi be tanulmányait egyetemünkön. A felvételihez jelentkezési lapot kell kitölteni, ehhez a főépületben, a HT-irodán, a Tarkarét utcai kollégiumban, a Nyelvi Intézetben, valamint a szakkollégiumunkban (a Ráday utcai kollégium második emeletén) lehet hozzájutni. A kitöltött jelentkezési lapokat legkésőbb június 3-ig, péntekig kell visszajuttatni a HT-irodába vagy a szakkollégiumba. Minden jelentkező a vizsgaidőszak utolsó hetében (június 13—17.), egy rövid beszélgetésre is számítson. Bővebb információkat a jelentkezési lapokon találhattok.

A Rajk László Szakkollégiummal történt megállapodás alapján a jelentkezők e két szakkollégium közül csak az egyikbe kérhetik felvételüket. Kérjük, látogassátok mindkét közösség programjait, ismerkedjetek meg mindkettő tagjaival, szellemével és utána a jelzett határidőig döntsetek.

Széchenyi István Szakkollégium. Ezt a hivatalos elnevezést mindössze két hónapja használja az a közösség, mely több, mint egy éve már bevonult az egyetemi köztudatba. A szakkollégiumi csoportot ugyanis tavaly februárban alapítottuk, és ebben a formában készültünk fel a szakkollégiummá válás egy éves próbájára. Tavaly év végén már kivonult az első, bár még nagyon csonka, végzett évfolyam, de a felvételiket követően húsz új tag is részt vehetett a nyári táborunkban. A nyári tábor jelentette a következő év szakmai megalapozását, a szeptemberi táborban pedig a szakkollégiumi működés formai keretét dolgoztuk ki, melyre a később elfogadott működési szabályzat is felépült.

Az idei évben már olyan programokat szerveztünk, amelyek a későbbi évek során is a szakkollégiumi működés gerincét alkothatják. Jövőre is szeretnénk a 6—8 „rendes" kurzuson kívül kedvcsináló „elsős" kurzusokat indítani, társadalomtudományi és gazdasági kérdésekben előadásokat szervezni, valamint közösen felkészülni az önálló tudományos munkákra. Szeretnénk a következő évben is együtt tölteni a Mikulást, szilvesztert, együtt ünnepelni március 15-ét és a Széchenyi-napot, télen és nyáron együtt táborozni pár napot, és közösen részt venni a politikai és a tudományos vitákon — mind a kollégium falain belül, mind annak képviseletében.

És végül szeretnénk mindezt mind többetekkel együtt megvalósítani.

Könyvújdonságok

Egyetemünk könyvesboltjába több érdekes, a Közgazdasági és Jogi Kiadónál megjelent könyv érkezett. Ezek közül többnek egyetemünk oktatója a szerzője.

BALATON KÁROLY:

Szervezeti változás és mikroelektronika című könyvében többek között az ezen iparág hatásaival foglalkozó szakirodalmat tekinti át; különböző vizsgálatokat ír le, különös tekintettel a számítástechnikai módszerekre; végül értékeli a vizsgálódások megállapításait.

JÁVOR ISTVÁN:

A hatalom szerkezete a vállalatban című szakkönyvében a vállalatkutatás különböző irányzatait tekinti át; vizsgálja a hatalom szerkezeti részleteit, részrendszereit, mechanizmusát; javaslatokat tesz a szerkezet megújítására, a továbblépés irányaira.

VOSZKA ÉVA:

Reform és átszervezés a nyolcvanas években című könyvének igen izgalmas a témája. Ebben ismerteti az átszervezések előzményeit; a döntéseket megelőző körülményeket; a vállalati és minisztériumi átszervezéseket, az érintett szervezetek reagálását, a Koordinációs Bizottság belső vitáját; s elemzi: a decentralizálás miért történt átfogó koncepció nélkül.

MÉREI FERENC:

Közösségek rejtett hálózata című, szociometriai értelmezésű könyvének második utánnyomott kiadása is kapható.

Pályázati felhívás!

Az MTA Regionális Kutatások Központja miskolci osztálya pályázatot hirdet egy tudományos kutatói állás betöltésére

A miskolci kutatóegység az észak-magyarországi régióban folytatott terület- és településfejlesztéshez kapcsolódó alap- és alkalmazott kutatásaira

KÖZGAZDÁSZ VAGY KÖZGAZDÁSZ-SZOCIOLÓGUS

végzettségű pályakezdő vagy friss diplomás kutatói hajlamokkal rendelkezők jelentkezését várja.

Az intézetünknél dolgozóknak lehetőségük van a településhálózat, az ipari és mezőgazdasági térszerkezet, az infrastruktúra-fejlesztés gazdasági problémáinak területén végzett **önálló** kutatói tevékenységre, a gazdaságfejlesztési programokat megalapozó kutatások végzésére.

Az eredményes kutatók maximális támogatást kapnak nyelvtanuláshoz, egyetemi doktori és magasabb tudományos fokozat megszerzéséhez.

Az álláshely betöltéséhez előnyös: tudományos diákköri tevékenység, jó tanulmányi eredmény, esetleges publikációk, helyismeret, nyelvvizsga.

A pályázati kérelmet önéletrajzzal, esetleges nyelvvizsga-bizonyítvánnyal, publikáció (diákköri pályamunka) másolatával június 1-jéig az alábbi címre kérjük eljuttatni.

MTA Regionális Kutatások Központja
Észak-magyarországi Osztály
dr. Vincze János
tudományos osztályvezető
Miskolc, 3501. Pf.: 389.

(X)

Titkárnőt keres a HT

Megürül a HT titkárnői állása. Június 1-jével lehet a munkát felvenni, évhalasztók előnyben! A feltételek: napi 6 óra munka, a fizetés 3700 forint/hó, de lehet szó fizetésemelésről. A jelentkezőket várja *Zsegraics Zsuzsa* a HT-irodában (E/1), vagy dobd be a jelentkezésedet a HT-iroda ajtaján kifüggesztett borítékba!

HT

Nyári építőtáborok, diákcserék

A KISZ-bizottság szervezésében külföldi társegyetemekkel történt megállapodásaink alapján, e nyáron három országba kínálunk utazási lehetőséget:

1. Építőtábor Finnországban (Helsinki). Augusztus 1—31. között, három hallgató számára, három heti munkát, ezt követően 10 nap kulturális programot biztosítanak, teljes ellátással, szállással, magas nettó fizetéssel.

2. Kollégiumi csere Berlinbe (NDK). E nyáron ide két csoportot szándékozunk utaztatni, augusztus 10—20. között 15 diákot, 14—28. között pedig 10-et. A szállást a berlini társfőiskola kollégiumában biztosítják.

3. Építőtábor Leningrádban, július 20., augusztus 20. között. A három hét munkát követően itt is 10 nap a kulturális program, és összesen 15 hallgató utazására van lehetőség.

Mindhárom helyre május 30-ig fogadunk el jelentkezéseket, a KISZ-bizottságon, ahol bővebb felvilágosítás is kapható, a cserék anyagi és egyéb vonatkozásairól. Az NDK-ba elsősök jelentkezését is várjuk.

AIESEC-szeminárium

„A KGST és Közös Piac üzleti kapcsolatainak alakulása 1992. után" címmel angol nyelvű szemináriumra kerül sor a noszvaji kastélyban. Nyolc meghívott előadó lesz mindkét részről. 50 külföldi diákkal együtt te is részt vehetsz, ha jelentkezel az AIESEC-irodában. Az előadások mellett sok móka és party várható. Az időpont: 1988. október 17—20., részvételi díj: 300 forint.

AIESEC

A KISZ-szervezet pénzügyei

Legutóbbi számunkban, a küldöttgyűlési tudósításban pontatlanul jelent meg az egyetemünk KISZ-szervezetének anyagi helyzetét kifejező adat. Ezt szeretnénk helyreigazítani most az 1988. május 11-i helyzetet rögzítő adatok közzétételével:

Az egyetemi KISZ-szervezeten belül működő diákcsoportok költségvetéseinek egyenlegei: Nemzetközi szakbizottság: +24 490,58; Instruktorok: —21 304,72; I. évfolyam: +12 621,40; pénzügyi szak: +7105,20; nemzetközi szak: +1376,90; tervgazd. szak: +300; közlekedési szak: +3892,90; tanár szakok: +4915,10; külgazd. szak: +7387,10; áruforgalmi szak: —566,10; agrár szak: 0; agrár klub: +6924,20; ipar szak: +64 291; egyéb: —245 346; Az egyenleg: —131 212,44 forint.

A KISZ-szervezet a közeljövőben kap 70 ezer forintot az egyetem részesedési alapjából, és több mint 60 ezer forint követelése van azokkal a vállalatokkal szemben, amelyek még nem fizették ki hirdetéseik díját.

Alapító taggyűlés

Az MKKE Diák Sportkör Keleti Harcászati Művészetek szakága alapító taggyűlését május 21-én szombaton 16 órakor tartja, a Földes Ferenc Kollégium alagsori termében. (IX., Ráday u. 43—45.) A gyűlésen sor kerül a vezetőség megválasztására, a működési szabályzat elfogadására.

Akarsz felvételiztetni?

Hallgatók jelentkezését várjuk a június 27-től július 1-jéig tartó felvételik bizottságaiba. A kiválasztást — szakmai és a közösségi munkák figyelembevételével — az SG végzi a HT felügyelete mellett. Jelentkezni június 1-jéig lehet a HT vagy az SG irodájában.

HT—SG

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT
Szerkesztőség: Budapest IX., Dimitrov tér 8. 1093 Telefon: 174-548
Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.
Felelős kiadó: VÁGNER FERENC vezérigazgató
88—4732. Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató